Canzonen

Joan Bohl

bron
Joan Bohl, *Canzonen*. Brinkman & Van der Meulen, Amsterdam 1885

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/bohl001canz01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

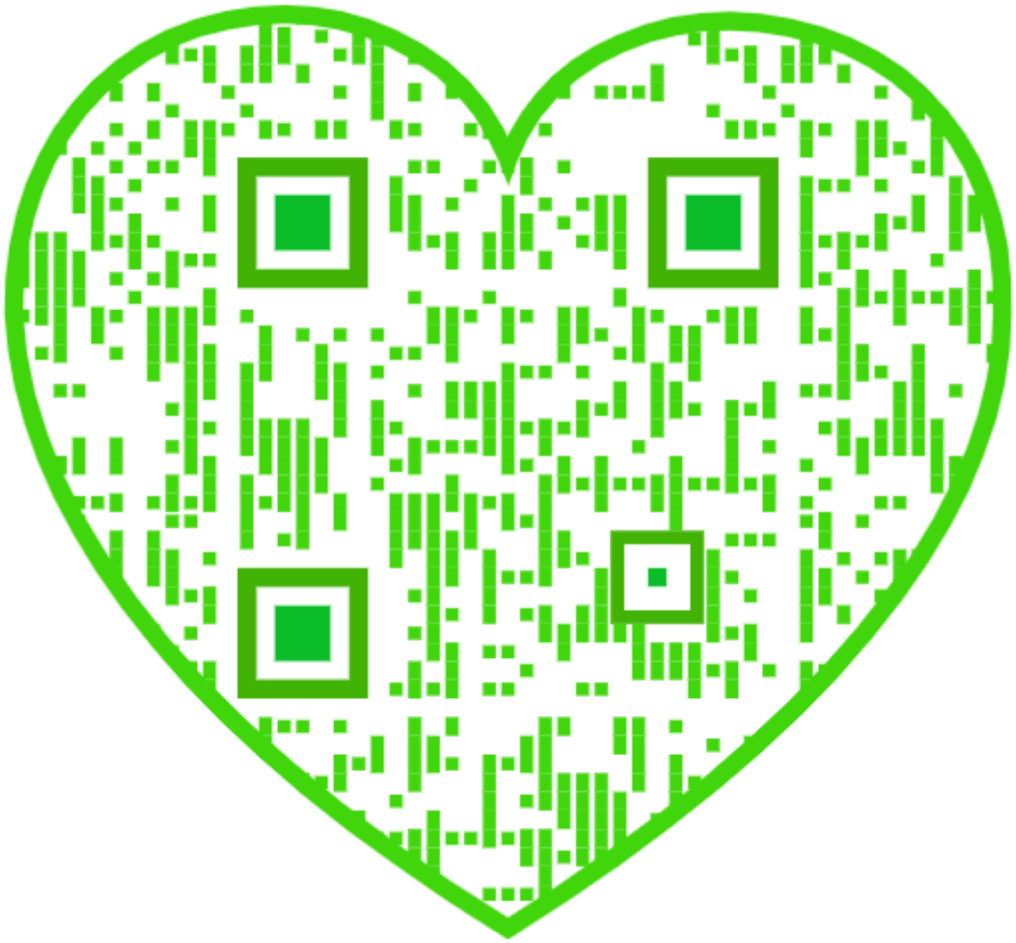

I Tijdgenooten

In elken kring wordt weldoend licht gegoten,
Aan geest en hart den frisschen dauw gegeven,
Waardoor weêr bloemen op het pad ontsproten.

Geen, zoo misdeeld, of in zijn matte leven
Is hem - hoe schaarsch 't dan zij - iets liefs geschonken,
En wordt hij soms tot beter sfeer verheven....

Wie deed bij uitgebluschten moed ontvonken?
Wie heeft voor dwalers 't rechte pad ontsloten?
Wie staan vermoeiden sterkend toe te lonken,

Tenzij de groote en goede tijdgenooten?...

1 Mei 1875

Vorst en Volk

In het album van H.M. Koningin Emma der Nederlanden

Bij het huwelijk van Z.M. Koning WILLEM III met Hare Vorstelijke Hoogheid Prinses ADELHEID EMMA WILHELMINA THERESIA VAN WALDECK PYRMONT - den 7 Januari 1879 in het paleis te Pyrmont voltrokken - werden Wetenschap en Kunst in Nederland uitgenoodigd, een album zamen te stellen, dat der Koningin, bij hare plechtige intrede binnen Amsterdam, zou worden aangeboden. Dit geschiedde den 22 April 1879.

Behalve de *Eerste Zang van Dante's Paradys*, in nederlandsche terzinen, bevatte het album bijgaand gedicht, op noten gezet door den toonkunstenaar en advocaat Mr H.A. VIOTTA.

Vorst en Volk

Tutti dicean: *Benedictus, qui venis*,
E fior gittando di sopra e dintorno:
Manibus o date lilia plenis!
.....

Così dentro una nuvola di fiori,
Che dalle mani angeliche saliva
E ricadean giù dentro e di fuori,

Sovra candido vel, cinta d'oliva,
Donna m'apparve, sotto verde manto,
Vestita di color di fiamma viva.

DANTE, Purg. XXX: 19-21; 28-33.

U huldigt, Vorstendochter uit Germanje!
Geheel een volk der vrije Noord-zeestranden,
Sinds Gij, getooid met bloesems van Oranje,

De Koningin werd onzer Nederlanden,
Die, rijk met schoonheid, jeugd en deugd omlooverd,
Ons allen boeit met onverbreekb're banden.

Uw rein gemoed, dat met de liefde toovert,
En bloemen strooit op vorstelijke wegen,
Heeft Koning Willem's edel hart veroverd.

En daarom stroomt U aller welkom tegen,
Want zijn geluk is hier 't geluk van allen:
't Volk is zijn Vorst, de Vorst zijn Volk genegen.

Waar ooit de noodkreet rees langs onze wallen,
Trotseerde Hij 't gevaar bij 't hulp-betoonen;
Waar Wetenschap en Kunst victorie schallen,
.....
Komt Hij, grootmoedig, haar met lauw'ren kronen;
Voor arm en rijk toegank'lijk en rechtvaardig,
Doet Hij hier welvaart, roem en vrede wonen.

Wees welkom, Koningin, die, edelaardig,
Hem met Uw schoone gaven wilt omgeven!
Breng Hem geluk, de Koning is het waardig:

En englen weven rozen in Uw leven!

Jan. 1879

Mr A.E.J. Modderman

Z. Exc. de minister van justitie, Mr A.E.J. MODDERMAN , had den 4 October 1881 de zienswijze der regering nopens den eed in de Tweede Kamer der Staten-Generaal mede te deelen. Hij wist, dat, hetzij hij de handhaving, hetzij hij de afschaffing van den eed verdedigde, een geweldige storm tegen hem zou opsteken. Met eene kloekheid, welke niet slechts in onze dagen, maar in alle tijden, zeer zeldzaam is, verdedigde hij in eene redevoering, welke als toonbeeld van welsprekendheid mag gelden, het behoud van den eed. In den aanvang zette hij zijn standpunt uiteen: 'Hoe zal ik die vaart tusschen Scylla en Charybdis volbrengen? Door mij in het minst niet te bekommeren, noch om Scylla noch om Charybdis, door uitsluitend te zeilen op het kompas van mijn eigen geweten; van mijne eigene overtuiging....'

Uitgebreide wetenschap, schitterende talenten en zielegrootheid hebben dien dag den luister van Nederland verhoogd. Vooral kwam dit uit, toen de verbittering zich lucht gaf, dewijl de minister bewees wel zijn land, geenszins slaafs eene partij te dienen.

Mr A.E.J. Modderman

Felice Te, che sì parli a tua posta

DANTE, Inf. XVI: 81.

Naâuw treedt Gij op, en, als gevierd Minister,
Geniet Gij de eer, der wetenschap verschuldigd;
Uw luister stijgt, naarmate Gij beslister,

Wat U de waarheid is, talentvol huldigt;
Daar dreigt gevaar..... In die benijdbare ure,
Hebt Ge Uwe lauweren verduizendvuldigd!

Gij, kloeke geest, rechtschapen van nature,
Gij weet, dat zij, die voor de waarheid strijden,
Meest zijn gedoemd ten kruispaal en ten vare....

't Schrikt U niet af: het lokt tot voorwaarts schrijden,
En in Uw rede, als lava losgebroken,
Hoort elk U de overtuiging fier belijden.

Heil U, die naar 't geweten hebt gesproken!
Reeds heeft de faam U met den roem omgeven,
Die langer duurt dan lof in brons gestoken:

'HEM DOET GEEN SCYLLA NOCH CHARYBDIS BEVEN!'

4 October 1881

Dr J. Nolet de Brauwere van Steeland

Dr JOANNES CAROLUS HUBERTUS NOLET DE BRAUWERE VAN STEELAND , den 23 Februari 1815 te Rotterdam geboren, en sinds zijn 10e jaar, als nederlander te Brussel gevestigd, heeft een grooten invloed geoefend op wetenschap en letteren in Belgie. Zich geheel belangeloos aan beider bloei wijdende, met de innemendste hoffelijkheid ieder hulp biedende, verwierf hij zich tot zeer ver in den vreemde warme vereerders. Zijne gedichten bevatten juweelen, die niet vergaan, zijne kritiek is zoo voortreffelijk, als ooit geschreven werd. Hij oordeelt met volledige kennis van zaken, wijst de verkeerdheden aan en verbetert die. Zijne veel omvattende geleerdheid en fijne smaak stempelen hem tot klassiek man. Van slechts weinig letterkundigen kan dit getuigd worden.

Dr J. Nolet de Brauwere van Steeland

Tu se' lo mio maestro e lo mio autore:
Tu se' solo colui, da cu' io tolsi
Lo bello stile, che m'ha fatto onore.

DANTE, Inf. I: 15-17.

I

De scheepling strekt tot speelbal aan de baren,
Die zich met stormen tegen hem verbonden,
En wordt ten strijd gewijd met doodsgevaren.

't Is of ontelbre geesten woest verkonden,
Dat zij ook hem ten afgrond zullen slepen,
Waarin zoo velen reeds hun einde vonden.

Maar 't roer wordt dan soms door een hand gegrepen,
Die 't woeden der natuurkracht schijnt te toomen,
En 't veilig pad kan vinden voor de schepen.

De ervaringrijke loods is daar gekomen,
En heeft, door kloek beleid en schrander streven,
Zelfs storm en golf in 's menschen dienst genomen.

Zoo zien de meesten, op de zee van 't leven,
Door nood en dood zich dreigen en omringen,
Tot hun een wijze leidsman wordt gegeven.

En hoe verlokkend dan sirenen zingen:
Wat zinsbedrog doe falen en verdwalen,
Hij weet ten laatste in 't juiste spoor te dringen,

Tot fier behalen aller zegepralen.

Non odi tu la pieta del suo pianto?
Non vedi tu la morte che il combatte
Su la fiumana, ove il mar non ha vanto!

Inf. II: 106-108.

II

Ook mijne hulk zwierf weerloos op de golven,
Wier raadselvolle taal, in machtig druischen,
Te spreken scheen van wie zij reeds bedolven.

Ik hoorde omhoog iets als een adem ruischen
Van reuzen, die de wolken voor zich dreven,
Gelijk bij sluizen stroomen klotsend bruischen.

Toen heeft zich voor mijn blik de man verheven,
Wiens forsche geest den onervaârne leerde
Op arendswieken naar de zon te streven.

Zijn oog, waarin de bliksem woonde, keerde
Zich zoo welwillend tot den onbekende,
Dat deze in hem het edelst hart vereerde.

Wie zich tot dezen Juvenalis wendde
Zag 't scherpst vernuft aan hoogste goedheid paren;
Zag rijke wetenschap, die 't naast belendde

Aan dichterlijke vlucht. - Zijne evenaren
Begroet ge uitsluitend onder de eerste mannen,
Die ernst en luim onttoovren aan de snaren,

En aarde en hemel met hun brein omspannen.

O anima cortese Mantovana,
Di cui la fama ancor nel mondo dura,
E durerà quando il mondo lontana!

Inf. II: 58-60.

III

Slechts zelden wandelt Poëzie te zamen
Met Wetenschap. Derhalve, indien tot Dezen
Die twee steeds eensgezind en gaarne kwamen,

Dan moet in hem iets zeer voortreflijks wezen:
Dat deeglijk grootsche in daden en gedachten,
Waarvoor slechts enklen blijken uitgelezen.

Belangloos, hoflijk, gaf hij steeds zijn krachten
Tot vasten steun van hoog- en laag-geboren;
Alleen aan 't geen weldenkenden niet achten,

Liet hij zijn vonnis, scherp en snijdend hooren:
Een Zeus gelijk, die doodt met vuurge stralen,
Of dauw doet dalen in verdroogde voren.

Die edelman bood mij de nectarschalen
Van poëzie en proza; hij onthulde,
Hoe 't zwak talent in kunst-critiek te stalen.

Hém, die mij wensch en ideaal vervulde,
Wiens beeld mij tot den laatsten dag begeester'
Die, wars van hulde, nooit een dankwoord duldde

Begroet ik als mijn eersten grooten meester.

21 Maart 1882

Homeros in Nederland
Mr C. Vosmaer

Duitschland vierde in 1881 het honderdjarig bestaan van HOMEROS' Odusseia, vertaald door JOHANN HEINRICH Voss. Of Nederland in 1980 het eeuwfeest zal vieren der verschijning van HOMEROS' Ilias in hexameters valt niet te bepalen; wel te verzekeren, dat die ontzachlijke arbeid van MR C. VOSMAER zijn naam in volle kracht zal doen leven, wanneer van de overgroote meerderheid der tegenwoordige letterkundigen slechts schaarsche herinneringen zullen zijn overgebleven in ‘Bloemlezingen’; ‘Geschiedenissen der Letteren’ enz.

MR C. VOSMAER , 20 Maart 1826 te 's Gravenhage geboren, te Leiden in 1850 tot Doctor in de Rechten bevorderd, liet voor Nederland een luisterrijken dag aanbreken, toen hij de schatten van het oude Griekenland: het streng klassieke in zijne wonderbare fierheid en bevalligheid, met al wat het verhevens bezit in zijn weergaloozen eenvoud, elk ontsloot.

Homeros in Nederland

Mira colui con quella spada in mano,
Che vien dinanzi a tre sì come Sire:
Quegli è Omero poeta sovrano.

DANTE, Inf. IV: 86-88.

Trois mille ans ont passé sur la cendre d'Homère,
Et depuis trois mille ans Homère respecté
Est jeune encore de gloire et d'immortalité!

ANDRÉ CHÉNIER

I

In 't ver verschiet deint eensklaps 't grijs verleden:
De goden en de helden zijn herboren,
En doen den aardbol dreunen van hun schreden.

De bard, wiens toon sinds eeuwen scheen verloren,
Herrijst met de oude en altijd nieuwe zangen,
Waardoor de schimmen, in hun graf bezworen,

Het stofkleed om de reuzenvormen hangen:
De bliksem vliegt in uitgestorven oogen,
Die 't weerlicht van de titansziel erlangen,

Waarvoor verdrukkers, machtloos wrokkend, bogen.

Inde mihi species semper florentis Homeri
Exoriens, visa est lacrymas effundere salsas
Coepisse, et rerum naturam expandere dictis.

LUCRETIUS, de Nat. Reg. I: s. vs. 120.

II

't Antieke Hellas drinkt met de ademtogen
Van zijn klassieken geest het edel dweepen,
Dat werelden verstomd heeft en bewogen.

't Genie heeft forsch het steigrend ros gegrepen,
Dat andermaal ter koningsbaan gedwongen,
De volk'ren uit den wansmaak weg moet slepen.

Het grootsche, in fijnen, stouten vorm gedrongen;
De weemoed: tragisch, majestatisch, teeder,
't Verschrikkelijke, met vuur in koôpren longen,

Ontvloeit door wonderkracht den arendsveder.
Verrast ontwaakt, door millioenen klanken,
Werpt Helios zijn gloeiend stofgoud neder,

Dat wijngaardranken vlamt met nectarspranken....
De zee, van vreugde ontroerd in al haar leden,
Laat nimfen parels strooien langs haar banken,

Opdat zich haar godinnen daarmeê kleeden....
De Schoonheid stijgt uit vloeibare kristallen,
In sluiers uit een sneeuw van schuim gesneden,

Terwijl juweelen uit haar lokken vallen.
Ze aanvaardt den schepter uit Homeros' handen,
Die om haar troon een zegelied laat schallen,

Waarvoor de gratiën de snaren spanden.

Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem
Cogitat, ut speciosa dehinc miracula promat.

HORATIUS ad Pisones, v. 143-4.

III

O dageraad! die lichtte op deze stranden,
Om hen met Hellas' rozenwaas te kleuren,
Sinds hier 't vernuft den wierook weêr laat branden,

Die de eeuw'ge feniks uit zijne asch zal beuren....
Gij doet de Nederlandsche Maagd ontwaren,
Terwijl haar slapen van den lauwer geuren,

Dien Carel Vosmaer strengelde in heur haren.

Necesse est in antiquarum litterarum
interpretatione ut tibi animus antiquus fiat,
et ita sentias ut illi veteres sentiebant.

C.G. COBET

IV

Vergeefs gepoogd, iets grootsch voor 't volk te stichten,
Gewendt een fijne smaak het niet, de blikken
Naar 't duurzaam werk van 't voorgeslacht te richten!

Alleen de vrucht van 't wetenschaplijk wikken,
Van 't peinzen op 't geheim der toovenaren,
Die ons nog boeien in klassieke strikken,

Zal Kunst en Lett'ren voor verval bewaren....
In vorm en geest, in taal, gevoel en denken
Met de Ouden leven om hen te evenaren

Doet uit de zuiv're bronnen de akkers drenken,
Waar de eêdlen zich het geestesvoedsel garen,
Dat liefde en kracht aan 't vaderland kan schenken,

Om welvaart en ontwikkeling te baren!

20 Maart 1881

L e e u w v a n V l a a n d e r e n
Hendrik Conscience

25 September 1881

HENDRIK CONSCIENCE behoorde tot de weinigen, die zich gedurende hun leven een standbeeld zagen oprichten. Het lot van Belgie, van Vlaanderen in het bijzonder, is, wat de taal betreft, in zijne hand geweest. Den 3 Dec. 1812 te Antwerpen uit eenvoudige ouders geboren, werd hij den 25 Sept. 1881 te Brussel als een vorst door zijn volk gehuldigd, en eveneens den 16 Sept. 1883 te Antwerpen begraven, toen hij den 10 te Brussel, hooggevierd en met talrijke eereteekenen overdekt, de eeuwige rust was ingegaan.

Door zijne bevallige geschriften heeft hij Vlaanderen in taal en zeden ontrukt aan de verbastering.

Toen hij in 1881 directeur der Koninklijke Academie van Wetenschappen, Letteren en Kunsten was, heeft hij mij den 1 Aug. te Brussel als lid geinstalleerd.

Leeuw van Vlaanderen

O gloria de' Latin, disse, per cui
Mostrò ciò che potea la lingua nostra.
O pregio eterno del loco, onde io fui!

DANTE, Purg. VII: 16-18.

I

Een geest, die tegen val en smaad beveiligt,
Zien de eeuwen zweven door Oud-Vlaand'ren 's dreven;
Hij heeft dat Land der Vrijheid toegeheiligd,

Het kracht in nood en moed ten dood gegeven:
De Geest der Taal giet uit zijn forsche snaren
Het lied, dat liefde schept en licht en leven.

In enkele uitverkorenen gevaren,
Opdat zij onvergankelijke schatten,
Onwinb're wapens voor hun volk vergaren,

Weet hij, als zonnen, hen in vuur te vatten:
En 't verste nageslacht staart op een Dante,
Uit wiens genie de hemelvlammen spatten.

II

Ook onze tijd ziet een aan hem verwante
In de oorden, door den Florentijn betreden,*)
Waar Rubens zijne zegevanen plantte.

Daar heeft een held met godenkracht gestreden,
De deugd gesterkt, het kwaad gekloofd tot spaanderen:
Zoo Noord als Zuid strooit palmen voor zijn schreden,

En Dante groet:
‘ CONSCIENCE, LEEUW VAN VLAANDEREN!’

25 Sept. 1881

*) Dat Dante Vlaanderen bezocht en onder anderen te Brugge vertoefd heeft, wordt, behalve uit meer gegevens, betoogd uit ‘De Hel’ XV: 4.

V e r w a n t s c h a p
A.L.G. Bosboom-Toussaint

16 Sept. 1882

De luim der fortuin was vooral Alkmaar gunstig. Daar werd den 16 September 1812 ANNA LOUISA GEERTRUIDA TOUSSAINT ; den 27 Juni 1816 WILLEM JACOB HOFDIJK geboren. Beide mogen onder hunne werken in gebonden en ongebonden stijl op enkelen wijzen, welke de tijd eerbiedigen zal.

De schrijfster huwde in 1851 met den bekenden schilder J. BOSBOOM, en vervolgde haren arbeid, welke vooral gestempeld wordt door eene groote geestkracht, door het demonische, dat den talenten van den eersten rang eigen is, en daarom, als een hoog gedenkteeken van buitengewone gaven, haren geboortegrond tot luister strekt.

Verwantschap

O degli altri poeti onore e lume!
Vagliami il lungo studio e il grande amore,
Che m'ha fatto cercar lo tuo volume.

DANTE, Inf. I: 82-84.

Mij zelv' vergetend, werd 'k aan u geketend
Met kluisters, die mijn geest zelfs nu moet dragen:
'k Heb reeds als kind, fantastisch en onwetend,

Uw schoone werken heimlijk opgeslagen,
En, door uw toovermacht met gloed begoten,
't Verleden als een heden op zien dagen.

Gelijk een beeld, uit Rembrandts brein gesproten,
Onbluschbaar, door zijn schaduw juist, blijft lichten,
Is, door het donker, straal bij straal geschoten

In uw voortreflijke historie-dichten:
Ontslaapnen hebt Gij forsch gewekt ten leven
Om hun een schand- of eere-zuil te stichten.

Dat deed de Zanger ook, die, 't hoogst verheven,
Tot steun der goeden en tot straf der snooden,
Zijn vonnissen met bliksems heeft geschreven

En 't eeren van 't genie ons heeft geboden.
In Dante en U blijkt menschengrootheid erflijk,
Gij beide: zoon en dochter van de goden!

Zijt ons ten zegen: weldoende en onsterfelijk.

Een Visioen
Dr Nicolaas Beets

Den 13 September 1884 vierden Nederland en Belgie den zeventigsten verjaardag van den te Haarlem geboren Dr NICOLAAS BEETS . Krachtens de wet moest hij dien dag zijn professoraat der godgeleerdheid aan de hoogeschool van Utrecht, tot leedwezen van velen, nederleggen.

Als dichter, prozaschrijver en redenaar verpersoonlijkt Dr BEETS wat er goeds in zijn vaderland is. Zijne plaats is onder de mannen, die een volk van tijd tot tijd geschonken worden, om zich in hen grootendeels te zien afgespiegeld.

Plichtmatige dankbaarheid noopte, hulde te brengen aan zijn veeljarig vruchtbaar streven om te stichten, te troosten, te veredelen.

Een Visioen

Vidi presso di me un veglio solo,
Degno di tanta reverenza in vista
Che più non dee a padre alcun figliuolo.

DANTE, Purg. I: 31-33.

Wat heel uw volk gij zijt geweest
Met hart en geest,
Met Godsdienst-, Kunst- en Kennerschatten,
Wie zal dat in een enkel woord
(Talent, dat U alleen behoort)
te zamen vatten?

MR J.C. DE MAREZ OIJENS

'k Zie tienmaal zeven van een roemrijk leven,
Gelijk een oogst van zware korenaren,
Door Neêrlands gloriegeest ten schoof gedreven.

'k Zie zilv'ren haren eindloos lauwren garen
Door honderdduizenden ten krans gevlochten;
Het vaderland, fier, op de vrachten staren

Van geestgewrockten, die zijn roem bevochten;
De ster, nog hoog ten hemel rijk aan luister,
Die leidde en sterkte als hij, op tal van tochten,

Den geest in duister losmaakte uit zijn kluister,
En vreugde en troost in 't moede hart liet stralen....
En hoor....! daar stijgt uit gansch ons volk 't gefluister:

‘TERUG, O TIJD! DIE STER MAG NOG NIET DALEN!’

A a n B e l g i e
Maria van Ackere - Doolaeghe

Men behoeft niet altijd de sfeer der geniën te naderen om eene eervolle plaats in te nemen.

Dit bewijst o.a. MARIA DOOLAEGHE , 25 Oct. 1803 in het west-vlaamsche stadje Dixmuiden geboren, en daar in April 1884 overleden. Velen harer gedichten bogen op oorspronkelijkheid en bekoren door iets naiefs, dat als kenschets mag gelden van het goede deel harer stamgenooten. Over het geheel drukken hare werken den vlaamschen volksgeest uit en zullen daarom in later tijd, als bewijs van denk- en levenswijze gedurende het grootste deel der XIXe eeuw, aangehaald worden.

Het is dus niet te verwonderen, dat de belgen haar den 16 Dec. 1883 een schitterend huldefeest bereidden. Zij huwde in 1836 den geneesheer VAN ACKERE.

Aan Belgie
Ten 80ⁿ geboortedag der dichteres Maria van Ackere-Doolaeghe

A così riposato, a così bello
Viver di cittadini, a così fida
Cittadinanza, a così dolce ostello

Maria mi diè

DANTE, Par. XV: 130-133.

Gegroet, beroemde grond der fiere Belgen,
Waar wetenschap en kunst steeds lauwren winnen!
Heel de aarde kent sinds eeuwen Uwe telgen,

En huldigt luid Uw helden en heldinnen,
Die vrijheidszin, genie en geestkracht paren
Om 't Schoone en Grootsche alom te doen beminnen.

En daarom klinken, machtig als de baren,
De lied'ren, die naar de eerepalmen dingen,
Wanneer Uw barden, grijpende in de snaren,

De Musen dwingen, U ter eer te zingen;
En daarom viert de dichteres victorie,
Die zich door de eêdle Vlamen ziet omringen,

Dewijl ook Zij gestreefd heeft naar Uw glorie!

25 October 1883

Dr C.G. Cobet

Exceptio confirmat regulam in casibus non exceptis. De advocaat moet dezen regel te vaak toepassen om haar niet te volgen, wanneer hij zich bij uitzondering met fraaie letteren onledig houdt. Ofschoon dit boek voor terzinen bestemd is, moge het eene enkele maal ook andere verzen bevatten. Deze uitzondering worde gerechtvaardigd door de zeldzaam hooge waarde van den geleerde, aan wien zij gericht zijn. Dr CAREL GABRIEL COBET is door zijne uitgebreide wetenschap eene uitzondering, zelfs onder de geleerden, en heeft de Grieksche letteren aan de hoogeschool te Leiden op een standpunt gebracht, dat de geheele beschaafde wereld ontzag inboezemde.

Onderscheidene medestudenten verzochten mij in 1863 eenige verzen bij het portret van Prof. COBET. De nevensgaande werden geschreven doch niet gedrukt, dewijl Mr S.P. LIPMAN dit eerst gepast achtte, wanneer de schrijver niet meer tot de studenten behoorde. Dien ten gevolge zien zij onveranderd het licht in het jaar 1884, waarin de beroemde hoogleeraar zijn zeventigste jaar vervulde en, helaas! krachtens de wet, zijn leerstoel moest verlaten.

Dr C.G. Cobet

La quinta luce ch' è tra noi più bella,
Spira di tale amor, che tutto il mondo
Laggiù n' ha gola di saper novella.

Entro v' è l'alta mente, u' sì profondo
Saver fu messo, che, se il vero è vero,
A veder tanto non surse il secondo

DANTE, Par. X: 109-114.

Wat ook vergetelheid verteerde
Of wegrukte in haar forsche vaart,
Een man van eer en groot geleerde
Heeft zij, ontzagvol, steeds gespaard;
Daarom, o Leydens hoogste luister!
Zinkt nooit Uw schoon gestarnte in 't duister,

Maar tart, Cobet! Uw naam den tijd.
Wie wetenschap in Neêrland huldigt
Is, groote geest! U veel verschuldigd
Diens dank, Geleerde! is U gewijd.

Steeds, Priester van Minerva's tempel!
Heeft ons Uw wetenschap verrukt,
Als Ge, offrende op den outer-drempel,
't Verleden aan zijn graf ontrukt;
Als Rome's en Athene's zonen,
Verrijzende, U met lauwren kronen,
Waaraan 't Onsterflijke is verpand;
Dan, in bewondring opgetogen,
Voelt elk zich tot den wensch bewogen:
‘Blijf lang den roem van 't Vaderland!’

LEIDEN, 1863

II Gebeurtenissen

Wat baat het, over 't harde lot te klagen?
't Is afgeperkt bij ieders komst in 't leven
En wisselt niet. Met blijde en droeve dagen

Is 't voor aanzienlijk en gering doorweven;
En wie Ge boven U bevoorrecht rekent,
Zal gaarne vaak zijn lot voor 't uwe geven.

D'onmisbren bijstand van den hemel smeekend,
Volge elk zijn pad, wat stormen hem benauwen....
Dra zal een lichtstraal, door de wolken brekend,

Hem op een heerlijk Godsbestuur doen schouwen,
Dat iedren goede leidt naar zaalge kusten.
De zegepalm wacht alle plicht-getrouwen,

Die stil in 's Vaders wijzen wil berusten.

14 April 1879

Grootheid

De doorbraak van den Heidijk vóór het noord-brabantsche dorp Nieuwkuik in den nacht van 29 op 30 December 1880, dompelde tallooze gezinnen in onbeschrijfelijke ellende, verwoestte dorpen en landerijen en verspreidde ontzetting door het geheele land. Zelfs menschenlevens vielen te betreuren.

Alom wendde de liefdadigheid krachtige pogingen aan tot leniging van den nood, en te Amsterdam werd de verjaardag des konings: 19 Februari 1881, gekozen om door een feest in het Paleis voor Volksvlijt eene ruime bijdrage voor de behoeftigen te verwerven. Daartoe diende ook een Feestblad, waarin, voorgegaan door den Koning en de Koningin, een groot getal Amsterdammers bijdragen in dicht en proza leverden. De volgende regelen zijn er aan ontleend.

Grootheid

Quale i Fiamminghi tra Guzzante e Bruggia,
Temendo il fiotto che in vêr lor s'avventa,
Fanno lo schermo, perchè il mar si fuggia,
.....
A tale imagine eran fatti quelli.

DANTE, Inf. XV: 4-10,

Hoe Nederland zich tegen 't woeden kantte
Der golven, en haar aanval wist te weren,
Werd roemvol in de Hel vermeld door Dante.

Hoeveel te grootscher moet door 's hemels sferen
De faam dan niet der edelen weˆrklinken,
Die, liefdevol, thans nood en rampspoed keeren

Der armen, die gered zijn van verdrinken;
Maar, bij het tweegevecht van dood en leven,
Het dierbaarst soms in 't water zagen zinken.

De naam van elk, ver boven lof verheven,
Die zich grootmoedig hier ter hulpe haastte,
Verdient tot eer zijns lands met goud geschreven:

Want
GROOT IS ELK, DIE GOED IS VOOR DEN NAASTE!

2 Febr. 81

Zelfverloochening

Da che io intesi quelle anime offense,
Chinai il viso, e tanto il tenni basso,
Finchè 'l Poeta mi disse: Che pense?

Quando risposi, cominciai: O lasso,
Quanti dolci pensier, quanto disio
Menò costoro al doloroso passo!

Poi mi rivolsi a loro, e parla' io,
E cominciai: Francesca, i tuoi martiri
A lagrimar mi fanno tristo e pio....

DANTE, Inf. V: 109-117

Zelfverloochening

I

Dat donker oog, waarin de blijdschap sprankelt,
Vertolkt een ziel van ongemeten sterkte,
Die in een kloek besluit nooit wijkt of wankelt.

Ofschoon men de opgeruimdheid slechts bemerkte
In de aangebeden maagd, was toch haar leven
Met ernst doorweven, die in stilte werkte.

Gelijk de vogels in het luchtruim zweven,
Toog zij de balzaal door, getooid met bloemen,
Die haar geen hooger schoonheid konden geven.

Zij mocht op held're diamanten roemen,
Wier stralen vlogen onder bruine bogen,
Als starren, die ge uit diepten op ziet doemen.

Een glimlach van een wondervol vermogen
Omgaf onafgebroken schier de lippen,
Die zich alleen tot lied en scherts bewogen.

Waar dreigden aan haar hemel zwarte stippen?..
Langs blauwe banen vloeiden oceanen
Van licht, als effen zeeën zonder klippen.

Zij kende in twintig jaar slechts vreugdetranen,
En was zóó trouw gevierd, bemind, bewonderd,
Dat gij haar heil onwrikbaar haast zoudt wanen,

Als werd haar lot van rampspoed uitgezonderd.

II

Toch kreeg die jeugd een zwaren last te torschen;
Toch bloedde ze onder eene kroon van doornen,
Wier spoor ge op haar gelaat niet uit zoudt vorschen.

Ja, zij behoorde wel tot de uitverkoornen,
Maar tot de schaar, verkoren om te strijden
En pal te staan, als 't heir der hooggeboornen.

Als licht, gerezen in den nacht der tijden,
Om heil te spellen aan verdrukte volken;
Als reddende engel voor den dood gewijdden;

Als snaren, die steeds vreugde en troost vertolken,
Daalt ééne ziel vaak in bescheiden kringen,
Gelijk de lichtbode uit haar kleed van wolken.

Vergeefs gepoogd in 't grootsch geheim te dringen,
Waarom toch de eêdle, kwistig met haar schatten,
Die naar 't volmaaktst behoorde meê te dingen,

Haar parels wel op andren mag doen spatten,
En wel voor hen een zee van heil laat stroomen,
Maar zelden dat geluk voor zich kan vatten....

Gelijk een lieflijk beeld in schoone droomen,
Waarnaar de half ontwaakte vruchtloos haakte,
Werd haar, helaas! een dierbaar goed ontnomen,

Waarvoor zij blaakte en dat haar zalig maakte.

III

De jonge klepper, die, het bosch ontsprongen,
Voor 't eerst in vrijheid een woestijn genaakte,
Waar hij de vuurlucht dronk met grage longen,

En naâuwlijks in zijn vaart den bodem raakte:
Bevallig, lenig, door een kracht gedragen,
Die rustloos naar de hoogste ontwikling haakte....

Ziedaar zijn beeld. - Met innig welbehagen,
Om 't boeiend uiterlijk en 't groot vermogen
Van hart en geest, door ieder gâ geslagen,

Gevoelde hij zich jegens elk bewogen
Tot dank en minzaamheid. Hij kon niet raden,
Wat hartsbetoovring schitterde in zijne oogen,

En dacht, dat allen hem slechts overlaadden
Met gunst, waar hij geen aanspraak op kon maken.
Zijn lot toch voerde hem op nieuwe paden,

Waar hij zijn sterkte plotsling voelde ontwaken:
Aan stillen kring, waar rust de roest doet garen,
Was hij ontsnapt om fluks den boei te slaken,

Waarin ontzenuwing en zelfzucht paren,
Zoo zich als and'ren 't kort bestaan verbitterend....
Hij rees toen, als de dagtoorts uit de baren,

In 't vreemde land: weldadig, sterkend, schitterend!

IV

Als de oogen van dat paar elkaâr weêrspiegelen,
Wordt door de harten een verbond gesloten.
't Is of twee bloemen op één stengel wiegelen,

Die onverdeelbaar uit één wortel sproten;
Geen woord verklaart het, maar reeds wordt van binnen
Bij jubelzang de zaligheid genoten.

Een lout rend vuur veredelt hunne zinnen
Om hemelgloed op elks gelaat te spreiden,
Als blijk en pand van naamloos innig minnen.

En allen, die hen eens ontmoetten, zeiden,
Dat de aarde nooit twee wezens op zag treden,
Meer waard, dat zij elkaârs geluk bereidden.

Hij heeft kloekmoedig om het woord gebeden,
Dat al zijn stoutste wenschen moet bekronen:
En zwijgend wordt door blos en traan beleden,

Dat wedermin zijn liefde rijk wil loonen;
't Verschiet ontsluit een paradijs voor beiden,
Waar zij vereenigd eeuwig moeten wonen.

Daar zal geen macht in staat zijn, hen te scheiden,
Of alsem in hun godendrank te mengen;
Om dra elkaar daarheen te mogen leiden,

Zal ieder 't moeilijkste offer gaarne brengen.

V

Omgeurd en overschaduwd door de rozen,
Slaapt ginds een kind, half in het mos verloren:
Het lacht al droomend met verruldijk blozen,

En schijnt voor ongestoord geluk geboren.
Daar sijfelt iets omhoog, de takken kraken,
En doodend schiet een giftig oog naar voren....

Zóó was voor die twee minnenden 't ontwaken,
Toen hij den brief kreeg om naar huis te keeren,
Waar rampen eensklaps kalmte en rust verbraken.

Fortuin en ouders, die door druk verteren,
En smeekende naar hem de handen strekken,
Laat' hij zijn hulp niet in dien nood ontberen.

Gij vraagt, waarom de twee niet zaâm vertrekken?
O, wis, zij volgde naar de guurste stranden,
Mits zij zich niet der blinde moest onttrekken,

Voor wie zij oogen, voeten was en handen:
Zij toch is aan die Niobee gebleven,
Als eenige van vele dierbre panden.

Die moeder hadd' haar gaarne aan hem gegeven
Om eenzaam dan haar levensnacht te slijten;
Dit weet haar kind, en wordt er door gedreven,

Zich als heldin van hooger plicht te kwijten.

VI

Juweelen, uit de zon gestrooid, doorvonkelen,
Ontelbaar als het zand aan 't strand, de baren,
Die in hun groen gewaad bevallig kronkelen

Om 't ranke schip, dat, pas van wal gevaren,
Getooid met vlag en wimpel, zeewaarts stevent,
Bij 't juichen van opeen gepakte scharen.

De frissche lucht, op ooster-wieken zwevend,
Wordt ingeademd met onschatb're togen,
Den schepelingen kracht en werklust gevend;

't Gejoel aan land, 't gewoel op dek verhoogen
Hun moed, en zij aanvaarden met vertrouwen
De reis, die d' uitslag spelt, dien zij beoogen.

Terwijl zij nog het deinzend strand aanschouwen,
Doet zich de roepstem der kanonnen hooren
Om aller heil- en afscheids-wensch te ontvouwen.

Slechts één' kan al die drukte niet bekoren,
Hem waait geen koelte maar verstikking tegen,
En vruchtloos poogt hij zucht bij zucht te smoren.

De ster, zoo heerlijk voor hem opgestegen,
Zinkt spoorloos weg aan gindsche dierbre kusten:
Een sombre nacht dreigt nu op al zijn wegen

En nergens mag 't vermoeide hart meer rusten.

VII

Het bron-kristal ruischt tusschen gras en bladeren,
En baant een pad om weldoende af te dalen,
Als levend zilver uit der bergen aderen;

Het groeit tot stroom en stuit op hinderpalen,
Komt die door krachtsontwikkeling te boven,
En bruist weêr voort, omdampt van glorie-stralen.

Zoo mag de ziel, wier vuur geen ramp kan rooven,
Na zwaren strijd door eigen veerkracht stijgen
In rijker glans, die nooit meer uit zal dooven.

Het schip is heen; 't geschut, de menschen zwijgen;
Toch staat zij nog ontzet aan 't raam te turen,
Slechts leven toonend door naaûw merkbaar hijgen.

Wat nú die offrende engel moet verduren,
Wordt nooit geweten, vruchtloos uitgemeten.
't Is waar, ge zaagt, hoe zij, in de uchtenduren,

Schier met een glimlach naast hem was gezeten,
Om hoopvol van de toekomst nog te spreken;
Maar toen reeds werd haar 't hart van een gereten

En was zij schier in 't naamloos wee bezweken....
Nú is het, of de smart haar wil versteenen,
Of door een mokerslag haar ziel moet breken,

En 't kind zijgt neêr in bitter, bitter weenen.

VIII

Op 't kostbaar rustbed heeft de zoete sluimer
Aan de oude moeder nieuwe kracht gegeven;
Zij heft zich dankbaar op en ademt ruimer,

Als mochten hoop en liefde tot haar zweven:
Hard zij het lot, dat menig mensch moet dragen,
Toch wordt er troost en zoetheid ingeweven.

Zij speurt wel, dat het uur reeds heeft geslagen,
Waarin de lieve tot haar pleegt te komen;
En ijlings laat ze om haar gezelschap vragen.

Daar wordt in 't huis een ligte tred vernomen,
De deur ontsluit, de dochter ijlt haar tegen,
Maar als een jammerbeeld in bange droomen,

En bleek gelijk de schim, aan 't graf ontstegen.
Zóó is de storm haar over 't hoofd gevaren,
Dat moeder's blindheid, ach! haar is ten zegen....

Zij zal het fijn gevoel der grijze sparen,
Die van de jonge min niet heeft geweten;
En met een kracht als titans openbaren

Gebiedt zij 't zwijgen aan haar lijdenskreten;
Zij dwingt haar ziel tot stille doodsverachting,
En schijnbaar kalm wordt de avond weêr gesleten,

Door deze mart'lares der plichtsbetrachting.

IX

De tijd snelt heen, de dagen worden weken,
En langzaam, langzaam sluit de diepe wonde,
Ofschoon de pijnen soms nog heimlijk steken.

Vaak daalde een vriendlijke engel aan haar sponde,
En fluisterde haar vreemde taal in de ooren,
Die zij doorgrondde en die haar heil verkondde.

De bloem, door storm gebogen, rees, herboren
In zonlicht, op haar stengel, waar zij boeide
Door, fijner steeds in geur en kleur, te gloren.

Al wie voor 't goede zelfverloochnend gloeide,
Moest altijd menig moeilijk uur doorleven;
Maar 't bloed, dat voor een groot beginsel vloeide,

Heeft zegepalmen groei en bloei gegeven:
De strijd ziet zich met schooner lauwer sieren
Naar mate 't streven rein is en verheven.

De dochter mag eene overwinning vieren,
Die eindeloos vergoedt wat zij moet derven:
De minnaar keer, bij gunstig lot-bestieren,

Of blijve op 't and're rond des aardbols zwerven,
Gods welbehagen loont hun beider dagen,
Waardoor zij erven wat nooit meer kan sterven:

Den hemelvrede, dien ze in 't harte dragen.

24 Maart '82

De Toonkunst

Buio d'inferno, e di notte privata
D' ogni pianeta sotto pover cielo,
Quant' esser può di nuvol tenebrata

DANTE, Purg. XVI: 1-3

Amor, che nella mente mi ragiona,
Cominciò egli allor sì dolcemente,
Che la dolcezza ancor dentro mi suona.

Lo mio Maestro, ed io, e quella gente
Ch' eran con lui, parevan sì contenti,
Com' a nessun toccasse altro la mente.

ib. II: 112-117.

De Toonkunst

I

De menschen hadden 't paradijs verloren....
Daar zaten zij, in stom gepeins verzonken;
Geen licht scheen meer voor 't arme paar te gloren,

Om andermaal de liefde in hen te ontvonken.
Geen woord van troost viel van de bleeke lippen,
En de oogen, eens vol vlammen, schenen, dronken

Van tranen, doffe, in rouw gefloersde stippen;
't Beklemde hart, dat telkens dacht te breken,
Liet - taal der boete - zucht bij zucht ontglippen,

Als uitgeput door lang en vruchtloos smeeken.

II

Als de arend, naar den top der rots geweken,
Waar de eenzaamheid hare angsten spreidt en schrikken,
Zijn zij gevlucht naar stille, woeste streken.

Zal nooit de vreugde hen meer tegenblikken?
Geen toekomst meer voor hen haar sluier scheuren?
Geen frissche teug de smachtenden verkwikken?

Moet daar het paar vergaan in hooploos treuren,
En zijn zij zoo gevallen door de zonde,
Dat kracht te kort schiet om hen op te beuren,

En 't leven wegzinkt tot één jammerstonde?

III

Gelijk de stem, die aan den slaaf verkondde,
Dat hem de gulden vrijheid wordt geschonken,
Als balsem op een doodelijke wonde,

Als sterren, die een blinde tegenlonken,
Voer stichtend, dichtend, lichtend door die droeven
Een wondervolle kracht; want tonen klonken,

Schoon als de heilgroet aan wie hulp behoeven,
Gewenscht als 't onderpand van held're dagen,
Rijk als de vreugde, die de zaâlgen proeven,

En 't hart doortrilt met naamloos welbehagen.

IV

Wat werd daar door het firmament gedragen?...
Wat was het, dat, nu liefelijk en teeder,
Dan schier met een geweld van donderslagen,

Hier bloemen streelend, ginds den trotschen ceder
De kruin vernielend, daalde uit hooger sferen?
Wat engel boog tot stervelingen neder

Om onderwerping aan Gods wil te leeren?...
Om 't droeve hart aan stroeve smart te ontrukken,
Het oog van de aarde naar de zon te keeren,

En troostend over lijders heen te bukken?

V

Wie deed ter woestenij zelfs bloemen plukken,
Den geest de ketenen der zorg verbreken
Om, vrij en vroed, in ongestoord verrukken,

Zich zelv' en and'ren moed in 't hart te spreken?
Wie deelde aan afgematten vleugels mede
Om, boven allen, die in 't stof bezweken,

Ter rust te gaan in de armen van den vrede?
Wie deed op eens hen, die wanhopig waren,
Vertrouwen op de kracht der vrome bede,

En weder hoopvol naar den hemel staren?

VI

Geluiden, als ontlokt aan gouden snaren,
Getooverd door een nimf, gehuld in wolken,
Waaraan zich stemmen vol ontroering paren,

Die elk geheim van lief en leed vertolken,
Verheffen zich tot de ongeziene kringen
En dringen door ten diepsten schoot der kolken.

Een hemeltelg laat, onder heerlijk zingen,
Voor 't eerst de harp der harmoniën hooren,
En duizend zusters, die haar dicht omringen,

Vereenen zich tot weergalooze koren:
DE TOONKUNST wil, uit deernis met onze aarde,
Vergoeden wat eens redd'loos ging verloren,

Als heilgodin, die ieder vreugde baarde.

VII

Toen 't jeugdig tweetal op die schoone staarde,
Die kwistig hare schatten op hen strooide,
Was 't of men weêr het paradijs ontwaarde,

Of zich de harde grond met bloemen tooide.
Zij legden hand in hand en Eva zeide,
Terwijl een glimlach hare lippen plooide:

‘God gaf ons weêr een engel tot geleide!’

2 Febr. 82

Dante's Dageraad

Dixitque Deus: Fiat lux. Et facta est lux

GEN. I: 3.

Già era il sole all' orizzonte giunto,
Lo cui meridian cerchio coverchia
Jerusalem col suo più alto punto:

E la notte che opposita a lui cerchia,
Uscia di Gange fuor colle bilance,
Che le caggion di man quando soverchia:

Sì che le bianche e le vermiglie guance,
Là dove io era, della bella Aurora,
Per troppa etate divenivan rance.

Noi eravam lunghesso il mare ancora,
Come gente che pensa suo cammino,
Che va col core, e col corpo dimora;

DANTE, Purg. II: 1-12

Dolce color d'oriental zaffiro,
Che s'accoglieva nel sereno aspetto
Dell' aer puro infino al primo giro,

Agli occhi miei ricominciò diletto,
Tosto ch'io usci' fuor dell'aura morta,
Che m'avea contristato gli occhi e il petto.

DANTE, Purg. I: 13-18.

I

Aurora wuift.....
Uit nevel-oceanen
Rijst hier bij heir van lieflijke gezellen,
Gelijk op 't meir ontelbre blanke zwanen,

Die fier en zwijgend d' uchtend tegensnellen.
De Nacht, vermomd in zwarte plechtgewaden,
Opdat de mensch van 't beeld niet zou ontstellen

Der helle-macht, met eeuw'gen vloek beladen,
Beveelt vergeefs zijn rouw- en schrik-trawanten,
Die in den poel van 't schaamt'loos onrecht waden.

Door vlammendraagsters, die langs alle kanten
Ten troon der Koningin van 't daglicht dringen,
Om haar banier ten hemelzoom te planten,

Ziet zich de duisternis ten aftocht dwingen.
En werelden doorwentelen de sferen,
Om, God ter eer, het uchtendlied te zingen. -

Aurora's telgen zweven op 't begeeren
Om haar met duizend wond'ren in te halen:
Zij plukken, onder 't blij ten hemel keeren,

De zilv'ren leliën op gulden schalen,
En strooien voor haar voeten purp'ren rozen -
Die bloemen doen de kim met sneeuwglans pralen

En met een englenglimlach schuchter blozen.

Quando la ruota, che Tu sempiterni
Desiderato, a sè mi fece atteso,
Con l'armonia che temperi e discerni,

Parvemi tanto allor del cielo acceso
Dalla fiamma del sol, che pioggia o fiume
Lago non fece mai tanto disteso.

DANTE, Par. I: 76-81

II

Natuur ontwaakt in eerbiedvol bewonderen,
Dat elk geluid in kluisters houdt geslagen....
't Heelal schijnt zich tot peinzen af te zonderen,

Nu de Oppermacht haar luister weêr doet dagen.
En ademloos.... verblind schier door de glansen,
Die kracht en vreugde door de ruimten dragen,

Staart straks het schepsel naar de verre transen,
Waar vuren, die met Leven Stof bestrooien,
De Dag-Godin in nieuwe lauw'ren kransen.

Haar Gratiën gaan 't flonkerwaas ontplooien,
En als een mantel over de aarde hangen;
Waar zich de bergen naar den hemel glooien,

Om op hun kruin haar eerste goud te ontvangen,
Dat langzaam stroomt naar 't diepste diep der dalen
Op bloem en plant, die sidd'ren van verlangen.

In dankbre droppels spieglen zich de stralen....
Natuur, ontroerd, heeft tranendauw vergoten,
Waarin nu 't schoon weêrkaatst der hemelzalen.

Dra stijgt, als pijl het loover uitgeschoten,
't Gevederd jubellied ter hooge klaarheid,
Of harmoniën aan de ziel ontsproten,

Nu 't zwarte kwaad weêr deinst voor 't licht der Waarheid.

Or va', chè nu sol veder è d' ambedue:
Tu Duca, tu Signore, e tu Maestro!
Così gli dissi; e poichè mosso fue,

Entrai per lo cammino alto e silvestro

DANTE, Inf. II: 139-142

III

Een arendsblik, door 't hoog genie geschapen,
Doorvorscht der heemlen ongemeten bogen
En peilt de krochten, die ten afgrond gapen.

Wát geestdrift 's menschen hart ooit hebb' bewogen
Om voor het goede en schoone omlaag te strijden,
- De hoogste ontvlamt onbluschbaar in zijne oogen!

Het voorhoofd, waar gedachten over glijden,
Als geesten, uit het reinste licht geboren,
Spreekt luid van Kracht, aan heldendeugd te wijden.

Wát lot hem zijn gelei-geest houd' beschoren,
Wát plaats hij inneem' bij zijn tijdgenooten,
Zijn naam blijft vlekloos als de poolstar gloren

Aan 't firmament van 's werelds ware grooten.
Zijn hoogste tegenstanders zullen zinken:
Hun schim, eens door Historie's vuist omsloten,

Zal de alsemkelk van elks verachting drinken.
Hoe diep hun graf zij, tot aan 't eind der tijden
Zal daar de vloek van 't nageslacht in klinken.

Geweld noch list belet zijn voorwaarts schrijden,
Of buigt den breeden, fier geheven schedel:
Hij blijft, als steun van al wie onrecht lijden,

In woord en daad: doortastend, schrander, edel!

Viditque Deus cuncta quae fecerat: et erant valde bona.

GEN. I: 31.

Dunque all' Essenza, ov' è tanto avvantaggio,
Che ciascun Ben che fuor di Lei si trova,
Altro non è che di Suo lume un raggio,

Più che in altra convien che si muova
La mente, amando, di ciascun che cerne
Lo Vero, in che si fonda questa prova.

DANTE, Par. XXVI: 31-36

IV

In 't staren naar den Dageraad verzonken,
Waar alle heerlijkheden zamenkomen,
Is hart en geest in peinzen zaâmgeklonken,

Betooverd door verleidelijke droomen:
Als lieten hemellingen wat zij voelen
Elektrisch uit hun ziel in Dante stroomen.

Gedachten, die het reuzenbrein doorwoelen
Als vroede geesten, van den dood verrezen,
Verraden wat Natuur en Tijd bedoelen,

En doen het schoon geheim der toekomst lezen:
‘AL WAT BETSAAT WORDT DOOR DE ZUCHT GEDREVEN,
‘GOD MEER NABIJ EN ÉÉN MET HEM TE WEZEN.

‘Dat doet planeten door de luchten zweven,
Kometen in het eindelooze zwerven,
En zonnestelsels altijd hooger streven.

‘Dat deed natuur haar drietal rijken erven,
Handhavers van de wet, alom gegeven:
‘WAT OOIT ONTSTOND MAG NOOIT MEER SPOORLOOS STERVEN.’

‘Vernietiging werd nergens voorgeschreven;
't Is al bestemd eene eeuw'ge vreugd te rapen;
GOD SCHIEP NIET VOOR DEN DOOD, MAAR VOOR HET LEVEN;

‘Want
GOED WAS ALLES WAT HIJ HAD GESCHAPEN!’

Temp' era dal principio del mattino;
E il sol montava in su con quelle stelle,
Ch' eran con lui, quando l'Amor divino

Mosse da prima quelle cose belle;
Sì ch' a bene sperar m'era cagione
Di quella fiera alla gaietta pelle

DANTE, Inf. I: 37-42

V

De denker ziet in 't licht dier openbaring
De sluiers van de wereldraadsels wijken:
Het tegenstrijdige schenkt hem verklaring,

Het ongerijmde doet zijn juistheid blijken.
Het Wezen doet den Schijn der dingen vluchten
Voor 't hoofd, dat hooger kennissen verrijken.

‘Niet in zich zelf valt iets als slecht te duchten;
Verbast'ring rooft den mensch 't gezichtsvermogen
En doet zijn geest in bange kluisters zuchten.

‘Slechts hij, die staren mag met zuivere oogen,
Zal duid'lijk oorzaak en gevolg ontwaren
Van groot en klein, van zwak en krachtig pogen,

‘En 't wijze doel van wat bestaat ervaren.
'T WAS ALLES GOED IN D' AANVANG - elk dus trachte,
In zich 't oorspronk'lijk goede te bewaren!’

O grootsche taak, die Dante tegenlachtte!
De Zelfbeheersching zal zijn schreden richten,
Opdat de Daad de tolk zij der Gedachte.

Om 't duurzaam goede voor den mensch te stichten,
Moet eigen hart zijn tochten overmeesteren;
Dáár ziet hij 's werelds dageraad in lichten,

Die hem met doodsverachting zal begeesteren.

O somma Luce, che tanto ti levi
Dai concetti mortali, alla mia mente
Ripresta un poco di quel che parevi,

E fa la lingua mia tanto possente,
Ch' una favilla sol della tua gloria
Possa lasciare alla futura gente!

DANTE, Par. XXXIII: 67-72

Veritas liberabit vos

VI

‘SLECHTS WIE ZICH ZELVEN WINT, KAN AND'REN WINNEN’
- Graveert in rozenvuur Aurora's vinger -
‘Die held verjaagt den Nacht van 's hemels kimmen,

‘En wordt tot heil der wereld haar bedwinger.
Wát vijand ook de hiel op 't menschdom zette,
Des braven woord, als steen uit Davids slinger,

‘Dringt voort tot hij 't brutaal geweld verplette.
Wat machten tegen hem ook zamenspannen,
Geen hel, die ooit zijn zegepraal belette!’

Geen kring, die niet verpest wordt door tirannen,
Als giftgewassen, die de lucht verstikken,
En 't edele uit de maatschappij verbannen.

Het volk te redden uit der boozen strikken
En uit zijn eigen laagheid op te beuren,
Is 't onderwerp van 't geniale wikken.

De nevel, die den mensch omfloerst, moet scheuren,
Opdat hij vrij zijne eindbestemming nadere,
En de eng'len hem hun zetel waardig keuren;

Dat daartoe 't hoofd zijn rijkste krachten gadere,
Het hart zijn warmste bronnen late vlieten,
Gelijk de bloem, als offer, zich ontbladere

Om rozengeuren in kristal te gieten.

Pax hominibus bonae voluntatis

LUC. II: 14.

Ipse vos baptizabit in Spiritu Sancto, et igni.

MATTH. III: 11.

VII

DE TOEKOMST!
Dante ziet haar schitt'rend kronen
Met Vrede, die zich uitstort over de aarde,
Waar Zelfverloochening en Waarheid wonen.

Geen eeuwental ontmoedigt d' onvervaarde....
Hoe ver nog af - eens schenkt de Vrijheidsengel
Aan geest en stof zijne onvergangb're waarde.

Dát staat onwrikbaar in het kleurgemengel
Der schemering voor 's Zieners blik geschreven.
Gelijk dáár licht bij licht zijn gaven strengel,

Opdat de macht van 't duister word' verdreven,
Zóó paren 's werelds reuzen hun vermogen,
Opdat de mensch ten heilstaat word' verheven.

Een vruchtbare uitslag kroont ook eens dát pogen....
Die overtuiging doet zijn ziel zoo gloeien,
Dat zij nooit meer gebluscht wordt noch gebogen!

Van ver hoort Dante reeds de orkanen loeien:
In Kerk en Staat zijn ondergang beramen,
En door bekrompenheid zijn naam verfoeien.

De haters der verlichting spannen zamen
En juichen in hun schijnbaar zegepralen,
Als slaven, die zich voor geen laagheid schamen.

De zon, in 't pronkkleed harer glorie-stralen,
Verjeugdigt de aarde door haar fier verschijnen;
Zij zalft, met vol in Dante's ziel te dalen,

Voor eeuwig hem tot Vorst der Florentijnen.
De almacht'ge Vuurgeest, waar de Nacht voor huivert,
Doet elke schaduw uit zijn geest verdwijnen,

En hij drukt de aarde: ontvlamd, gestaald, gezuiverd!

31 Mei, 82

De Oosterlinge

Homo, natus de muliere, brevi vivens tempore, repletur multis miseriis

JOB XIV: 1.

Nel mezzo del cammin di nostra vita
Mi ritrovai per una selva oscura,
Chè la diritta via era smarrita.

DANTE, Inf. I: 1-3.

Voorzang

I

Quid est homo, quia magnificas eum?

JOB VII: 17.

‘WAT IS DE MENSCH?’
‘Het dier, gedoemd tot denken,
Om telkens op de raadselen te stuiten,
Die elk begrip van Recht en Rede krenken.

‘Waar hij de baan voor 't goede tracht te ontsluiten,
Werpt laagheid hem haar hoongelach in de ooren....
Ervaring dwingt hem, wanhoopskreten te uiten,

‘En 't uur te vloeken, dat hij werd geboren!’

II

Et creavit Deus hominem ad imaginem suam

GEN. I: 27.

Deum nemo vidit unquam

JOANN. I: 18.

‘WAT IS DE MENSCH?
‘Het hoogst begaafde wezen,
Met schranderheid tot onverwinbaar wapen,
In wonderschoonheid uit het stof gerezen.

‘Zijn deugd doet de Onschuld kalm op rozen slapen:
Hij noodzaakt aarde en hemel hem te dienen;
Hij juicht steeds, dankbaar, dat hij werd geschapen,

‘Als meesterstuk en beeld des Ongezienen!’

De Oosterlinge

Zang I In Storm

1 Nog jong, en toch.... het voorhoofd reeds gerimpeld,
Als zegelmerk van lang en vruchtloos peinzen;
Toch scherpe trekken reeds, die onbewimpeld

4 Verhalen wat de geestkracht wil ontveinzen:
Den harden strijd, het tarten der gevaren,
Het knagend leed van 't eindlijk, hooploos deinzen....

Gelijk de harp, de vreugd van luttel jaren,
Daar neêrgesmeten, als van elk vergeten,
Te rouwen schijnt om haar gebroken snaren,

Zoo doet zijn blik u onwilkeurig weten,
Dat in zijn mond zoo scherts als lied verstomde,
En 't leven schier met weêrzin wordt gesleten.

Want hoe de fierheid 't ook het liefst vermomde,
Hoe ook de gloed der jeugd het scheen te ontkennen,
Ge speurt hoe een te zware last hem kromde,

En hij als arend thans, beroofd van pennen,
Gedwongen stil, een toestand moet verduren,
Waaraan geen groote geesten zich gewennen.

Wanneer 't gelaat, vóór 's levens middaguren,
In spraakloosheid van kruis en doornen fluistert,
Is 't of een zon door neev'len tracht te gluren,

Terwijl de regen haren glans verduistert:
Een weemoed, die te hoog staat om te klagen,
Houdt geest en hart in waardigheid gekluisterd.

O, grootsche daad!... zoo kalm het lot te dragen,
Dat wel door overmacht kon zegevieren,
Maar toch den held niet redd'loos heeft verslagen,

Dewijl laurieren hem onwelkbaar sieren.
Hoog heft het zwijgen zich hier boven 't spreken,
Gelijk de rots, die, hoe de stormen gieren,

De kruin onwrikbaar hemelwaarts blijft steken,
En, onvergruizeld, weet van val noch wijken,
Hoe woest de golven aan haar voeten breken.

Nooit kon zijn moed in tegenspoed bezwijken,
En werd ook al de ziel te zwaar beladen,
Geen bitt're kreet laat dat aan andren blijken,

Geen wrevel geeft zich lucht in wrokkend smaden....
Hoe heil hem vliede of drift hem tegen ziede,
Hij meet zijn daden naar het vastberaden:

‘WAT 'T LOT OOK BIEDE, HEER! UW WIL GESCHIEDE!’

Militia est vita hominis super terram: et sicut dies mercenarii, dies eius.

JOB VII: 1

Strijd om 't bestaan: ziedaar de wereldorde,
Gebeeld in ieders lange of korte leven....
Slechts wijs bleek hij, die nooit daar tegen morde!

Alleen den werkman wordt het loon gegeven:
De dwaas, die zijn talent begraaft in de aarde,
Wordt smaadlijk uit het kloeke heir gedreven,

Dat zich door strijd en dulden schatten gaârde!

Zang II Gestrand

Come balestro frange, quando scocca
Da troppa tesa la sua corda e l'arco,
E con men foga l'asta il segno tocca;

Sì scoppia' io sott' esso grave carco,
Fuori sgorgando lagrime e sospiri,
E la voce allentò per lo suo carco.

DANTE, Purg. XXXI: 16-21

II Gestrand

Azuren oogen onder wenkbrauwbogen,
Zoo sierlijk als ooit Rafaël penseelde,
Alleen bewogen door het groot vermogen

Van al de weelde, die den schouwer streelde,
Dewijl zij, als de roos haar kostb're geuren,
Slechts wat vereêlde kwistig mededeelde,

Scheen nooit het treuren haar de ziel te scheuren;
Maar haar geflonker, als een ster in 't donker,
Elk op te beuren en met hoop te kleuren.

Geen fijner adel van gemoed toch blonk er,
Gelijk een uchtendwaas, uit dauw geboren,
Ooit op 't gelaat van edelvrouw of jonker.

Die zachte lokken, welke om 't aanschijn gloren,
Zijn door een schikgodin uit goud geweven.
Tot zoet bekoren of tot wreed doorboren

Is, muzikaal, haar toovertaal gegeven.
Waar klanken glippen van haar purp'ren lippen,
Doemt zij tot sneven of wekt op tot leven.

Gelijk de jager, die de gems ziet wippen
Van kloof tot kloof en in zijn vurig streven
Met lijfsgevaar volgt naar de verste tippen,

Zoo zagen velen deze schoone zweven,
Die, blank en rank, hen onwêerstaanbaar boeide....
En, tot haar opgeheven of gedreven,

Terwijl de geestdrift ziel en zin ontgloeide,
Was 't hun reeds hemelheil, een blik te erlangen
Waar vreugde in stoeide of hoop uit tegenvloeide.

Als met een schild van schuchterheid omhangen,
Genoot zij argloos wat haar werd geschonken;
Maar, trad de blijde blos ook op haar wangen,

Zij voelde toch geen teeder vuur ontvonken;
Mocht elk zich stil door haar bevoorrecht wanen,
Geen liefdekluister werd haar aangeklonken.

Wanneer de tranen zich een doortocht banen,
Waar jeugd en deugd haar reinen luister spreiden,
Dan dooven zij, almachtig, soms vulkanen,

En doen, belangloos, offers zelfs bereiden.
Om leed te dragen zullen eêdlen dagen,
Die eerst zich met een zoet genieten vleiden....

Voor haar had eensklaps ook het uur geslagen,
Dat vroeg of laat komt voor de stervelingen,
Om schrik en angst in 't weeke hart te jagen.

Daar sloop een slang, in altijd enger kringen,
Langs hare baan.... HET ONHEIL was verschenen
Om 't somber lied van ramp en rouw te zingen.

Toen is die glans der jeugd op eens verdwenen,
Alsof te vroeg eene avondschaduw daalde....
En scheen het oog soms nog zijn glans te leenen,

Ach! 't was niet meer het licht, dat eertijds straalde:
Verborgen vuur dreef rosse vonken buiten,
Wier gloor verhaalde wat geen tong vertaalde.

Toen voelde ze in haar binnenste iets ontsluiten,
Waar bitterheid met kille smart uit leekte;
En mocht haar mond ook al geen klachten uiten,

't Was geen gelatenheid, die ze in zich kweekte;
Bij nacht en dag doorvoer haar één gedachte:
‘Hoe zij zich wreekte op 't geen haar wang verbleekte.’

Vergeefs, dat menigeen grootmoedig trachtte,
Haar bij te staan.... 't Werd duidelijk vernomen,
Dat zij verachtte wat het leed verzachtte,

En nooit zelfs d' ongelijken kamp zou schromen.
Een heldendeugd, die heerlijk uit moest blinken,
Werd slechts de speelbal van haar wilde droomen,

Waarmede ze eenmaal redd'loos moest verzinken.

Zang III Getrouw

Già era in loco, ove s'udia il rimbombo
Dell' acqua che cadea nell' altro giro,
Simile a quel che l'arnie fanno rombo;

Quando tre ombre insieme si partiro,

DANTE, Inf. XVI: 1-4.

I' son Beatrice, che ti faccio andare;
Vegno di loco ove tornar disio:
Amor mi mosse, che mi fa parlare.

Inf. II: 70-72.

III Getrouw

Daar stijgt naar 't strand het dof geruisch der wateren,
Die voorwaarts rukken op steeds hooger baren....
Ten afgrond dreunt en galmt het krijschend schateren

Van tallooze aan de hel verpande scharen,
Als werden legers daar bijeen getrokken,
Die, tuk op strijd, der zege zeker waren.

Het vliegend schuim mengt hagelwitte vlokken
In breede vuren, uit smaragd geslagen,
Die fosfoor-geesten naar de hoogte lokken.

Ofschoon eerst in 't begin der juli-dagen
Is de avond vroeg en somber neêr gestreken:
Een scherpe koelte huilt met norsche vlagen,

Als om van wreed geknotten bloei te spreken;
Van bloemen, welke een ruwe hand ontblaârde;
Van vogels, in het uchtenduur bezweken.

Alsof een schim, teruggekeerd op aarde,
Zwaarmoedig door de grijze nevels spookte,
En elk vervaarde, dien zij tegenwaarde,

Bleef 't eenzaam toen de woeste branding kookte....
De wand'laar had de kille plek gemeden,
Waar hem een onverklaarbare angst bestookte.

Er zijn zoo van die tijden, dat uw' leden
Iets drukt, als ware 't somber weêr van buiten
- Men weet waarom noch hoe - daarin gegleden.

Maar wie zich in de woning op moôg' sluiten,
Het twee-tal niet, dat, juist als and'ren vluchten,
Zich 't minst in 't daaglijksch wandelplan laat stuiten.

Daar gaan zij dan als twee betrokken luchten,
Door hooger hand geleid en zaâm gedreven,
Terwijl de winden onheilspellend zuchten!

Wat staat wel op hun levensblad geschreven?
Wie zijn zij? Wat toch snoert hen zijde aan zijde?
Hoe werd hun lot vol raadselen geweven?

't Is zeker, dat zich de een aan d' ander wijdde,
Dat de ijz'ren wil om nooit die trouw te breken
Nog de eenge lichtglans was, die hen verblijdde.

Er is een poos in spraakloosheid verstreken,
Maar geenszins zonder diep en vruchtbaar denken.
En hij, op nieuw voor drang van 't hart geweken,

Herneemt: ‘Waarom zoudt ge u nog langer krenken,
Door onverplicht in ballingschap te zwerven?...
Ik noem 't verkeerd, als liefde en vriendschap wenken,

‘Moedwillig al wat licht en warmt te derven.
U is het recht, maar ook de plicht gebleven
Voor u en and'ren stil geluk te werven.

‘Mij is een onafwijsbaar lot gegeven,
En 'k dank u, dat gij 't steeds met mij wilt deelen;
Maar tot iets hoogers moogt en moet gij streven,

49 ‘Want vruchteloos zult gij hier uw jeugd verspelen.
't Is u bekend, dat, wie het ook wil pogen
Geen aardsche macht mijn wonden ooit kan heelen.

52 ‘'k Ben ook geen kind, welks tranen gij moet droogen;
Geen afgeleefde, die, bij 't voorwaarts strompelen,
Naar steun moet uitzien, met bekommerde oogen!

55 ‘'k Zal nooit als bedelaar om bijstand mompelen;
'k Verbied, terwijl 'k uw goedheid blijf waardeeren,
Dat ge u om mij nog meer in leed zult dompelen ...’

58 Een vreemde kon ligt in den waan verkeeren,
Dat wie zoo sprak 't gezelschap van die vrouwe
Niet bleef begeeren, ja, liefst zou ontberen.

61 En toch, ontviel hem ook nog die getrouwe,
De grijnzende eenzaamheid zou dubbel kwellen:
In zijn woestijn rees dan een schriklandouwe.

64 Maar, groot van ziel, zal hij die tegensnellen;
Veel liever dan, door haar aan zich te hechten,
Een bloem aan vroeg verdorren bloot te stellen.

Zij, klimop, die zich om den eik blijft vlechten,
Wat storm hem teister, laat het zegeteeken
Niet door zijne edelmoedigheid bevechten.

Iets als een glimlach, zaâmgevloeid met smeeken,
Speelde in haar stem en schaduwde op haar wezen:
‘Indien ik mij nog steeds bevoorrecht reken,

‘Behoeft gij geenzins voor mijn lot te vreezen....
Zoo lang gij meent, dat 'k elders heul zal vinden,
Hebt gij, verblinde! nooit mijn ziel gelezen.

‘Ja, 'k weet, dat velen mij oprecht beminden,
Die nóg bereid zijn, teêr voor mij te zorgen;
Dat zij mij gaarne kransen zullen winden,

‘En vreugd doen stralen in mijn levensmorgen.
Maar 'k wil noch kan u in den nood verlaten,
Om, laf, een vreugd, die gij niet deelt, te borgen.

‘Wat zal hetgeen mij and'ren bieden baten?
Ik heb een plicht, en zal dien streng vervullen,
Al noem men 't soms hardnekkig en verwaten.

‘Vergeefs gepoogd, aan anderen te onthullen,
Wat wel de drijfveer zijn kan onzer daden:
Te schaarsch zijn zij, die ons begrijpen zullen,

‘Wanneer wij wat de meesten lokt versmaden. -
Niets derf ik hier; 'k leef naar mijn welbehagen,
En zou niet u, maar wel mij zelv' verraden,

‘Volvoerde ik wat gij vaak hebt voorgeslagen.
Ik lees mijn taak alom met vuur'ge letteren,
En zal bij haar vertragen noch versagen.

‘Hoe velen durfde een laag gemeen verketteren,
Dewijl zij boven 't alledaagsche stonden!...
De gindsche rots moôg vrij mijn kruin verpletteren,

‘Zoo 'k luister naar den lof van vreemde monden;
Wat streelt en lacht en vleidt moge and'ren trekken,
Mij kan het, ver van u, slechts dieper wonden.

‘'t Behoeft dus uw bezorgdheid niet te wekken,
Zoo 'k, naar gij zegt, hier doornen slechts kan plukken:
Ook daarnaar wil ik grage handen strekken,

‘Opdat zij als een kroon mijn slapen drukken.
Kunt gij mijn hulp ontberen - ik wensch de uwe,
Om niet uit moedloosheid in 't stof te bukken....

‘Dat een verbolgen zee ons vaartuig stuwe
En dreige, 't met haar golven te overstelpen,
Hoe 't hart soms gruwe en schier zijn kloppen schuwe,

‘Wij overwinnen, waar we elkander helpen!...
Verjaagt uw stem planeten uit haar banen?
Geeft op uw wenk een tijgerin haar welpen?

‘Deed ooit uw oog den zonneluister tanen?...
Tracht dan ook mij niet in den weg te storen,
Waar machten van omhoog tot voortgang manen.

‘'k Heb eens gezworen dat ik in uw sporen
Zal wand'len tot het einde, als 't moet, der aarde:
'k Blijf u behooren wat ons word' beschoren!’

Steeds vaster was, toen zij 't besluit verklaarde,
't Vermoeden, lang gevoed, in hem gerezen,
Dat zij zich niet volledig openbaarde,

En een geheim in haar gemoed moest wezen:
Dat wat daar koud en ledig wilde schijnen
Met vuur gevuld was en - niet kon genezen.

De laatste schemers van den avond kwijnen;
Een nevelen gewaad omgeeft hun leden.
Als spookgestalten teeknen zich hun lijnen;

Onhoorbaar zijn hun droef gejaagde schreden:
Zoo gaan in 't duister kwaden en ook goeden,
Als ze onbespied hun plannen willen smeden.

Bepeinzend, hoe hij haar het best zal hoeden,
Laat hij den blik vaak aan de dierb're hangen;
Maar 't uur vermaant, zich nu terug te spoeden

En dra heeft hen het smaakvol huis ontvangen,
Waar de onbezorgdheid stoorloos schijnt te droomen
En weelde bloost met lachjes op de wangen.

De lichten mogen warm en vriend'lijk stroomen,
Paul voelt zich toch daar binnen niet geruster:
Ofschoon zij lachend afscheid heeft genomen,

Vlucht lang de slaap voor kommer om zijn zuster.

Zang IV K a l m t e

Io nol soffersi molto, nè sì poco
Ch' io nol vedessi sfavillar d' intorno,
Qual ferro che bollente esce del fuoco.

E di subito parve giorno a giorno
Essere aggiunto, come Quei che puote
Avesse il ciel d' un altro Sole adorno.

Beatrice tutta nell' eterne rote
Fissa con gli occhi stava; id io in lei
Le luci fissi, di lassù remote.
.....

S'io era sol di me quel che creasti
Novellamente, Amor, che il ciel governi,
Tu 'l sai, che col tuo lume mi levasti.

DANTE, Par. I: 58-66, 73-75.

IV K a l m t e

Als dwong hem de eerbied d' adem in te houden,
Laat zich de zefier nergens meer bespeuren.
Miljoenen pauwen, die haar tooi ontvouwden,

Verrijken 't westen met onschetsbre kleuren.
De zon, als in aanbidding neêrgezonken,
Blijft lang 't gelaat nog uit de golven beuren,

En strooit die uit hare oogen vol met vonken.
De leliën versmolten met de rozen,
Opdat ze aan 't luchtgewelf haar luister schonken.

De wolken, die in gloeiend zilver blozen,
Zijn als met vloeiend violet doorweven,
Waarin tot sieraad paarlen zijn gekozen.

Zoo meldt zich de avond plechtig en verheven,
En noodigt, met geloof en hoop en liefde,
De geesten, kalm naar hooger sfeer te streven.

Wat stille smart het arme hart ook griefde,
Het voelt in zulk een tijdstip laafnis brengen,
Alsof een engel 't hemelruim doorkliefde,

Om zoeten wijn in de alsemkroes te mengen.
De glimlach, lang vergeten, spreidt zijn stralen,
En dankbaarheid doet loftiedstranen plengen.

't Is ieders lot, te struiklen en te dwalen;
Maar ook zijn deel, na strijd voor recht en waarheid,
De zege op zich en andren te behalen.

Den goede wacht een avond, in wiens klaarheid
Hij 't schoon geheim leest der beproevingsvlagen:
Daar vindt hij 't heerlijkst loon in de openbaarheid

Van 't leed, dat kloek en neêdrig werd gedragen.
't Eenvoudig eêdle wordt, wiskundig zeker,
Betaald met munt, uit eigen goud geslagen.....

Heeft eene onzichtb're hand den nectarbeker
Geboden aan de op 't strand gestroomde scharen?...
Is 't schuim, dat opstuift langs den golvenbreker,

Haar als een balsem in de ziel gevaren?
Is aller kommer spoorloos voortgevlogen,
Als weggespoeld door gindsche blauwe baren?...

Een bonte menigt wandelt opgetogen
Den zee-dijk langs, waar lach en scherts wêerklinken,
En vreugde straalt uit aller heldere oogen.

De zwakken krijgen moed en kracht bij 't drinken
Der zuiv're lucht, die kleur geeft aan hun wangen
En hen behoedt voor raad'loos nederzinken.

Als vinden jeugd en grijsheid haar verlangen
Voldaan, schijnt ieder: arm en rijk, tevreden,
En opgewekt tot feestmuziek en zangen.

Zelfs Paul en Irma voelen lust, zich heden
In 't vol gewoel en druk gejoel te wagen,
Dat ze eertijds, of 't hun schrikken deed, vermeden.

Iets heug'lijks schijnt ook hun door 't bloed te jagen!...
Zal die verand'ring eens de bode blijken
Van beter dagen?... of.... van boozer plagen?...

Een groep ziet m' eensklaps stil staan om te kijken;
Op 't spreken volgt nu hier en daar het fluisteren;
Terwijl weêr and'ren fluks ter zijde wijken,

Als om naar iets van groot gewicht te luisteren.
De meesten scholen voor de villa zamen,
Waar vreemdelingen ieders aandacht kluisteren,

Die sedert gist'ren daar hun intrek namen. -
Op 't ruim balkon, waar bloemen weeld'rig tieren,
Staat een gestalte voor de hooge ramen,

Die waardig elke omgeving zou versieren,
Om daar zelfs 't eêdle een hooger glans te leenen.
De lokken, die haar langs de schouders zwieren,

64 Zijn zwart en zacht als zijde. De edelsteenen,
Die, half verscholen, door het kapsel breken,
En kanten sluier-plooien daar vereenen,

67 Zien al hun glans bij 't flonkerlicht verbleeken
Der oogen, welke, uit brandend goud geboren,
Zacht als fluweel, van 't arg'loos harte spreken.

70 Door 't donkerbruin toch blijft de weêrschijn gloren
Der held're lamp, in 't rein gemoed ontstoken,
Wier luister zelfs de heil'gen moet bekoren.

73 Als Edelweiss, ter Alpenkruin ontloken,
Is haar eenvoudig schoon zóó hoog verheven,
Of ze, uit de wolk een oogwenk slechts gedoken,

76 Schier boven elks bereik moet blijven leven.
Treedt ze op, zij maakt een indruk zóó weldadig
Als eng'len, die beschermend om ons zweven.

79 De rijzige gestalte, die gestadig
Zich van nature omhoog richt, kan ook bukken,
En is voor elk dan vriend'lijk en genadig.

De rozen, die haar donk're tinten drukken
Op een gelaat, dat Azië bestraalde,
Vervullen elk met ongekend verrukken.

In haar was iets, dat maalde en zacht verhaalde,
Hoe schoon een jeugd juist voor haar was gesloten;
En hoe zij nu in 't nieuwe tijdperk praalde,

Waar voller zonnen haren luister schoten;
Waar warmer levensbronnen rijker welden,
Wier spattende kristallen om haar vloten

En 't lieflijk beeld als in een tempel stelden,
Gebouwd uit damp, smaragden en robijnen,
Die 't met betoovering alom verzelden.

't Is daarom, dat het volk, bij haar verschijnen,
Steeds vreemd geschokt wordt; dat, wát haar omringe,
Schoon 't elders glore, in 't duister moet verdwijnen.

Dat, wie zich om haar schreden ook verdringe,
Wordt meêgesleept door 't eigenaardig wezen,
En lof brengt aan Zelia, de Oosterlinge,

Vorstin, Godin, als Ster der Min verrezen.

Zang V K r a c h t

Lo ministro maggior della natura,
Che del valor del cielo il mondo imprenta,
E col suo lume il tempo ne misura,

Con quella parte che su si rammenta
Congiunto, si girava per le spire,
In che più tosto ognora s'appresenta;

Ed io era con lui; ma del salire
Non m'accors' io se non com'uom s'accorge,
Anzi il primo pensier, del suo venire.
.....

E sè le fantasie nostre son basse
A tanta altezza, non è meraviglia,
Chè sovra il sol non fa occhio ch' andasse.

DANTE, Par. X: 28-36, 46-48.

V Kracht

Toen zij de ligte schrede buiten zette,
Gehuld in 't prachtkleed der klassieke plooien,
Ontmoette ze Isabelle en Bernadette:

De kind'ren, die de rozenknoppen strooien
Op hare huûwlijksbaan, en 't jeugdig leven
Met de ougelijkb're moederglorie tooien.

Het volk, van alle kanten zaâmgedreven,
Verzelt haar bijna met ontzagvol schromen,
Om zijn bewond'ring telkens lucht te geven.

Het IS dan ook een groep uit hemeldroomen:
Zelia, zelf der kindschheid naâuw ontwassen,
Met die twee schoone telgen te zien komen,

Als eng'len, die bij een madonna passen.
Zij wand'len als de drie bevalligheden,
Geschapen om het menschdom te verrassen.

't Zijn adelvormen, die haar ziel omkleeden:
De lieflijke Onschuld blijft daar rustig tronen
En schiet haar luister door de sneeuw der leden.

Het drietal schijnt bestemd, aan de aard' te tonnen,
Hoe uit de deugd de bloemen geurig spruiten,
Wier gulden harten vrede en vreugd bewonen,

Die zich met lachjes in de trekken uiten.
En 't is of 't eeuwig loflied wordt gezongen,
Zoodra de purp'ren monden zich ontsluiten....

En daarom is dat volk zoo zaâmgedrongen:
Het wil zijn heeten dorst naar schoonheid lesschen
Ter lichtfontein, driedubbel hier ontsprongen,

28 Als op den scheppingswenk van tooverressen,
Die, vóór haar feeën-sluier werd gegrepen,
Weêr schuilden in hare esschen en cypressen.

31 Zoo 't ooit den mensch veroorloofd is te dweepen,
't Zal zijn wanneer natuur- en ziele-gaven
Hem in verrukking tot aanbidding zweepen.

34 Zij houden stil ter plaats, waar de ijz'ren staven,
Als draden van een nooit ontwonden kluwen,
De weg zijn, dien het stoom-ros langs moet draven,

37 Sinds wetenschap zich met verstand mocht huwen,
Om 't wereldwonder, nieuw en grootsch, te baren,
En 't over de aarde in bliksemvaart te stuwen.

40 Steeds zwanger van ontelb're doodsgevaren,
Toch onuitputtelijke zegenspreider;
Een monster, ijselijk om aan te staren,

43 Maar ook beschavings forsche wegbereider;
Met vreugd begroet aan Noord- en Zuider-stranden
Als afstand-dooder, rechts- en handels-leider.

Een snelle smeder van gemeenschapsbanden,
Met snijdend fluitgegil voor zegekreten;
Planeet-beheerscher, die hare ingewanden

Heeft stuk gereten en van een gespleten,
En waar hij stamp' die huiv'ren doet en trillen,
Schoon in een keten van graniet gezeten....

Hij stoom- en afgrond-zwelger: niet te stillen
In dorst en honger. Bosschen, velden, steden
Bespringende, om hun groei en bloei te spillen.

Hij bergt de donders in zijn bronzen leden;
Hij, vliegende vulkaan, wijst, door het braken
Van rook en vuur, het roemspoor zijner schreden.

Hij doet, bedwelmend, elk van geestdrift blaken,
Als schepsel, dat zijn schepper dwingt tot beven,
Waar zijn genaken zelfs 't arduin doet kraken.

Zijn tred vermorzelt wat hem durft weêrstreven;
En toch.... hij stuit zijn vaart, als slaaf der wetten,
Hem door 't genie zijns meesters voorgeschreven,

Om naast zijne almacht roer en rem te zetten,
Die steeds zijn vrijheid tot haar glanspunt voeren,
Losbandigheid door handigheid beletten

Daar snuift en stuift hij aan met losse snoeren,
En hoest en proest uit duizend schorre keelen,
Met hoop en angst op zijn metalen schoeren:

Zijn stoomziel blijkt in 't oogenpaar te spelen,
Dat, bloedrood flikk'rend, onheil schijnt te spellen,
En toch aan velen vreugde meê zal deelen.

Want zie hen ijlings naar de wagens snellen,
Waarin zij reeds verwant en vriend herkenden,
Wier komst een lach wekt of een traan doet wellen.

Zelia blijft terug. Haar blikken wenden
Zich naar het rijtuig met kristallen wanden;
Daar zijn twee oogen, die haar lonken zenden,

En groeten aan de jonge liefde-panden....
Zoodra 't gedrang een weinig is geweken,
Drukt hij met vuur de toegestoken handen.

Een enkle wordt geboren met een teeken
Van hoogheid in zijn wandel, wil en wezen
Als ster, die niet kan breken noch verbleeken,

En elk tot licht en leider is gerezen.
Zoo hij: Apollo spreekt uit de eêdle trekken,
Waar ge ernst en kalm beraad uit zaâm kunt lezen.

De zwarte kronkelende lokken dekken
Bevallig 't kloeke hoofd, dat, forsch geheven,
Tot vreugd kan strekken en ontzag moet wekken.

Gezondheid staat met inkarnaat geschreven
Op 't fijn gelaat, en in de schitt'rende oogen
Is weerschijn van het luchtazuur gedreven.

't Verstand troont boven breede wenkbrauwbogen;
't Vernuft trekt speelsch de fraaie lippen zamen;
't Geheel getuigt van 't mateloos vermogen,

Waartoe en geest en hart de stof bekwamen. -
Hoe groot de man, als aller schepslen koning,
Kan zijn, mag elk uit zijn verschijning ramen.

Zelia vindt voor liefde en trouw belooning
In d' echtgenoot, hartstochtlijk aangebeden,
Als trots en steun en sieraad hunner woning.

De vier gelukkigen zijn heengereden,
Om langs den stilsten weg naar huis te komen;
Doch hoe zij and'rer blikken ook vermeden,

Men zag de wand'laars weldra zamenstroomen
En 't open rijtuig volgen en omringen,
Waarbij een vrolijk fluist'ren werd vernomen....

Wanneer zij eind'lijk uit het rijtuig springen,
En beider schoone leest wordt gâgeslagen,
Ontsnapt een juichtoon aan de dichte kringen,

Die zooveel heerlijks nooit te voren zagen;
De zon zelfs, langzaam wijkende in het westen,
Schiep, naar het scheen, in dat gezin behagen.

Waarom blijft Irma hare blikken vesten
Op 't huis, waarin Zelia is verdwenen?....
Wat klacht, alsof geen hoop en troost meer restten,

Dringt schier onhoorbaar door haar lippen henen?...
Is hier de vale dood voorbijgeslopen,
Die haar miskleuren deed en half versteenen?...

Ook Paul is plotseling door zorg bekropen,
En niet in staat tot regelmatig denken:
't Verleden, lang gesluierd reeds, ging open

Om hem met bitterheid en rouw te drenken;
De toekomst schijnt zich eveneens te onthullen
Om naar een zee vol raadloosheid te wenken,

Die zelfs met angst de kloeksten zou vervullen.

Zang VI D u i s t e r n i s

M a c b e t h

Methougt, I heard a voice cry: Sleep no more!
Macbeth does murder sleep - the innocent sleep;
Sleep that knits up the ravell'd sleeve of care, -
The death of each day's life, sore labour's bath, -
Balm of hurt minds, great Nature's second course,
Chief nourisher in life's feast!

SHAKESPEARE, Macbeth, II, 2

VI Duisternis

Door keurige kristallen van Bohemen,
Japan's en China's porcelein antieken,
Die naar het blauw van zee en hemel zwemen,

Wordt kleurenmengling, als bij 't uchtendkrieken,
Met duizend spelingen van licht, verkregen
In 't glanzend koper, 't goud, de mozaïeken,

't Gebeeldhouwd eikenhout en marmer tegen
De muren, met een kostbaar doek behangen,
Waar schilderkunst ter glorie is gestegen.

't Verleent, wat fijn gevoel slechts kan verlangen:
De harmonie, in haar bekoorlijkheden
Doet toon en stempel aan 't geheel ontvangen

Vol kalm genot, voor wie daar binnen treden.
Aldus 't vertrek, waar, in muziek verloren,
Zelia Felix kluisters weet te smeden,

Zoodra zij haar Olumposstem laat hooren:
Daar ruischt en bruischt 't gekuischt geroep der snaren,
Om deel te nemen aan godinnekoren.

Een ziel is in dien tonen-vloed gevaren,
En staaft zich daar zoo meesterlijk en machtig,
Dat nooit op zee de baren sterker waren.

Geschokt beluistert Felix haar aandachtig,
En voelt zich opgevoerd naar vreemde sferen....
't Is of die zang, zoo teeder, fier en krachtig,

Zijn geest voor altijd naar omhoog kan keeren,
Waar geen orkanen dezer grillige aarde
Hem deeren, daar zijn wenken hen bezweren.

Want als Zelia hare woorden paarde
Aan 't lied, waartoe zij 't speeltuig weet te dwingen,
Was 't of een engel door de kamer waarde

Om iets van David's psalmen daar te zingen,
Opdat een galm van 't feest der hemelzalen
Eens door mocht dringen tot wat stervelingen.

De Aurora-groet, gebracht door boschkoralen;
Een mensch, die in den afgrond steende en weende
Van zielsverlangen naar Gods glorie-stralen;

De leeuw, die aan den storm zijn strijdkreet leende;
Een nachtegaal, dien 't paradijs zag kweken;
Een zefier, die zich met een beek vereende,

Om kozend van hun stil geluk te spreken;
Het rinklend hagelen op zilv'ren schalen
Van paarlen, die als met een jubel breken,

Dat alles en nog meer meng' vrij zijn talen
Om naar den zegepalm van 't lied te dingen,
't Zal bij Zelia's zangmuziek niet halen.

't Was daarom, dat in bovenaardsche kringen
Het tweetal, zaamgehouden door de omsnoering
Der toonkunst, zich steeds hooger voelde dringen

Op vleugelen van geest- en zin-vervoering;
Waardoor zij, zacht gewiegd, in d'ether dreven,
Gevoed door 't zoet der liefelijkste ontroering.

Verbeeldingsvlucht doet in gewesten zweven,
Waar zaligheid hun toelacht en de tranen
Der dankbaarheid hun langs de wimpers beven.

In die verrukking mochten de eêdlen wanen,
Dat ze, aan 't gewone menschenlot onttrokken,
Niet zouden zien, dat ook hun zon kon tanen.

Toen ze ophield, wond'ren aan de kunst te ontlokken,
Trad stilte binnen; maar zóó geheimzinnig,
Dat zich Zelia streelen voelde en schokken.

Iets stroomde door hare aâdren, zoo aanminnig,
Zoo rijk, zoo warm, dat ze in die weelde baadde,
En fluis'rend klonk 't, onhoorbaar schier en innig:

64 ‘'t Geluk, waarmede God ons overlaadde,
Zal wellicht nergens zijn gelijke vinden,
Hoe ooit genoeg gedankt voor zijn genade?...’

.....
.....
.....

67 Helaas! meer grillig dan het spel der winden
Is elke blijdschap: straks vergaan de rozen,
Die wij met liefde en zorg ten ruiker binden.

70 Bij 't zuchten loozen of in vreugd verpozen;
Bij 't opwaarts snellen of ten afgrond hellen,
Steeds staan we als broozen, vaak als zinneloozen,

73 Die aan geen kwellen perken kunnen stellen....
Het boeien slaken of gevang'nen maken
Doe borsten zwellen bij het lauw'ren tellen,

76 Wie zal het wraken, zoo zij 't danklied staken,
Dewijl hen de onafwendbare onspoedsboden
Als vuurge draken zevenvoudig naken!...

.....
.....
.....

Weêr waren de uren ongemerkt gevloden:
Zelia sluimerde eenzaam op haar sponde. -
Alsof zelfs toen de geesten haar vergoodden,

Vloog soms een lach haar mond langs en verkondde
Wat zoete droom haar nacht gelukkig maakte,
Waarin geen smart of zonde 't hart verwondde.

Wat brak op eens de diepe stilte?... Kraakte
Daar soms een voôglentred op mos-tapijten?
Kwam de engel, die haar levensbaan bewaakte,

Om zich onmerkbaar van zijn taak te kwijten?....
Er is iets tusschen 't deurgordijn gegleden,
Waardoor de floersen van het duister splijten,

Die met haar plooien 't slaapvertrek bekleeden,
Tot waar de nachtlamp, achter 't scherm verborgen,
Het rustbed in 't getemperd licht doet treden.

Hier vindt ge 't voetspoor niet der vale zorgen,
Die 't zuiverst goud en 't sneeuwwit marmer smetten,
Zooveel geestdriftigs en grootmoedigs worgen,

97 En al te vaak dan 's menschen heil beletten.
De schaduwen, die hier voorzichtig dalen,
Zijn tenten, welke goede feeën zetten,

100 Om de onschuld stoorloos adem te doen halen,
Haar heimlijk sterkte en frischheid toe te deelen,
Opdat zij in een nieuwe jeugd zal stralen,

103 Als de eerste schemers weêr op 't venster spelen.
Hier wordt onzichtbaar dauw in 't hart gegeten,
Waardoor de bloem met reiner geur zal streelen.
.....
.....
106 Is dat een blanke schim, door 't graf verstooten,
Om in het middernachtlijk uur te dwalen?...
Is die gedaante uit zilver-erts gesproten,

109 Als 't matte beeld van onbekende kwalen?
Wie staat daar aan Zelia's legerstede,
Zoo koel en strak als 't hardste der metalen?...

112 Al deelt het zich aan 't uiterlijk niet mede,
Een woedend vuur brandt in dat roerloos wezen;
Een worsteling van drift en koele rede

Is als oen noodstorm in de ziel gerezen;
't Gelaat, alsof 't uit pool-ijs werd geschapen,
Zou, ware 't zichtbaar, niet in 't hart doen lezen.

't Is of daar twee bij 't flauwe schijnsel slapen:
De vreedzaam liggende en de onwrikbaar staande,
En geen dier beiden ziet den afgrond gapen,

Waar heen het lot een pad voor beiden baande;
Zij hoorden 't niet, toen 't uur daar heeft geslagen,
Waarin een zon, helaas! voor eeuwig taande ...
.....
.....
Begint het nu in 't oosten reeds te dagen?...
Wat helle gloed van roode en blauwe kleuren
Met witten walm wordt door 't vertrek gedragen

En stort een stroom uit van zoo zoete geuren,
Dat ieder die begeerig op zou slorpen?...
Dit kon gebeuren vóór zich 't licht liet speuren,

Door poeder, op de bronzen lamp geworpen....

Zang VII G e r u c h t

Fama malum, quo nou aliud velocius ullum;
Mobilitate viget, virisque adquirit eundo;
Parva metu primo; mox sese attollit in auras,
Ingrediturque solo, et caput inter nubila condit.
Illam Terra parens, ira inritata deorum
Extremam, ut perhibent, Coeo Enceladoque sororem
Progenuit, pedibus celerem et pernicibus alis,
Monstrum horrendum, ingens, cui, quot sunt corpore plumae,
Tot vigiles oculi subter, mirabile dictu,
Tot linguae, totidem ora sonant, tot subrigit auris.
Nocte volat coeli medio terraeque per umbram,
Stridens, nec dulci declinat lumina somno;
Luce sedet custos aut summi culmine tecti,
Turribus aut altis, et magnas territat urbes,
Tam ficti pravique tenax, quam nuntia veri.

Virgili Aeneidos IV: 174-188

VII Gerucht

De faam sluipt, pas geboren, meestal schuchter
De wereld in, als toonde zij zich noode.
Na korte poos wordt hare stem geduchter

En dra herkent men naâuw die eertijds bloode:
't Bescheidne is driest, het neêdrige verwaten,
Geen macht verkracht de bode van het snoode.

Was in de lucht iets vreeslijks losgelaten?...
Iets, dat geen naam had en toch elk beklemde?
Wat staat men hier en ginds zoo stil te praten,

Alsof het onderwerp tot zielsangst stemde?...
Was uit de zee een slang op 't strand gesprongen
Wiens doodlijke aard en vaart niets remde of temde?...

.....
.....
.....

Aurora was het wolkfloers uitgedrongen,
Toen somber fluist'ren schuifelde in elks ooren,
Gelijk een monster, dat, met duizend tongen,

Die giftig staken, rotsen kon doorboren:
't Was overal onzichtbaar ingeslopen,
Om d' uchtendvrede in huis bij huis te storen.

Zóó gruûwlijk was 't, dat velen bleven hopen,
Die zulk een boosheid niet gelooven konden....
Maar 't volgend uur was niet geheel verloopen,

Of 't klonk bevestigend uit tal van monden:
‘Zelia, de aangebedene Oosterlinge
Is in haar bed van nacht vermoord gevonden.’

.....
.....
.....

25 't Betaamt, dat menigeen daar handen wringe!...
De nooddruft heeft haar milde hulp genoten;
Ze is evenzeer der rijken lievelinge,

28 Voor wie zij hart en huizing hield ontsloten,
Waar binnen vroomheid, vrede en vriendschap troonden.
En daarom werden tranen thans vergoten,

31 Door wie 't voornaam of 't arm verblijf bewoonden.
Zoo lief en goed was zij geweest voor allen,
Dat englen zich misschien niet hoofscher toonden.

34 Ginds staan ook mannen, die de vuisten ballen:
Die forsche zeelui uiten 't zielsbegeeren,
Dat eens de moord'naar in hun macht moôg vallen.

37 Wat baat, dat Helios langs alle sferen
Zijn schatten werpt om elk tot vreugd te nooden?
Hij kan door warmte en licht den rouw niet weêren,

Bestrooid met de asch van onze dierb're dooden,
Vergeefs wordt aan de golven, 't duin, de velden
De pracht van zijn vergald smaragd geboden,

Waar zwarte rampen elks gemoed ontstelden.
Hoe dringend ook natuur tot scherts wil lokken,
Door tranen, die van 't hart naar de oogen welden,

Blijft elk gelaat, als onweêrslucht, betrokken:
't Is of een winter, plotsling ingetreden,
Een lachend land begraaft in kille vlokken.

De sluier van 't geheim ligt neêrgegleden
Op 't vreeslijk feit. De misdaad is gekomen,
Maar nergens vindt men d' indruk harer schreden.

In 't volle huis was geen gedruisch vernomen;
Geen deur- of venster-sluiting bleek verbroken;
Verschrikt ontwaakt uit akelige droomen,

Was uit het dons de jonge slaaf gedoken,
Die, als haar schaduw, meest Zeli verzelde.
Hij heeft toen, half bedwelmd, een geur geroken,

58 Wel heerlijk, maar die dra zijn hersens knelde,
Alsof hem slangen in haar kronkels wonden,
Zoodat hij 't stik-gevaar met moeite ontsnelde,

61 Daar hem zijn beenen schier niet dragen konden.
Doch frissche lucht gaf kracht, den kreet te slaken,
Waardoor de helpers hem op 't gangkleed vonden.

64 Elk voelt de vrees zich van hem meester maken,
Dewijl de geuren naar Zelia leiden.
En ja, daar ligt ze met versteende kaken,

67 Of geesten haar een wade uit marmer spreidden:
Zóó koud en roerloos, dat de huisgenoten
Van schrik verplet als beelden daar verbeiden.

70 De villa wordt van nok tot stoep gesloten,
En Felix seint al wat geleerd is zamen.
De vrienden zijn in menigt toegeschoten,

73 Waaronder Paul en Irma 't eerste kwamen.
Een huivering deed zelfs de kloeksten beven,
Toen zij 't besluit der wetenschap vernamen:

76 ‘Vergift, dat wis als lood en staal deed sneven,
Welks zamenstelling niet viel na te sporen,
Was haar met de ademhaling ingegeven.’

.....
.....
.....

79 De verontwaardiging was niet te smoren:
Het volk, dat rustloos langs de villa waarde,
Liet onophoud'lijk doffe kreten hooren.

82 Die dag zoo bang viel vreeslijk lang; en baarde
De nachtwolk eindlijk d' avond, die zich kleurde
In 't rosse vuur, 't scheen, dat een spook daar staarde

85 En met een bloedvlek 't rein azuur besmeurde.
Dat was de Dood, die zijn schrikbarend wezen,
Daar langzaam tusschen aarde en hemel sleurde.

88 Durfde eerst naâuw de een in 's andren oog te lezen
Wat was geschied, en klonk slechts 't flauwe mompelen,
Nú sprak men luid; beschuldigingen rezen

Uit d' onbevoegdsten mond; het zwakke strompelen
Der faam had plaats gemaakt voor stoute sprongen
Om 't wreed geheim met argwaan te overrompelen.

Op 's rechters onderzoek werd aangedrongen;
Hij kwam en ging.... maar zonder op te klaren,
Wat tot onpeilbaar duister scheen gedwongen.

Des nachts verstrooiden zich de dichte scharen;
Elk sloot zich op in huis, door vrees bevangen
Voor 't dreigen van onkenb're doodsgevaren.

Nooit bleef een nevel zoo zwaarmoedig hangen,
Als 't schaduwkleed, dat thans den zee-dijk dekte;
Nooit schrikte de eenzaamheid zóó zeer de bangen,

Als nu geen stap daar meer een echo wekte:
't Is kil en stil en somber.... In de baren,
Wier schuim als doodsprei zich langs d'oever strekte,

Onttokkelt een van 's afgronds harpenaren
Den snaren 't klaaglied, dat zich tot de wolken
Verheft, waar koeltjes 't aan hun zuchten paren.

.....
.....
.....

Natuur, bezield en onbezield, heeft tolken
Voor 't geen haar diep en onherstelbaar griefde:
De zwaarste ramp voor enk'len en voor volken

Is 't derven van de liefde en van 't geliefde.

Zang VIII G e o o r d e e l d

Raro antecedentem scelestum
deseruit pede poena claudo.

Horatii III Lib. Odar. II ad Pueros

Ruppemi l' alto sonno nella testa
Un greve tuono, sì ch'io mi riscossi,
Come persona che per forza è desta:

E l' occhio riposato intorno mossi,
Dritto levato, e fiso riguardai
Per conoscer lo loco dov' io fossi.

Vero è che in su la proda mi trovai
Della valle d'Abisso dolorosa,
Che tuono accoglie d'infiniti guai.

DANTE, Inf. I: 4-12.

VIII Geoordeeld

1 Waar blijft gij toch, gij: dagen, maanden, jaren!
Gij, eeuwen-ouden, en gij, jonggeboornen!...
Gij - rook gelijk, in 't ledig weggevaren -

4 Tot spoorloos voorwaarts zweven uitverkoornen!
Is 't eindelooze als schuilplaats u gekozen?...
Waar vlucht gij met uw geesels en uw doornen,

7 Uw lichtjuweel, uw lauw'ren en uw rozen?...
Wijs, Tijd! waar toch uwe ongetelde telgen
Voor eeuwig pozen, na kortstondig blozen!

Door welken afgrond laat gij hen verzwelgen?...
Zal onoplosbaar 't raadsel voor ons duren
Van 't rusteloos zoo scheppen als verdelgen?...

.....
.....
.....

Laat vrij de geest op menig vraagstuk turen,
Hij blijft het vierkant van den cirkel vragen:
De wijsgeer vorsche en peinze tallooze uren,

Slechts zelden wordt een blad hem opgeslagen
Van 't boek, waarin zoo veel geheimen schuilen.
't Is grootsch reeds, 't werk van blonde en grijze dagen

Voor enkle korrels wijsheid in te ruilen....
Wanneer titanen zich een uitweg banen,
Den storm doen huilen om granieten zuilen,

En daardoor wankelt wat we onwrikbaar wanen;
Als, voor der wetenschap vernieuwde glansen,
Zij eeuwenheugend glorielicht doen tanen,

25 Dan doemen geesten op aan 's hemels transen,
Die zulke schrand're en stoute stervelingen
Voor eeuw bij eeuw met goud en groen omkransen.

28 Maar toch, wat ze ooit aan 't stof en 't niet ontwringen,
Hoe ze ook schier de aarde in nieuwe vormen gieten,
Zij mogen naâuw door de oppervlakte dringen.

31 Hel gloor' 't verstand, zijn schoonste stralen schieten
Nooit d' oorzaak-schoot in dier verborgenheden,
Wier wond'ren d' onderzoeker steeds verstieten.

.....
.....
.....

34 Weêr waren jaren in den kolk gegleden,
Waaruit geen macht haar ooit terug kan halen.
Veel was gestreden en nog meer geleden,

37 Veel feest gevierd bij lied'ren en bokalen.
Maar was een zon als vuur-zee zelfs gerezen,
Men zag haar dalen, stervende in haar stralen.

.....
.....
.....

Stond ooit, gegrift in gruwzaam schrift, te lezen,
Wat droeve plekken soms de ziel bevlekken,
't Was op dat kleurloos-bleek, gebogen wezen,

Welks sombre trekken diepe deernis wekken:
Daar vlood de hoop voor altijd haastig henen;
Daar bleef geen flauwe flikk'ring meer te ontdekken,

En scheen de laatste levensvonk verdwenen.
Daar had een zon gebrand, wier vreeslijk zengen
De bron zelfs uitgedroogd had van het weenen.

Maar kon die arme nu geen traan meer plengen,
Lag elke snaar der zenuwharp verbroken,
God woû gehengen, dat men hulp zou brengen,

Waardoor haar eenig licht weêr werd ontstoken,
Opdat het droevigste aller levenspaden
Niet in eene eeuw'ge schaduw bleef gedoken.

55 't Vertrek was somber: grauwe schemers traden
Onwillig binnen door de kleine ramen,
Wier ijz'ren staven, waar de spin haar draden

58 Tot sieraad had gehecht, de kans benamen,
Dat zij weêr in de vrije velden vluchtten,
Die eenmaal in dien naren kerker kwamen.

61 Want ja, 't is waar: hier rijzen slechts de zuchten,
Die wanhoop in haar uiterste uur kan slaken.
Hier zwerven niets dan droeve doodsgeruchten,

64 En houden angst en schrik 's nachts zamenspraken,
Zoodat de droomen kwellen als gedrochten,
Die 't slapen droever maken dan het waken.

67 Want wie die oude, koude cel bezochten,
En uitgeput zich op haar stroo-zak strekten,
Bevonden zich aan d' eindpaal hunner tochten.

70 De wachters, die hen d' and'ren ochtend wekten,
Zijn grafherauten, die roofgierig zwerven,
Als raven, die een aas van verre ontdekten.

73 De laatste hoop moet die gevang'ne derven:
't Vertoef is kort; maar de uren duren jaren
Want zij kwam hier - veroordeeld om te sterven....

76 De nacht sluipt binnen. Uit haar windsels staren
Ontelb're geesten naar dat beeld der boete. -
Met woest gebaar en losgerukte haren,

79 Verhoedt ze, dat haar 't spokenheir ontmoete,
Door 't bed te zoeken met gesloten oogen,
Waar haar, uit meêlij, dra de slaap begroete.

82 En - weldaad van het godlijk alvermogen! -
Een droom verschijnt, die, met zijn kostbre gaven,
Wil pogen, stil, de hartewond te droogen

85 Zij voelt haar dorre lippen eensklaps laven
Met zulke opwekkende en gestaalde dronken,
Of nimfen haar den kelk der goden gaven.

88 Dra gloren onder hare wimpers vonken,
Die, door een stroom van nieuw en krachtig leven,
Het lichaam weêr met schoonheid laten pronken.

Geknars van ijz'ren hengsels doet haar beven....
De deur gaat open.... daar weêrklinken schreden....
Ach! komt reeds hij, wiens hand haar zal doen sneven?...

Geen uchtend toont zijn kille, grijze leden:
Een licht snelt in, vol vriendelijke stralen;
Gesluierd nadert daar met zegebeden

Een engel, die haar uit de cel komt halen.
De drempelwachters wenken haar naar buiten,
Waar ze eensklaps de eêdle vrijheid weêr ziet pralen,

Die toevliegt om haar forsch in d' arm te sluiten.
Zóó wordt zij overstelpt met zaligheden,
Dat nooit een mond dat heilgeneugt kan uiten.

't Is haar, of op de zee van 't verst verleden
Reeds 't lot, dat gruûwlijk dreigde, is weggedreven.
Beschermers toch doen haar een weg betreden,

Waarop ze een paradijs schijnt toe te zweven:
De rijke gloed, die reeds haar wangen blaakte,
Verraadt wat hoop haar eensklaps is gegeven.

Kort was de tocht: de kleine stoet genaakte
De poort, die in het open veld moet voeren:
Nog sneller vloog zij, juichte en.... ach! ontwaakte!...

Wat zwart gevaarte duwt zijn breede schoeren
De lucht door om den schrik in 't hart te jagen?...
Wie staan daar, ernstig zwijgend, scherp te loeren

Als beelden van meêdoogenlooze plagen?...
't Bloed stolt in de aâd'ren, want daar staan soldaten,
Dewijl 't schavot dien nacht werd opgeslagen....

.....
.....
.....

Wat sterkte zou bij die verschrikking baten?...
Eene eeuw van wee doorleeft zij in sekonden:
Verward heeft haar de rede opeens verlaten;

Al wat verlicht, is voor haar oog verzwonden.
Bewustloos gaat zij met haar leiders mede,
En 't leven droppelt weg uit duizend wonden.

De jammer, die zich in een hulsel kleedde,
Gelijk ze alleen den diepst gezonknen toonde,
Belette zelfs de laatste klacht en bede.

De stomme radeloosheid, die daar troonde
Op 't strak gelaat, bewees, onfeilbaar zeker,
Hoe mild de misdaad haar verpleegster loonde.

Thans bood zij haar den hooggevulden beker,
Waarin verdriet, berouw en rouw zich paren;
Als wreker riep in haar een waarheidspreker,

Dat hare feilen onherstelbaar waren;
Dat nooit het recht zich in zijn loop laat stremmen;
Dat deugden vreugden, euv'len straffen baren.

Maar waarom moest nu haar de vrees beklemmen?
Was zij niet gaarne in 's rechters macht gedreven,
Toen wroeging, ieder uur, met duizend stemmen,

Haar voor 't bewaren van 't geheim deed beven?
Toen haar de nachten zooveel schrikken brachten,
Dat zij tot zoen het leven wilde geven?

.....
.....
.....

Zoo weinig kent het menschenhart zijn krachten:
't Gevoelt de waarde van 't bestaan op aarde
Vaak 't meest, wanneer het vrucht'loos hulp bleef wachten,

En nog slechts op den dood als redder staarde.
Snelt hij zoo toe, dat niets zijn vaart kan stuiten,
Dan zal de ziel, de plotseling vervaarde,

In naamlooze' angst het bangst haar smartkreet uiten.

Zang IX V e r g a a n

R a p h a e l

Die Sonne tönt nach alter Weise
In Brudersphären Wettgesang,
Und ihre vorgeschriebne Reise
Vollendet sie mit Donnergang
Ihr Anblick giebt den Englen Stärke,
Wenn keiner sie ergründen mag;
Die unbegreiflich hohen Werke
Sind herrlich, wie am ersten Tag.

GÖTHE, Faust, Prolog.

Vermis eorum non morietur

ISAIAS

IX Vergaan

Gegroet, o zeewind, met uw zilten geuren:
Uw schatten van de rijkste mineralen;
Gezondheid doet uw forsche wieken fleuren,

Waarmeê gij, weldoende, ieders long komt stalen;
Gij, zuivere adem! waait de zwakken tegen,
Opdat ze uit u een levensbalsem halen.

Gij zijt voor rijk en arm een bron van zegen:
Een heilgeschenk, door de Almacht uitgevonden,
Tot liefderijk verkwikken en verplegen.

De schemers, die den dageraad verkonden,
Doen zilver-zeeën door de wolken vloeien;
Een kern van vuur wordt in haar schoot ontbonden,

Waardoor ze in 't oost van goud en purper gloeien:
Aurora, aan de oranjesponde onttogen,
Komt lachend met de luchtbewoners stoeien.

Oud schouwspel, daaglijks nieuw voor ieders oogen!...
Gij, morgenstond, zijt altijd jonggeboren,
Als troetelkind van 't eindloos wekvermogen.

Een ranke sloep heeft reeds vóór 't uchtendgloren,
Gestuwd door rappe roeiers, zee gekozen.
Naâuw gunt het licht haar voren na te sporen,

Toch doet haar vaart een zucht van vreugde loozen,
Zoowel door hen, die op den oever staren,
Als door de twee, die, als 't geweld der boozen

Ontsnapt, de doodsgevaren in de baren,
Stil welkom heten, en het wieg'lend dansen
Op 't watergraf met vreugde en dank ervaren.

28 Als hij, die, na 't verliezen aller kansen,
Nog onverwachts eene uitkomst ginds ziet dagen,
Bij tijds zich tegen d' aanval kan verschansen,

31 Waar de overmacht hem anders hadd' verslagen,
Zóó stond daar Paul, met Irma aan zijn zijde,
Terwijl zij d' oever ijlings wijken zagen.

34 Maar was er veel, dat hen met recht verblijdde,
Toch bleef er meer, dat beiden vreeslijk schokte.
Toen Irma 't scherpziende oog met kracht verwijdde,

37 Ontdekte ze iets, waardoor haar de adem stokte:
Op 't strand stond een gedaante in witte kleederen,
Die plotsling tranen aan haar oog ontlokte.

40 Zij voelt haar koel en hard gemoed verteederen,
Want gindsche vrouw had haar verlost uit banden,
Die dooden na en onder 't diepst vernederen.

43 Dat doet nu in haar binnenste iets ontbranden
Als outervuur om de offers op te dragen
Van hulde en dank. Zij greep met beide handen

46 Naar Paul, die ook de kust heeft gâgeslagen,
Terwijl hem de afscheidspijnen altijd wreeder
Aan 't harte knagen, dat vergeefs moet klagen.

49 ‘Zelia!’ fluistert Irma en zinkt neder;
‘Zelia!’ mompelt Paul, en dreigt te vallen,
Als een door 't bliksemvuur gevelde ceder.

52 Want lieten beide gaarne een loflied schallen
Wijl 't edel wezen, uit het graf verrezen,
Tot heerlijk sieraad strekte aan gindsche wallen,

55 Te dieper moesten zij de heugnis vreezen
Van de onherstelbre daad der zwarte dagen,
Wier wonden nooit een sterv'ling zou genezen.

58 Als had hij zich naar hooger last gedragen,
Was door den wind de sluier, die de trekken
Der oosterlinge omhulde, weggeslagen.

61 En dat deed Paul en Irma nu ontdekken,
Wat elk bevroedde of liever zwak vermoedde:
Dat hun Zelia hulp had doen verstrekken.

64 Zij was de goede, die hen aan de woede
Van 't diep gekrenkte recht straks liet ontkomen,
En in wier hoede 't vaartuig henen spoedde.

67 Zij hadden geen vervolging meer te schromen:
De vrijheid wuifde op 't groote schip hun tegen,
Dat dra naar 't and're wereldrond zal stoomen.

70 Dat zij dien zegen door Zelia kregen,
Gaf troost, maar ook zoo bitter bitt're tranen,
Als, droef gestegen, ooit uit oogen zegen.

73 Niets zou zoo vreeslijk als die weldaad manen
Aan 't geen geschied was; niets zoo vast beletten,
Zich weêr een weg naar stil geluk te banen.

76 Het bloedend hart zou telkens meer ontzetten
Om 't monster, dat daar eens sluw was gerezen,
En stil gevoed om klauw en tand te wetten.

79 't Zou in zijn eigen zwarten afgrond lezen,
En, onuitwischbaar, daar het vonnis vinden,
Door d'eeuw'gen Rechter, wijs en goed, gewezen.

82 Wat draden ook de schikgodinnen spinden
Om 't heden dra te dooden met verleden,
Geen macht zou ooit d' onzichtbren boei ontbinden,

85 Dien looze raad en booze daad eens smeedden.
Als 't ijzer, dat den dwangarbeider ketent,
Zou straf als echo klinken bij hun schreden.

.....
.....
.....

88 Het dwaze schepsel, van 't verbodene etend,
Wordt, hoe ook anders zijn verstand moôg stralen,
Door hartstocht, blind, kleingeestig en onwetend.

91 Vrij snel het heen tot 's aardrijks verste palen,
Voor 't kwaad valt nooit een schuilhoek op te sporen,
Waar Nemesis het niet zal achterhalen.

94 Den vluchtling dreunt de schrille stem in de ooren,
Die weeklaagt over 't onverdiende lijden,
En 't heil betreurt, dat redd'loos ging verloren.

Vergifnis moôg den schuldenaar verblijden,
Toch blijft een angel hem de ziel doorkerven,
Toch kan hem niemand van de straf bevrijden.

Den troost van 't goed geweten blijft hij derven;
Hem teistert tot het einde zijner dagen
't Getroeteld slangenkind, dat niet kan sterven:

De worm, die rustloos aan zijn rust blijft knagen.

Zang X M i s l e i d

Die Blume verblühet auf fliessender Fluth,
Der Ranke entrissen,
Sie fehlet dem Felsen, der Sonnengluth -
Wer wird sie vermissen?

Die Jugend enteilet auf ziehender Zeit,
Das Glück mit dem Winde,
Sie wehen und wandern und fliehen so weit -
Wer lebt, der sie binde?

Die Lieder verhallen, die Liebe vergeht,
Vom Schicksal getragen,
Die Welle wird Erz, eh' die Liebe besteht,
Drum klinget mein Klagen.

CARMEN SYLVA, SAPPHO, I

X Misleid

Een, lichtgestalte, uit neêvlen opgerezen,
En ijl als zij, die straks weêr zou verdwijnen;
Die door gezichtsbedrog nog slechts als wezen,

Den aarschen mensch gelijkend, kon verschijnen,
Zoo schier Zelia - wier verheven trekken
Geheime pijnen altijd nog verfijnen.

Toch viel soms iets als rozenwaas te ontdekken
Op 't zacht gelaat; toch bleef het bruin der oogen
In vollen glans de hoop der toekomst wekken.

Wellicht dat eng'len, met haar lot bewogen,
Zich hadden ingespannen om het leven
Weêr in de bloem te gieten, die, gebogen

En kleurloos, aan den stengel hing te beven.
Verzwakt was 't lichaam; maar de geest had krachten,
Die 't steunden om naar zelfbehoud te streven.

De koeltjes, die haar frissche laâfnis brachten,
Begroette zij met vriendelijke blikken,
Die tusschen tranen van verrukking lachten.

Wél deed haar uiterlijk den vreemde schrikken;
Maar Felix dacht, dat ze eens nog over dagen
Van zacht herbloeide sterkte zou beschikken.

Hoe dus de slagen somtijds deden klagen,
Toch liet de tijd voortdurend reden vinden
Tot leidzaam dragen van de wreede plagen.

De orkaan loei teist'rend om de welgezinden,
Nooit zal hij hun den harte-vrede rooven.
De ramp buig hen, die 't grootsche en eêdle minden,

28 Zij komen haar ten laatste toch te boven.
Nooit vlucht de troost van hen, die, door hun werken,
Bewijzen, dat ze aan recht en deugd gelooven.

31 Gelijk een vogel, die met zwarte vlerken
De golven scheert, om uit het oog te wijken,
Valt nu nog slechts het stoomschip op te merken,

34 Waar Felix en Zelie naar staan te kijken.
Dat tweetal is eerst rustig en tevreden
Als gindsche zwervers ver en veilig blijken.

37 Zij heeft voor hun behoud zoo vroom gebeden,
Dat wie aan dierb'ren 't leven heeft te danken
Hun niet meer zorg en liefde kan besteden.

40 De hooge deugd schiet in 't verborgen spranken,
Wier weldoende invloed niets kan evenaren:
Ze omslingert met haar vruchtenrijke ranken

46 De stammen, die door 't vuur geblakerd waren;
Zij spant zich in om wie in nood verkeeren
Verdriet te sparen en geluk te baren.

Haar moet men als het kroonjuweel vereeren,
Dat de adel van den mensch het rijkst laat stralen,
Waarboven de aarde niets meer kan begeeren.

Zij laten 't oog nog langs de golven dwalen,
Ofschoon van 't schip geen spoor meer is gebleven,
Tot ze eind'lijk met veel ruimer ademhalen

Zich langzaam naar hun prachtig huis begeven.
Zelia gaat, ja, wel met zwakke schreden;
Maar toch terwijl haar moed en hoop omzweven,

Die heimlijk steunen, waar de teedere leden,
Soms sidd'rend als de blaadren, stil doen duchten,
Dat doodsgezanten 't pad met haar betreden.

En Felix, fier en forsch, als leeuw gerezen
Aan hare zijde, schijnt voor 't overwinnen
Van al wat schokt en buigt haar borg te wezen.

De wandling wordt volbracht. Zij treden binnen;
Men snelt haar vlug met hulp en glimlach tegen.
't Verrukt haar zinnen, zich te zien beminnen

64 En daardoor bloeien bloemen op haar wegen.
Genezing brengt het vriendelijk ervaren
Dat ieder haar, zij allen is ten zegen.

67 De liefde intusschen, die, sinds de eerste jaren,
Zelia's hart als reine bron ontvloeide,
Was toch voor haar en andren vol gevaren.

70 Die eed'le macht, waardoor zij allen boeide,
Deed haar in argloosheid soms vuur ontsteken,
Dat dra in laaie vlam de ziel doorgloeide,

73 Zelfs vaak van wie voor 't eerst met haar mocht spreken.
De aanminnigheid, die ze altijd gaarne toonde,
Nam menige onervaârne voor een teeken,

76 Dat zij hem met haar voorkeur schittrend loonde.
Want gretig dacht hij, dat ze gaarne ontwaarde,
Wat diep gevoel voor haar reeds in hem woonde

79 En zij zich kiesch gelijkerwijs verklaarde.
't Was bitter hard voor elk teleurgestelde
Als dra het tegendeel zich openbaarde!...

82 Ziedaar, hoe afkeer dan uit liefde welde,
Ziedaar waarom de gloed van donkre blikken
Aan de oosterlinge weinig goeds voorspelde.

85 Men waande soms, dat de ijdelheid slechts strikken
Gespannen had, opdat zij over velen
Als slaven en aanbidders zou beschikken;

88 Dat slechts haar doel was, met het hart te spelen
En ze in behaagzucht dwaas, ja, schier wreedaardig,
Gevoelens wekte, zonder die te deelen.

91 Toch was dat treurig vonnis onrechtvaardig,
Want de eenvoud sierde en stierde doen en denken
Der jonkvrouw, die, steeds vriend'lijk en goedaardig,

94 Elk, wie ook, blijde dagen wilde schenken;
En nooit vermoedde, dat het in zich goede,
Onnoozel aangewend, soms zwaar kan krenken.

.....
.....
.....

Zoo is de mensch: de eenvoudige en de vroede:
Schier nooit voorziet hij d' uitslag zijner daden.
Het onweêr broede en dreige in stille woede,

Hij overweegt niet, dat het hem kan schaden.
Volgt logisch dan 't mislukken van zijn streven,
Hij zal de schuld niet aan zijn slecht beraden,

Maar aan 't vermeende sluw beramen geven
Van and'ren, die nooit op dien toeleg peinsden....
Of beelden, die zijn luim voor 't oog liet zweven,

En, zoo hij poogt ze aan 't hart te drukken, deinsden,
Niet klaar zijn zinsbegoochling deden blijken,
Maar deugden, die zij niet bezaten, veinsden!...

.....
.....
.....

Toen nog Zelie in volle jeugd mocht prijken,
En haar 't geluk bevallig tegensnelde,
Was slechts haar zorg, dat ze and'ren zou verrijken

Met alles wat ze als lieflijk 't meeste telde,
Doch 't licht, dat zonder leiding uit haar straalde
En schitt'rend hare groote deugd vermeldde,

Was tevens oorzaak, dat een schaduw daalde
Juist daar, waar elk die 't minste wenschte of wachtte.
Zoo loopt steeds elk, die ooit een prijs behaalde

En dan geen zelfbeperking scherp betrachtte,
Gevaar, dat, wie zijn inborst niet kon wegen,
Rechtmaatge blijdschap zelfverheffing achtte.

Zoodat, in 't geen met eere was verkregen,
En wijsheid nog in eere hadd' doen stijgen,
Eene oorzaak van verneêd'ring was gelegen.

.....
.....
.....

Het onbeheerde hart, dat niet kon zwijgen
Van al de liefde, welke daarin toefde,
Was al te snel bereid tot elk te nijgen,

Die haar genegenheid en steun behoefde.
Zij liet het vrij naar d' eersten indruk spreken,
Terwijl zij zich noch and'ren eerst beproefde.

Toen is gebleken, dat ook zij gebreken
Haar zielshoedanigheden zag verzellen.
Hoe daar de storm voor haar uit op moest steken,

Hoor gij de muzen thans getrouw vertellen.

Zang XI L e v e n s b e e l d e n

Als bloempjes, die, gebogen en gesloten
Door nachtvorst, straks van 't licht der zon beschenen
Ten herbloei op haar stengel weêr ontsproten,

Zoo was mijn moedeloosheid dra verdwenen,
Daar eêdle fierheid in mijn ziele welde,
En 'k sprak, als een, die nieuwe kracht kon leenen:

.....

‘Gij mocht zóó door uw taal mijn hart bekoren,
Dat 'k nu met u den tocht slechts blijf beoogen,
Ja, daartoe weêr bereid ben, als te voren.

‘Ga! riep ik; en, als door één wil bewogen,
Zij, Meester, Heer en Gids, door ons gehandeld!’
- En 'k ben, nadat hij was vooruit getogen,

Ook 't diepe en woeste woudpad ingewandeld.

DANTE, Hel II: 127-142.

XI Levensbeelden

1 Het ruw gebergte is eind'lijk dan beklommen;
Een wereld spreidt aan de and're zij haar schatten,
En doet den zwerveling van vreugd verstommen.

4 't Is of zijn hand het nieuwe schoon zal vatten,
Zoodra 't hem slechts behaag haar uit te steken;
De kommer, dat hem 't voortgaan af zal matten,

7 Schoon lang gevoed, is eensklaps gansch geweken:
Een stroom van moed schiet in zijn bloed de vonken,
Waaruit een zon haar stralen zal doen breken.

O blik, aan dat beloofde land geschonken!
Wat gij omvat wordt altijd waargenomen:
Blijft, als in brons, in hart en geest geklonken.

Het doet een heller glans in de oogen komen,
De stil bedeesden maakt het luid welsprekend.
De jeugd ontdekt het in zijn blijde droomen,

Als TOEKOMST op de levenskaart geteekend.
Met gloeiend ongeduld snelt zij haar tegen,
Wijl elke wensch daar op voldoening rekent.

En ja, voor velen is 't een land van zegen;
Van één triomftocht over hinderpalen;
Maar voor nog meerd'ren zijn daar ruwe wegen,

Waar zelden meer dan nooddruft valt te halen;
Het fijne vaak verplet wordt door de grofte;
Waar sterren dwalen en in nevels dalen,

Waar vaak een reus ontijdig nederplofte....
Dat maakt die toekomst van de prille jaren
't Land van bedreiging eer dan van belofte.

.....
.....
.....

28 Wie ook vol zorg in 't nieuw verschiet mocht staren,
Het jonge tweetal niet, dat, hooggeboren,
Ook bij de hoogbegaafden viel te scharen.

31 Zij hadden de ouders wel te vroeg verloren,
't Vermogen was schier tot de helft geslonken;
Maar deze stormen lieten luttel sporen,

34 Door de eêd'le kracht aan geest en leest geschonken:
Zij hieven zich rechtstandig als de bloemen,
Wier kelken weder licht en warmte dronken.

37 Want paradijzen bleken op te doemen,
Toen ze op den berg hun toekomstdal aanschouwden.
Zij mochten machtigen als vrienden noemen,

40 Op wie zij bouwden, en die hen vertrouwden:
Een schoon loopbaan werd voor beide ontsloten,
Waarin zij nuttig zijn en schitt'ren zouden.

Twee stroomen in één hoofdrivier gevloten,
Die onherkenbaar hunne golven mengen,
Ziedaar het beeld dier lieve lotgenoten,

Wier zielen geen verwijdering gehengen.
't Scheen hartstocht schier wat hen steeds zamen voerde
Om blij te juichen of een traan te plengen....

't Was vreemd, maar, sinds haar eerste jeugd, ontroerde
Onze Irma steeds, wanneer zij Paul ontmoette,
Wiens glimlach haar een hemel binnen voerde,

Waarin zij al wat heelde en streelde groette.
Geen bitterheid, welke ooit haar ziel doorvloeide,
Die hij niet ras met woord en blik verzoette.

Toen die gehechtheid met de jaren groeide,
Werd hij zoo zeer haar trots en welbehagen,
Dat slechts voor hem haar geestdrift diep ontgloeide.

Een smeulend vuur was hoog in vlam geslagen:
Hij zou hun naam met lauweren verrijken,
En roemvol dragen al hun levensdagen.

Wie moest voor hem niet in haar schatting wijken?
Wie was zoo goed, zoo vroed, zoo fijn, zoo schrander?
Wie mocht zoo prijken boven zijn gelijken?...

Grootmoedig, zoo voor mede- als tegenstander;
Toeganklijk steeds voor armen en bedrukten....
Neen, al dien adel vond zij bij geen ander!

Zijn gaven waren 't, die haar 't hoogst verrukten,
Zoo dat de pogingen om haar te boeien
Aan and'ren onophoudelijk mislukten.

De heester zal door vroeg en schrander snoeien
Op stam en tak, die stormen tarten, bogen,
Waaraan de vruchtenbloesems welig bloeien.

Zoo ook heeft zelfbeperking 't groot vermogen
Der heerschappij aan zijne ziel gegeven,
Wier diepte door haar kracht werd opgewogen.

Geen onweêr hadd' dien jongen eik doen beven;
Maar wat van Irma uitging of haar raakte,
Werd schokkend door zijn gansch bestaan gedreven.

79 Gelijk een arend op de rotskruin waakte
Voor 't dierbaar nest, wist hij hun huis te hoeden,
Dat niets genaakte, wat haar droevig maakte.

82 Zijn blik doorvorschte 't kwaad, dat zat te broeden;
Zijn hand wist krachtig al wat schaadt te fnuiken,
Zijn woord de hoop, die veerkracht schonk, te voeden.

85 Zoo, trouw beschermd, was 't weêrgaloos ontluiken
Der schoone bloem met hare wondergaven:
Geen fijner roos bloeide ooit aan Jesse's struiken.

88 Wat hart en geest kan laven en beschaven:
Talent en wetenschap, werd vroeg verkoren,
Opdat ze eens elk haar meerderheid zou staven.

91 Het heil, dacht Paul, moest zonder feil haar hooren,
Aan wie niet slechts de schoonheid der godinnen,
Maar ook verstand en kennis was beschoren.

94 Hij juichte als zij zich jong door elk zag minnen;
En 't brandde en bruischte in hem, zoodra zij later
De hulde der ontwikkelden mocht innen.

Want zon en zee verborg die stille krater,
En daaruit moest zijn geest te voorschijn treden,
Als gloeiend staal, gehard in ijskoud water.

Dan wierp hij goud en paarlen voor haar schreden,
En zou 't geluk haar met zijn stralen kronen.
Zij moest bewonderd worden en aanbeden

En onder schoonen als DE schoone tronen.
Daarheen ging 't kalme streven onverdroten,
En waardig zou dat werk zijn meester loonen.

De poort van 't hoog paleis werd hun ontsloten,
Waar hij talentrijk 't eervol ambt aanvaardde,
En zij dra ieders liefde heeft genoten.

Geen opgang, die den luister evenaarde
Dier beide zonnen. Werd zij luid geprezen,
Door vrouwen zelfs.... de grijze vorst verklaarde,

Dat hem in Paul een goudmijn was gewezen,
Waar hij met kwistigheid vereend ontdekte,
Wat als voortreflijk ooit werd uitgelezen.

De humor van dat fraai vernuft toch wekte
Hem zóó het feestgenot der jeugd, als keerde
Zij zelve weêr. Volgaarne en ruim verstrekte

Hij kiesch wat Paul in stilte slechts begeerde.
De hoofsche gunst, die meestal een gevaar is,
Werd 's jonglings schild; daar ieder hem waardeerde,

En eerde als 's vorsten grooten secretaris.

Zang XII Verstand gevangen

Als duiven, die voor 't zielsverlangen weken
En, op de min, gedragen door de wolken,
Naar 't zoete nest met volle vleuglen streken,

Dus vloden zij
DANTE, Hel V: 82-85.

'Naturelijke liefde kan niet dwalen;
Maar die van 't hart door 't slechte voorwerp doolen,
Door vuur te veel of vuur te weinig falen.

'Is zij den hemelgoederen bevolen,
En matig slechts den wereldschen genegen,
Dan ligt geen booze lust in haar verscholen.

'Maar zoekt zij 't kwaad, of streeft ze op goede wegen
Met meer of minder zorg dan ze er moet wijden,
Dan werkt het schepsel zijnen Schepper tegen.

'Hier leert ge uit, dat slechts Liefde te allen tijden
Als zaad van elke deugd u kan verrijken,
En ook van elke daad, die straf zal lijden.
DANTE, Vag. XVII: 94-105

XII Verstand gevangen

De schucht're duif, die ge op haar blanke vleugelen,
Als sneeuwvlok tegen 't luchtblauw af ziet steken,
Smacht met een geestdrift, die geen macht kan teugelen,

Naar de oude til, door dwang slechts noode ontweken.
Ze is pijlsnel uit het hooge ruim getogen,
En bij de kooi met blijdschap neêrgestreken,

Waar al de zusters juûblend tot haar vlogen. -
Opdat ze een hooge ontwikk'ling voor haar vonden,
Was de een'ge dochter: appel hunner oogen,

Door de ouders op de verre reis gezonden,
Waar de ondervinding ruimschoots zou voltooien,
Wat zij te huis reeds weeld'rig geven konden.

De zon bleek stofgoud voor haar oog te strooien,
Opdat zij haar in 't lokkendst licht aanschouwde;
Natuur liet nieuwe tooien om zich plooien,

Waardoor haar weelde zich het rijkst ontvouwde;
De mensch zelfs scheen slechts met den wil bezeten,
Dat ze onvoorwaard'lijk op zijn diensten bouwde.

Het buitenland weêrklonk van jubelkreten,
Aan bloemenstangen liet het vlaggen hangen,
Die haar met vrolijk wapp'ren welkom heetten.

Uit alle rangen groetten lofgezangen
De jeugdige Oosterlinge bij het scheiden.
En toch.... toch haakte zij met warm verlangen,

Om weêr aan d' ouderlijken haard te beiden.
Hoe hoog en dankbaar zij de ontvangst ook schatte,
Welke allen als om strijd haar ginds bereidden,

28 't Was of een engel haar in de armen vatte,
Toen 't doel bereikt was, en de gids zich wendde
Naar 't vaderland. Zoo reikhalst de afgematte

31 Naar 't oord, dat ze eenig als versterkend kende.
Graag had de jonkvrouw vleug'len aangeschoten,
Wijl paard noch vuurreus ooit voldoende rende.

34 Twee jaren waren dan in 't niet gevloten,
Sinds zij zoo lief naief de reis aanvaardde.
Thans in de volste ontwikling uitgesproten

37 Had deze donk're roos onschatb're waarde:
't Was Amor zelf, die, schud'loos en aanminnig,
Met zachte stralen door hare oogen staarde.

40 Als schutgodin der liefde, die zachtzinnig
En mild haar schatten schenkt, werd zij aanbeden,
En vond zij wederliefde, trouw en innig.

43 Zij vlood niet, waar geklaagd werd en geleden;
Integendeel, de balzaal wachtte als ze even
Nog eerst een schaâmlen drempel woû betreden.

46 Zoo werd ze aan 't ouderhuis terug gegeven,
Waar 't allen was, of geen der stervelingen,
Maar ze een der eng'len binnen zagen zweven.

.....
.....
.....

49 Wie zou ooit naar de hand dier jonkvrouw dingen?...
O, vraag! die meer dan één in stilte ontroerde,
Maar geenszins haar. In duizend weifelingen

52 Kwam soms een edelman, die zorgvol loerde,
Of hij een mededinger op zag dagen,
Die onverhoeds de lievelinge ontvoerde.

55 Hoe kiesch een aanzoek ook werd afgeslagen,
Toch lekte 't dikwijls uit, waardoor dan velen
't Niet durfden wagen, haar voor zich te vragen.

58 Zal zij dan niets van die gevoelens deelen?...
Wordt nooit ook haar gemoed door min bewogen?...
Indien iets ongekends haar zoet kan streelen,

Dan zijn 't de stralen van Paul's donkere oogen.
En diepe schrik beving hem bij 't vermoeden,
Met welk vermogen zij haar ziel in vlogen.

Wanhopig had hij zich reeds moeten hoeden
Voor 't licht, dat in haar bruine starren lonkte,
Alleen, naar 't scheen, om 't vreeslijk vuur te voeden,

Dat onder de asch vernielend in hem vonkte.
Hij had geworsteld, schier met duldloos lijden,
Om 't paradijsbeeld, dat reeds in hem pronkte,

Met tranen der vergetelheid te wijden....
.....
.....

.....
Een vlek verschijnt aan onbewolkte luchten;
Een schaduw ziet ge op 't effen voorhoofd glijden;

De glimlach wordt verjaagd door bange zuchten;
Iets ruischt gejaagd en angstig door de bladeren;
De wormen sluipen vraatziek naar de vruchten....

't Zijn ongelukken, wier herauten naderen;
't Zijn somb're vogels, die den storm voorspellen;
't Zijn booze geesten, die hun krachten gaderen

Om onverhoeds den armen mensch te vellen. -
Toen 't fijn verstand van Paul 't gevaar doorvorschte,
Liet hij zijn ijz'ren wil een slagboom stellen.

Een wereld was 't, die hij als Atlas torschte,
Bij 't smartlijk vluchten van de teêr geliefde,
Terwij hij, smachtend, naar haar bijzijn dorstte.

Gelijk de vuurpijl, die de wolken kliefde,
Om op de klip 't ontredderd schip te wijzen,
Verlichtte zij wat hem met doodsgrijns griefde.

Gelijk de golven onwêerstaanbaar rijzen,
Na de eb, werd hij weêr overstelpt. Haar woorden,
Wier zilverklank hij nooit genoeg kon prijzen,

Verlokten hem met Lorelei's akkoorden
Om 't lustoord in te gaan, dat uit moest loopen
Op de onspoedsboorden der verschrikkingsoorden.

.....
.....
.....

Het hart der zon brak als een goudzee open,
Om hem met licht en warmte te overstroomen,
Toen ze argloos zeî, dat niemand haar zou nopen

Tot and're min, dan die haar hart kon droomen;
Dat allen haar te oprecht en te innig minden
Om niet haar hoogsten wensch zelfs voor te komen....

.....
.....
.....

O, sluwe liefde! die tot dwaze ontzinden
De koelst beraâdnen maakt! Zóó kon uw liegen
Ook Paul met al zijn schranderheid verblinden!...

Gij wist zijn' wakk'ren geest in slaap te wiegen:
En de onversaagde, dien uw hartstocht plaagde,
Liet zich als een onnoozel kind bedriegen....

Toen dien gejaagde 't leed nog heim'lijk knaagde,
Trok 't eikenpark hem met zijn stille dreven.
Eens, dat de blozende uchtend naâuwlijks daagde,

Had hij zich peinzend weêr daarheen begeven.
Slechts blaâd'ren ruischten daar en vogels zongen;
De dauwdropsluier werd door 't licht geheven,

Welks stralen trillend door de sferen drongen....
Uit eerbied voor het scheppend Alvermogen,
Waaraan de wond'ren eind'loos rijk ontsprongen....

Maar hoe! bedriegt hem 't stille spel der oogen?
Beweegt Zelia zich door gindsche lanen,
Gelijk een vogel, vroeg het nest ontvlogen?....

Paul moest zich in eene and're wereld wanen,
Toen hij haar, met een glimlach van verlangen,
Een weg tot zich door 't dichte hout zag banen.

O kind! met roos en lelie op de wangen;
Juweel in 't oog; satijnglans langs de haren;
Wis, elk wordt door een nektarroes bevangen,

Wien zich uw liefde en onschuld openbaren....
Uw harte-bloed stroomt als een vuur door 't zijne,
Hoort hij, als iets natuurlijks, u verklaren:

‘'k Zal de uwe worden, want gij zijt de mijne!
Reeds lang bleek mij uw leed; en 'k heb besloten,
U bij te staan, hoe stout en vreemd dit schijne.’

Was 't moôglijk zulk een offer af te stooten?
Zou lafheid zijnerzijds haar kloekheid loonen?...
't Gevoel had wortels in haar ziel geschoten,

Die zich vol kracht en onuitroeibaar toonen.
Mocht hij, wiens dorst ze uit eigen aandrift stilde,
In 't lesschen van den hare zich verschoonen?...

Vergeefs, dat wijsheid hem haar lessen spilde!...
‘'t Was plicht van eer, haar in 't geheim te minnen’
- Geloofde hij, omdat hij 't gaarne wilde!...

.....
.....
.....

Zoo zeer verwarren soms gezonde zinnen,
Dat hij zich diets maakte, een gevaar te tarten,
Waarbij alleen Zelia 't meest kon winnen;

Dat zijn terugtred háár het diepst zou smarten,
Wijl hare liefde zijne hulp behoefde,
En hij een offer bracht aan 't heil haars harten.

Wat hem bedroefde en wreed de ziel doorgroefde,
Was, dat hun ieder uur 't verderf kon naken,
't Misschien reeds huich'lend aan zijn zijde toefde,

Met vlammend oog en opgespelde kaken,
Gereed hem onverhoeds naar 't hart te springen....
Van daar zijn scherp en onverdroten waken,

Dat niemand in hun schoon geheim kon dringen.
Zoo schrander waren ze altijd op hun hoede,
Dat als der zon, waarvoor de nevels hingen,

Geen sterv'ling 't vuur van beider ziel vermoedde,
Door 't openlijk met lach en scherts verkeeren,
Beletten zij, dat iemand argwaan voedde.

Zelia durfde nu en dan beweren,
Dat de ouders hen misschien wel gadesloegen,
Geneigd hun heil door 't huûw'lijk te vermeeren,

Indien zij daartoe slechts vergunning vroegen.
't Was vreemd, hoe hem die woorden steeds ontroerden:
Van daag een doodschrik door de leden joegen,

Hem morgen schier een hemel binnenvoerden.
Toch zochten zij voorzichtig slechts de paden,
Waar geen te scherpziende oogen gretig loerden.

Hun doen werd dan ook werklijk niet verraden:
't Was klaar, dat daar onzichtb're geesten vlogen,
Die zóó beschermden, dat hen niets kon schaden.

't Was heerlijk als, aan 't hofgewoel onttogen,
Dat dikwijls al te lang de dierb'ren scheidde,
Zij 't heil weêr dronken uit elkanders oogen.

Paul zegende het park, dat hen dan beidde,
Waar de eiken 't paradijs, naar 't scheen, omsloten....
Toch was 't hun Dante's woud, dat rechtstreeks leidde

Naar d' afgrond, waaruit al zijn rampen sproten.

Zang XIII V u u r

Like Dian's kiss, unasked, unsought,
Love gives itself, but is not bought;
Nor voice, nor sound betrays
Its deep, impassioned gaze.

It comes - the beautiful, te free,
The crown of all humanity -
In silence and alone
To seek the elected one.

It lifts the boughs, whose shadows deep,
Are Life's oblivion, the soul's sleep,
And kissed the closed eyes
Of him, who slumbering lies.

O weary hearts! O slumbering eyes!
O drooping souls, whose destinies
Are fraught with fear and pain
Ye shall be loved again!

LONGFELLOW, Endymion

XIII V u u r

1 Toch was reeds eene in 't groot geheim gedrongen;
Maar eer weêrhieldt ge 't wentlen der planeten,
Dan dat geweld of list haar iets ontwrongen.

4 Zelfs lang voor Paul heeft ze alles stipt geweten:
Want wat Zelia diep verborgen waande,
Heeft Irma's blik in 't diepst der ziel gemeten.

7 Ze ontdekte, hoe 't gevoel die eêdle maande,
Het bloeden van Paul's zielewond te stelpen;
Hoe zacht de liefde zich een doortocht baande,

Om, 't kostte wat het wilde, hem te helpen.
Zoo weet natuur grootmoedigheid te kweeken
Als parels, stil verscholen in haar schelpen.

Geen vreugd kan bij de hare vergeleken:
Een bergstroom uit een wolkenkolk gevlogen
Om 't ijs te breken in de lage streken,

Verwoestend over dijk en wal getogen,
Waar rotsgevaarten beefden en bezweken,
De torens als bestormde halmen bogen,

Waâr voor de macht van haar gevoel geweken....
Wat al haar denkkracht thans had ingenomen,
Was een geluk, dat zij niet uit kon spreken.

Want nooit toch had zij in haar stoutste droomen,
Belangloos op hem peinzend, durven hopen,
Dat hij ter baan der liefde juist kon komen,

Waar hem fortuin blijde in 't gemoet zou loopen:
Wat de aarde schoons en lieflijks had te bieden,
Lag eensklaps overvloedig voor hem open!...

.....
.....
.....

Nooit wist een oog met zooveel zorg te spieden,
Of soms gevaar een minnend paar genaakte.
Niets ongewoons kon in 't paleis geschieden,

Dat Irma niet met Argusblik bewaakte:
De stille minnehandel kon gelukken,
Dewijl zij 't pad steeds heimlijk veilig maakte.

Maar ééns toch - daaraan dacht zij met verrukken
En ook met angst - moest wel hun mond verklaren,
Wat reuzenmacht hun zielen had doen bukken....

Wanneer en hoe zou de oude vorst ervaren,
Wat liefde in zijne dochter was ontloken?...
Zou elk dan niet in fel verdriet ontwaren,

Hoe gramschap hem het fiere bloed deed kooken?...
Terwijl zij 't eene plan na 't andre wikte,
Was 't door Zelie en Paul reeds afgesproken.

43 In de eerste dagen van den herfst beschikte
De vorst, dat ze een verwante zou bezoeken.
En schoon de scheiding haar in 't eerst verschrikte,

46 Liet zich Zelia tot den tocht verkloeken,
Door 't uitzicht van, zoodra zij huiswaarts keerde,
Niet vruchtloos meer naar raad en steun te zoeken.

49 Haar tante placht te doen wat zij begeerde,
En had steeds op den vorst zoo groot vermogen,
Dat ze over al zijn weêrstand triomfeerde.

52 Wis werd zij tot Zelia's hulp bewogen;
Want eens zag zij zich ook voor gansch haar leven
In 't koest'ren van de zoetste hoop bedrogen.

55 Zij had haar hand den held niet mogen geven,
Wiens wapen niet zoo hoog als 't hare gloorde,
Maar die zich later schitt'rend had verheven,

58 Zoodat hij toen ten hoogsten rang behoorde.
Hij had zich aan eene andre alsdan verbonden,
Terwijl haar nooit een minnaar meer bekoorde.

.....
.....
.....

Er werd nog een gelegenheid gevonden,
Dat, kort voor 't uur der afreis had geslagen,
Zelie en Paul elkander groeten konden.

Zoo toog zij heen, en 't leed der eerste dagen
Verdween om voor 't bepeinzen plaats te maken
Van 't stoute stuk, dat ze eerlang zouden wagen.

Schoon Paul en Irma veel te zamen spraken,
Vermeden ze, als door een gevoel gedreven,
Aan 't kiesch en hoogst gewichtig punt te raken.

Toch werd niet ligt volkomen juist beschreven,
Wie hunner vuriger naar d' uitslag haakte,
Welke aan hun streven loon en kroon zou geven.

Ook Irma meende, dat de tijd genaakte,
Tot hand'len, en bij 't eenzaam wandlen peinsde
Ze op 't middel, dat de kansen veilig maakte.

76 Maar schoon zij nooit nog voor gevaren deinsde,
Begreep zij, thans zooveel op 't spel te zetten,
Dat zij zich 't schier wanhoop'ge niet ontveinsde.

79 Soms was 't haar, of ze een dier de klauw zag wetten,
Dat haar, bij 't doen der eerste, koene schrede,
Den gang naar 't heilvol einde zou beletten.

82 Eens, dat zij weder hare ontwerpen smeedde,
Liep zij zoo in gedachtenstroom verzonken,
Dat zij verschrikte, toen een hoofsche bede

85 Geuit werd; en hare oogen schoten vonken
Bij 't opslaan. Doch zoodra ze een vreemde ontwaarde
Van 't edelste uiterlijk, wiens woorden klonken

88 Als harpentaal, sloeg zij ze weêr ter aarde....
Iets vreemds ontroerde plotsling gansch haar wezen,
Dat haar vervaarde en zij zich niet verklaarde.

91 En hij scheen haar in 't diepst der ziel te lezen,
Om daar een ster in parelglans te ontdekken,
Zoo grootsch als hem nog nergens was gerezen.

Wis, beider schoonheid moest bewond'ring wekken:
Een tweetal, zoo volmaakt, werd niet geschapen
Dan om elkaâr tot eeuwig heil te strekken....

Het avondpurper golfde langs hun slapen,
Of eng'len in de zon de feestlamp droegen,
Gelijk bij fakkeldans 's hofs edelknapen.

Ofschoon zijn lippen toch slechts fluist'rend vroegen:
‘Of hij den vorst thans op 't paleis zou vinden?’
Was 't of ze een vlam uit zijn in haar hart joegen...

.....
.....
.....

Ja, 't wás een vlam, - een, die haar zou verslinden....
En zij, die vrij en blij heeft omgedarteld,
Voelt zich een band van diamant omwinden.

Vergeefs, dat die leeuwin daar tegen spartelt....
Hoe meer zij soms de omknelling af wil stooten,
Hoe sterker zij zich kluistert, kwetst en martelt.

109 Schoon beide sinds vaak 't lieflijkst uur genoten,
En 't vuur onbluschbaar steeds in Irma brandde,
Zij hield dat in het diepst geheim besloten.

112 Zoo houdt de zee, nadat het vaartuig strandde,
Onspeurbaar voor den scherpsten blik verborgen,
Waar 't volk belandde, dat de kiel bemandde.

115 Vond Irma dus een nieuwen levensmorgen:
Als jeugdige arend 't eerst ter zonne starend,
Haar vreugdevuur verlichtte ook zwarte zorgen,

118 Haar nacht bezwarend, daâglijks onrust barend.
Maar krachtvol bleef zij, welke kolk ook gaapte,
Haar hart bedarend en 't geheim bewarend....

.....
.....
.....

121 't Is waar, dat niemand veel voldoening raapte
Uit onbeperkt vertrouwen van de vrouwen;
Maar ook, dat zelden list haar iets ontkaapte,

124 Dat zij voor zich van 't hoogst gewicht beschouwen.
Als ze ergens haar belang ter waagschaal weten,
Kunt ge onvoorwaard'lijk op haar zwijgen bouwen.

127 Soms was zij heilvol als vorstin gezeten;
Dan weder kwelden haar de bangste droomen,
En torschte ze eene onduldbre slavenketen.

130 Want Felix was alleen aan 't hof gekomen,
Wijl hij Zelia kende uit vroeger dagen,
Toen zij haar groote reis had ondernomen.

133 Zij vonden in elkaâr toen veel behagen,
En stellig scheen 't, schoon zij van min niet spraken,
Dat hij zou slagen in het koene wagen,

136 Indien hij 't prinslijk kind het hof ging maken,
Om daarna aan den vorst haar hand te vragen
En over al haar levensheil te waken.

139 Gevoelde hij zich van dien boei ontslagen,
Toen Irme en hij, bij 't schrijnen meest der pijnen,
Elkaâr voortaan in diepe ontroering zagen?

Hij wist het niet.... 't was of 't verblindend schijnen
Der plotselinge zon zijn denkvermogen
Deed kwijnen, ja, soms zelfs geheel verdwijnen!...

.....
.....
.....

Zoo ooit de grijze vorst zich opgetogen
En ingenomen met een gast betoonde,
Het was bij Felix' komst. Want, diep bewogen,

Bevroedde hij, wat deêglijke adel woonde
In 's jonglings ziel, wiens wapen bij de grooten
Als edelman in de eerste rangen troonde.

Die een'ge bloem, ten huûwlijkshof ontsproten,
Waaraan hij steeds zijn teêrste zorgen wijdde,
Was veilig, hield haar Felix' liefde omsloten.

Dat kon de schoonzoon zijn, die hem verblijdde:
Zelia moest in hem haar heil ontdekken.
Toog zij met hem op 't levensveld ten strijde,

De zegepraal moest hun den palm verstrekken,
En heerlijk zou de huûwlijkskroon hen spannen....
- Hij uitte 't zeker niet in zijn gesprekken;

Maar toch ontwierp de vorst reeds groote plannen,
En opdat Felix vrij zijn wensch mocht uiten,
Wist hij beleidvol alle vrees te bannen,

Die hem beletten mocht, het hart te ontsluiten:
Zoo zal de kiem, geweekt door zonnestralen,
Als nacht en koude vlieden, rijk ontspruiten.

Wie zal den schok van ieders hart vertalen?
Men is verward en mijdt het overwegen:
't Zijn pelgrims, die in 't ongebaande dwalen,

Geen licht, geen uitweg lacht hun ergens tegen.
Wat zal de naaste toekomst in zich dragen:
Een naamloos leed!... een onvolprezen zegen?...

Wie durft het wagen, haar geheim te vragen?...
De liefde, wier omhelzingen doen stikken,
Heeft om dat viertal d' ijz'ren arm geslagen.

Dacht Felix soms aan 't scheuren van zijn strikken,
Door luid voor zijn gevoelen uit te komen,
Nu deed de vorst, dan Irma daarvoor schrikken,

Wijl 't leed van een dier twee steeds viel te schromen.
Zelia's beeld met duizend lieflijkheden,
Dat hem verleden jaar had ingenomen,

Zag hij nog altijd naast zich 't pad betreden,
Om daar de zoetste stem te laten hooren.
Maar kwamen eensklaps Irma's elfenschreden

Dat peinzen op de schoonste wijze stooren,
Dan, als in 't diepst van d' oceaan verzonken,
Waar aarde en hemel spoorloos zijn verloren,

Hield die godin hem in haar macht geklonken;
En leefden zij nog - 't was slechts voor elkander:
Nooit vond hij gaven, als in Irma blonken,

Zoo gloeiend, boeiend, teeder, rijk en schrander.

Zang XIV Lava

Sein erstes Wort und sein erster Blick
Hat alle Ruh' mir genommen,
Mich hat durchschaut er, mein ganz Geschick,
O Mutter! die Liebe ist kommen!

Ich möchte jauchzen, ich athme frei,
Und doch ist mir bang und beklommen,
Ich schmücke mich gern, dass ich schöner sei -
O Mutter! die Liebe ist kommen!

Ich hatt' ihn ein einziges Mal geseh'n,
Schon war sein Bild mir verschwommen,
Doch wollte es nimmer verweh'n, vergeh'n,
O Mutter! die Liebe ist kommen!

O wär' ich drunten in Wassers Grund,
Es wäre Allen zum Frommen....

.....
O weh' mir, dass ich ihn je geschaut,
Uud seine Stimme vernommen!...

CARMEN SYLVA, S t ü r m e , Schiffbruch, VII: 9-26.

XIV L a v a

‘Zij komt!’ - Naâuw deed die blijde kreet zich hooren,
Of gansch 't paleis gevoelde een diep ontroeren.
Het lot, voortaan den edelsten beschoren,

Zou, onbewust, Zelia met zich voeren;
En niemand waagde een antwoord op de vragen:
‘Zal dra een krans van rozen mij omsnoeren,

‘Of worden al mijn bloesems afgeslagen?...’
Moet elk de zoetste hoop van heel het leven
Door onafwendbre vlagen weg zien vagen?

't Geheim, in 't boek der toekomst reeds geschreven,
Door 't zwijgen stil gehuld in zware plooien,
Doet ieder beven voor 't is opgeheven.

Het kind, dat liefde en argeloosheid tooien,
Zou diep geschokt zijn, als het hadd' geweten,
Dat parels strooien of te pletter gooien

De taak was, haar, bij 't afzijn, toegemeten;
Als ze inzag, dat, waartoe ze ook mocht besluiten,
Steeds 't heil van dierb'ren wreed werd weggereten.

Voorwaar, zij zou 't gewichtig woord nooit uiten,
Indien ze ervoer, wat lijfs- en ziels-gevaren
Voor haar en and'ren daaruit moesten spruiten.

Bekoorlijk, als 't gekweel van zuiv're snaren,
Klinkt weêr haar stem, die, als de lier des goden,
Zelfs tijgerrazernij zou doen bedaren.

Het vriendlijkst welkom wordt haar mild geboden,
En zij blijkt allen, die haar gaarne omgeven,
Tot stille vreugd en rein geneugt te nooden.

De bliksemflits, den eik in 't hart gedreven,
Heeft niet zoo snel zijn jonge kracht gebroken
Als de englenblik, dien zij tot hem laat zweven,

De ziel van Felix heeft in brand gestoken:
Een krater is daar plotsling diep geopend,
Waar vreemde feeën lava-zeeën koken.

.....
.....
.....

O woeste macht, de kracht van titans sloopend,
Ontwrichtend wat men vastgeworteld waande!
Gij, die, zoo tot het booze als 't goede nopend,

Den weg ten hemel of ten afgrond baande:
Wie, liefde! heeft u met een gaaf geschapen,
Waar veler zon zoowel door rees als taande?

Gij, godentelg! laagt maandenlang te slapen
In beider hart, en zijt toen opgesprongen
Met onverwinb're teederheid tot wapen.

43 Gij hebt die twee tot zooveel min gedwongen,
Hen sluw verlokt met zooveel zwijmelklanken,
Dat nooit Sirenen zoo verleid'lijk zongen.

.....
.....
.....

46 Zelia vond bij hem eerst de echte spranken,
En Felix eerst bij haar de ware vonken,
Die 't hart aan hemelvuur slechts heeft te danken.

49 Wat vroeger boeide was in 't niet gezonken,
De geur, de frischheid, 't malsch satijn der rozen,
Waarmeê die beide jonge zielen pronken,

52 De dauw der onschuld, die 't geheimvol blozen,
Als glimlach van Aurore, in waas doet gloren,
Zijn voor hun echt tot band en pand gekozen.

55 Geen mensch weerstaat dat paradijsbekoren:
De sterkste, die daartegen wilde strijden,
Ging steeds ten slotte jammerlijk verloren....

.....
.....
.....

'k Zie booze geesten op de wolken rijden,
Die heimlijk bitt're droppels laten vallen
Op twee, die eenzaam door het duister schrijden....

Stil kruipt daar de angst, die 't leven zal vergallen,
Dat zij tot dan, door liefde, zoet gelooven.
De blijde woorden, die hen tegenschallen,

Weerklinken hun als donders, die verdooven;
Een voorgevoel doet huiv'ren voor gevaren,
Die Paul en Irma alle vreugde rooven.

Toch - schoon zich elk de teek'nen openbaren -
Blijft hij (zóó doet de min de wijsheid falen)
Waar hoop reeds wanhoop is, die bloem bewaren.

En daarom zoekt hij troost in 't eenzaam dwalen,
In 't eindloos wegen van het voor en tegen
Om heel 't verleden voor den geest te halen,

73 Of daarin nog iets gunstigs is gelegen,
Waardoor hij met een toekomst zich kan streelen!...
Ook Zij zoekt, ver van Paul, de stille wegen;

76 Maar niet om met een hersenschim te spelen:
Haar sterke geest geniet bij 't overleggen
Van 't geen zij zich als hoofdtaak toe zal deelen,

79 Indien gebeurt, wat somb're fluist'raars zeggen....

.....
.....
.....

Considera opera Dei, quod nemo possit corrigere quem ille despexerit.
In die bona fruere bonis, et malam diem praecave; sicut enim hanc, sic et
illam fecit Deus, ut non inveniat homo contra eum iustas querimonias

ECCLESIASTES, Cap. VII: 14, 15

Wanneer de tegenwind is opgestoken,
De golven woedend naar de boegen snellen,
Wordt hun geweld alleen door God gebroken.

De sterveling, die hun de wet wil stellen,
Wordt opgewacht door 's afgronds schriktrawanten,
Die redd'loos hem in kille kluisters knellen.

Nooit werd gepoogd, eene oproervaan te planten,
Dan om zich zelv' en and'ren te verderven....
Van alle kanten daagden Godsgezanten,

Die 't booze zaad in eigen kwaad doen sterven:
De mensch zal zich slechts hoog'ren wil onttrekken
Om onheil te erven en als slaaf te zwerven.

Alleen het goede kan het goede wekken,
En zelfs de heêmlen tot zijn dienaars maken,
Wier plicht gebiedt, het trouw tot hulp te strekken.

De ziel mag blaken en in vuur geraken
Bij 't heimwee voeden naar de dierb're kusten,
Gelijk een baken, dat voor 't schip moet waken,

Lett' ze op Gods wet als temster harer lusten:
De rijkste palm, de roemrijkste eerezetel
Valt hun te beurt, die kloek in 't leed berusten.

De zonden brouwen in haar heksenketel
De doodsvergiften uit de ontboeide driften....
Wee over elk, die, liefdloos en vermetel,

De korrels zijner wraak daaruit wil ziften!

Zang XV B e h o u d e n

Mon coeur est en repos, mon ame est en silence.
Le bruit lointain du monde expire en arrivant,
Comme un son éloigné qu'affaiblit la distance,
A l'oreille incertaine apporté par le vent.

D'ici je vois la vie, à travers un nuage,
S'évanouir pour moi dans l'ombre du passé;
L'Amour seul est resté, comme une grande image
Survit seul au réveil dans un songe effacé.

Repose-toi, mon âme, en ce dernier asile,
Ainsi qu'un voyageur, qui, le coeur plein d'espoir,
S'assied avant d'entrer aux portes de la ville,
Et respire un moment l'air embaumé du soir.

Comme lui, de nos pieds secouons la poussière:
L'homme par ce chemin ne repasse jamais;
Comme lui, respirons au bout de la carrière
Ce calme avant-coureur de l'éternelle paix.

A. DE LAMARTINE, LE VALLON

XV Behouden

1 ‘Zelia! driewerf dezen dag gezegend,
Daar u en mij, meer dan ik ooit dorst wachten,
Een lot bejegent, waar gebloemte uit regent.

4 Het doel, waarnaar, plichtmatig, de ouders trachten,
Is, zekerheid voor 't levensdeel te vinden
(Zoo ver dit wordt gegund aan 's menschen krachten)

7 Van hen, die zij reeds vóór hun aanzijn minden:
Zoodat ook wij, als dierbaarste onzer zorgen,
Alleen op 't geen uw heilzon zijn kon zinden.

10 Zij rijst op eens en schenkt me een gulden morgen,
Waar 'k recht slechts had wat avondlicht te vragen:
'k Vind eensklaps voor uw toekomst hechte borgen

13 In liefde en trouw, u grensloos toegedragen
Door d' edelman, wiens deugden, naar 'k ontwaarde,
Hem maken tot uw hoogste welbehagen.

16 Thans acht ik mij den mildst bedeelde op aarde:
Een schitt'rend huûwlijk wordt u aangeboden,
Daar Felix mij zijn wenschen openbaarde.'

.....
.....
.....

19 Vroeg had de vorst haar tot zich laten nooden
En ijlings was ze, als koningin der rozen,
Den tuin uit naar zijn studiezaal gevloden.

22 O aanblik! om verrukt een wijl te pozen:
De vader, dien ze als afgod schier vereerde,
En steeds als hoogste voorbeeld had gekozen,

Opdat zij al wat goed en groot is leerde,
Stond fier en forsch, alsof de last der jaren
Hem niet meer deerde, ja, zijn jeugd hier keerde,

Haar met zoo diepe blijdschap aan te staren,
Dat daar een zaligheid in viel te ontdekken,
Zoo groot als ooit den mensch kon wedervaren.

Die glans weerkaatste ook in Zelia's trekken;
En jeugd en grijsheid praalden met de schoonheid,
Die vreemden zelfs tot hulde en vreugd moest wekken.

Als de eik, die breed en hoog zijn rijke kroon breidt,
Tot beeld van waardigheid en macht verheven;
Als klimop, dat zijn bloemenpracht ten toon spreidt,

Door zich in 't zweven om den stam te weven:
Dus was aan 's vaders zijde 't kind ontloken
Vol lieflijkheid, door taal niet weêr te geven.

Hij had zijn eerste woord nog niet gesproken;
Maar stellig zou 't de beste tijding brengen.
Haar hart is stil in jubel uitgebroken

43 En 't oog zou gaarne vreugdetranen plengen.
De bede, 't vurigst in haar opgerezen,
Was immers steeds, dat de Almacht zou gehengen,

46 Dat ze eens zijn troost en heilstar werd geprezen?...
Geen twijfel! dat geluk werd haar geschonken;
Geheel zijn wezen geeft het haar te lezen....

49 Zij hoort hem aan, van hemelvreugde dronken,
Tot eensklaps 't licht hare' oogen is ontweken....
Naâuw heeft de naam des echtgenoots weêrklonken,

52 Of al haar moed en wilskracht zijn bezweken;
De vorst kan zijn verbazing niet betoomen,
Als hij haar nu ziet huiv'ren en verbleeken.

55 Kan zoo de vreugd het bloed terug doen stroomen?
Had ze ooit gevreesd, dat nooit zou zijn verkregen
Wat nu als 't ware is in 't gemoet gekomen?...

58 Een oogwenk heeft zij na zijn taal gezwegen,
Maar toen werd haar een kelk, zoo wrang geboden,
Dat ze uit de wolk in d' afgrond is gezegen.

61 Als noodkreet is 't haar lieven mond ontvloden:
‘Het mag niet meer! die echt, die zoete droomen
Vervullen kon, zou Paul onfeilbaar dooden!!!’

64 ‘Wien? welken Paul? 'k heb nooit dien naam vernomen!’
Herneemt de vorst, op eens te wreed verslagen....
Fluks laat hij voor zijn geest de vrienden komen,

67 Maar vindt geen prins om zulk een naam te dragen. -
‘Hier is zijn brief, dien 'k gistren heb ontvangen,
En heden wilde ik hem en Felix vragen,

70 ‘Dat geen van beide een huuwlijk zou verlangen,
Indien de vriendschap ons door 't leven voerde....’
- Die argloosheid, die pareldauw der wangen,

73 Die reine min, die 't schuldloos hart omsnoerde,
Daar wordt de vader innig door bewogen....
Maar 't was een giftbeet, die zijn ziel ontroerde,

76 Zoodra zijn blikken over 't vloekschrift vlogen.
Onnoodig daar een letter van te spellen:
't Plaatst grijnzende een verrader voor zijne oogen.

.....
.....
.....

79 Wát martelingen hem ook naamloos kwellen,
Het kloek verstand herneemt terstond zijn rechten,
En zal scherpzinnig deze ramp herstellen,

82 Door geen beteeknis aan den brief te hechten;
't Bevroedt, dat hij nog in die zelfde stonde,
Het pleit te haren bate moet beslechten.

85 Als bode, die 't gehoopte nieuws verkondde,
Brengt 's vorsten lach de dochter tot bedaren:
‘Wees zonder zorg! Paul sterft niet aan zijn wonde,

88 Grootmoedig doet hij u weldra ervaren,
(Want hij kan niets dan uw geluk beoogen)
Dat gij u voor prins Felix kunt verklaren.

91 Gij hebt u beide in uw gevoel bedrogen,
Wat ge, onervaarnen, liefde wildet heeten,
Was slechts een vriendlijk, weêrzijdsch mededoogen.

Uw ziel, vreest Paul, wordt wis vaneen gereten,
Verliest gij hem - van daar zijn klagend schrijven.
Hij heeft, dat gij 't voor hem ducht, slechts te weten,

Om daadlijk al zijn kommer weg te drijven....
Opdat gij de inspraak van 't gemoed moogt volgen,
Ziet gij hem ras graag verre van u blijven.’

Benijdb're jeugd! de storm hef zich verbolgen
En drijf de zee in wanhoop naar de wolken,
Uw boot wordt omgekanteld noch verzwolgen,

En tart, door eng'len wis bestuurd, de kolken.
Bevoorrechte! onbewust van uw gevaren,
Blijft vaak een glimlach nog uw rust vertolken.

Naauw mocht Zelie uit 's vorsten taal ontwaren,
Wat zij gehoopt had, zonder 't eens te speuren,
Of op 't Beloofde Land doet hij haar staren.

De orkaan drijft af; de sombre wolken scheuren,
De zon schijnt schoon als ooit, om haar te manen,
Het hoofd voor altijd vrij en fier te beuren.

Daar dringt de glans van 't oog weêr door de tranen,
Het diep verdriet behoort reeds aan 't verleden;
't Hart zonder hartstocht mocht voorzeker wanen,

Dat elk zich tot zijn heil liet overreden,
Om allen met den liefdeband te omvatten,
Dien onschuld en belangeloosheid smeedden.

Met juistheid wist de vorst haar min te vatten
Voor Paul: zoodra zij die der jeugd ontmoette,
Zou gene als waterbel in droppels spatten.

.....
.....
.....

O, uchtend! die men, dankbaar zuchtend, groette:
Daar treedt de bruid haar kleedzaal uit, omstrengeld
Van mirtenkruid en frissche spruit der zoete

Oranjebloesems, waar de dauw in bengelt.
Aan arm en hand prijkt diamant, gedreven
In gouden rand. De blanke kant, gemengeld

Met d' eed'len schijn van 't wit satijn, omgeven
Van hermelijn, doet, zacht en fijn, de glansen
Van sneeuw en licht, haar lief gezicht om zweven.

Het fraaist gebloemt, waar 't Oost op roemt, vlecht kransen,
Die wonderbaar haar kleur elkaâr hier schenken,
En in de lucht een geurenvlucht doen dansen.

Zoo is het kleed, haar toegereed op 't wenken
Der goede fee, die aan de beê der schoone
Met wat de jeugd het meest verheugt, wil denken.

Wáár ooit de Min zich schitt'rend in vertoone,
Met hoogste kracht doet zij haar pracht ons gloren,
Waar de onschuld lacht, wier toovermacht zij kroone.

Door godenluim uit golvenschuim geboren,
Roept haar de zon als vreugdebron, en blijde
Treedt als vorstin de bruid nu in haar sporen:

Als dageraad, die opwaarts gaat, ten tijde
Dat, onverzaad, de geest van 't kwaad moet vlieden,
Opdat aan 't goed het rein gemoed zich wijde.

Dit - is haar wil - moet vroom en stil geschieden:
Zij heeft het veil om naar het heil te streven
Van d' edelman, die wat hij kan zal bieden,

Opdat ze elkaâr als 't zaligst paar doen leven.

Zang XVI V e r l o r e n

Hélas! que j'en ai vu mourir de jeunes filles!
C'est le destin. Il faut une proie au trépas.
Il faut que l'herbe tombe au tranchant des faucilles;
Il faut que dans le bal les fôlatres quadrilles
Foulent des roses sous leurs pas.

Il faut que l'eau s'épuise à courir les vallées:
Il faut que l'éclair brille, et brille peu d'instants;
Il faut qu'avril jaloux brûle de ses gelées
Le beau pommier, trop fier de ses fleurs étoilées,
Neige odorante du printemps.

Oui c'est la vie. Après le jour, la nuit livide.
Après tout, le réveil, infernal ou divin.
Autour du grand banquet siége une foule avide;
Mais bien des conviés laissent leur place vide,
Et se lèvent avant la fin.

VICTOR HUGO, FANTOMES

XVI Verloren

O, gruwelnacht! bewolkt met booze geesten,
Die elken hartstocht slaan met vuurge zweepen,
Begooch'len met een droom van uchtendfeesten,

Als ze onervaarnen in moerassen slepen!...
Hoe wist gij Paul zoo om den tuin te leiden,
Dat de eêdle door uw klauwen werd gegrepen?...

Waar was zijn oordeel, toen uw leugens vleiden,
Dat de onberaden stap tot heil zou strekken?...
Zoo zeker moest hij hem verderf bereiden,

Dat wond'ren slechts aan zulk gevaar onttrekken.
O, droef taf'reel met bloed en traan geteekend,
Dat diep Zelia's fijn gevoel moest wekken,

Als 't roerend van hun stillen omgang sprekend,
Bewees dat ze over heil en ramp beschikte....
Verbijsterd, heeft hij d' uitslag niet berekend,

Toen hij met heimwee in 't verleden blikte,
Haar arg'loos nu met and'ren hoorde stoeien,
En hem een lach meer dan een gil verschrikte!...

Men doet geen bergstroom naar de hoogte vloeien,
Geen slang als arend langs de wolken zweven,
Geen rozen weêr ontluiken na 't verbloeien!...

En toch, zoo onverstandig was zijn streven!...
Als waâr 't niet vruchtloos, krachten aan te wenden,
Wanneer - als vaak - het lot heeft last gegeven,

Dat liefde met ‘teleurgesteld’ moet enden.
Gij, arme dwaas! hebt u voor 't eerst vermeten
- Maar ook voor 't laatst - Zelie een brief te zenden...

.....
.....
.....

28 Nauw moet hij 't waagstuk onherroep'lijk heeten,
Of zoo schrikwekkend rijst het voor zijne oogen,
Dat hij het reuzenspook niet kan vergeten.

31 Het ijz'ren juk der vrees houdt hem gebogen;
De slaap vlucht weg; de furiën genaken,
Die spotten met zijn raadloos onvermogen,

34 Nu hij de daad liefst ongedaan zou maken.
Op vlindervleugels wordt zijn lot gedragen,
Waarvoor zelfs Argus nooit genoeg kon waken.

37 Zal hij de roek'loosheid aan Irma klagen?
Haar meening nopens d' uitslag, en de paden,
Die na een ramp nog open blijven, vragen?

40 Gelijk de lucht, op eens met damp beladen,
Is de eertijds held're geest, die licht wil vinden
In 't geen de jonge zuster hem zal raden...

43 Als de uchtendwinden 't nachtfloers doen verzwinden
Komt, steelsgewijs, door medelij bewogen,
Een fee den slaapband voor zijne oogen binden.

46 En zoo voelt de uitgeputte haar vermogen,
Dat zij hem uren lang kan overheeren,
En hij ten laatste ontsteld is opgevlogen,

49 Dewijl de zon reeds weêr naar 't west wil keeren.
Reeds gistren echter had de vorst doen weten,
Dat hij dien dag zijn dienst niet zou begeeren.

52 Dus dreigt geen grief, dat de arbeid werd vergeten,
En kalmer dan hij wachtte na 't gebeurde,
Werd tusschen hoop en vrees de tijd gesleten.

55 De lelie, die geknakt en eenzaam treurde,
Steeds bleek en koel, verscholen in haar zwijgen,
Is Irma als zij Paul in 't bosch bespeurde.

58 Door haar gevoel kan zij een maatstaf krijgen
Voor 't zijne. 't Naamloos leed, dat beide dragen,
Doet eensklaps haar besluit vol kloekheid stijgen.

61 ‘Ons schip is redd'loos op een klip geslagen,
Geen stervling kan het hoog gevaar bezweren:
Dus niets mag ons vertrek een uur vertragen.’

64 Die wijsheid klinkt hem als een dwaas beweren:
't Geslingerd hart wil dat verlies niet dulden
En zich verwijtend tegen Irma keeren.

.....
.....
.....

67 Zijn 't noodgestalten, die de lucht vervulden,
Onzichtbaar vrees verspreidend, slechts te speuren,
Wanneer ze zich in ‘voorgevoel’ onthulden?...

70 Wie drukken 't hart met iets, dat stemt tot treuren?
Terwijl ge 't leed niet eens een naam kunt geven,
Maar zorgvol peinst ‘daar kan iets kwaads gebeuren....’

73 Het tweetal wordt door angst in huis gedreven:
't Gaat spraakloos.... sluipend schier zijn kamer binnen;
En daar wordt eensklaps 't sluierkleed geheven,

76 't Geheim ontraadseld der ontstelde zinnen:
Paul, bleeker nog dan bleek, blijft roerloos staren,
Als een, dien 's afgronds machten overwinnen.

79 Daar ligt de Hoop met uitgerukte haren;
Daar zinkt zieltogend de arme Liefde neder,
't Geloof aan heil verdwijnt daar in de baren....

82 Vernielend treft de orkaan den hoogen ceder:
Den brief, in 't onberaden uur verzonden,
Vindt hij als vonnis op zijn tafel weder.

85 De letters, branden, die zijn loon verkonden:
‘Vertrek!’ staat daar met 's vorsten hand geteekend,
Als 't diepst verderf, gestort uit hellemonden.

88 Een blik.... en Irma heeft de ramp berekend;
Zij weet, dat troosten haar slechts kan vergrooten;
Met vreemden glimlach 't somber zwijgen brekend,

91 Roept ze uit: ‘De loopbaan ligt hier afgesloten;
Maar elders zal een heerlijk lot vergoeden,
Dat we onrechtvaardig thans zijn weggestooten.

‘Voort! laten wij naar gunstige oorden spoeden,
En grooter ons dan 't reuzen noodlot toonen....
Slechts geestkracht stelpt waar hartewonden bloeden....’

En zoo aanvaarden zij de doornenkronen:
Dien zelfden nacht nog zijn zij heengetogen
Om ver van daar in 't vreemde land te wonen.

.....
.....
.....

De tijd is met zijn lust en last vervlogen;
Paul komt den harden slag in 't eind te boven:
Het vroeg're vuur vlamt in zijn schrandere oogen

En aan een toekomst durft hij weêr gelooven;
Hij denkt Fortuin eens bij de lok te vatten,
Hoe eindloos ver ze ook schijn' vooruit gestoven.

De op cijns gestelde geest werpt nieuwe schatten
In plannen, die zelfs wereldheil bedoelen.
Toch blijkt, dat hij zich vruchtloos af zal matten,

Daar 't lot zijn onwil kwetsend laat gevoelen.
Waarheen de zwervers ook den steven richten,
't Zijn booze golven, die hun hulk omspoelen,

Waarvoor het kloek en wijs beleid moet zwichten.
Een sterke hand blijkt in 't geheim te werken
Om te ondermijnen, wat zij willen stichten.

Schoon zij 't vermoeden niemand laat bemerken
Meent Irma, dat de vorst de schuld moet dragen,
Dat zij, als vogels met doorschoten vlerken,

Nooit in 't bereiken eener hoogte slagen.
Bedrogen liefde spant met wraakzucht zamen
Om 't waarlijk edele uit haar hart te jagen.

Verbitt'ring, wrevel, driften zonder namen,
Doen de eene bloem na de andere in haar kwijnen;
Zij martelt zich door 't heil der zon te ramen,

Die op hun levenspad had kunnen schijnen;
Door al de goede kansen na te tellen,
Die ze een voor een onredbaar zag verdwijnen.

Toch - meent zij - zou 't verleden haar niet kwellen,
Indien 't slechts haar, niet Paul hield neêrgebogen,
En hem de toekomst nog iets goeds woû spellen.

Maar dat zweeft wederkeerig hem voor oogen:
Hij lijdt het zwaarst om 't geen ook zij moet torschen.
Heeft soms zoo de een als de ander zich bedrogen?...

Wie, menschlijk hart, zal uw geheim doorvorschen?...

Zang XVII O n t s l u i e r d

22 Ik zal uw' geest terstond de ontraads'ling schenken,
En, gij, hoor toe! mijn woorden zijn bij machte
Met onderricht van hoog gewicht te drenken.

25 De teugel van zijn wil, de wel bedachte,
Verwierp de man, die nimmer werd geboren,
En hij verdoemde zich en zijn geslachte.

28 Het zieke menschdom ging alzoo verloren....
.....

52 Ik zie uw geest in strik geklemd, ter zake
Van menig denkbeeld, thans in u geboren
En vurig wenscht hij, dat men hem dien slake.
.....

76 Het menschlijk schepsel moet zijn voordeel halen
Uit al die gaven; en, mocht eene ontbreken,
't Zou 't met verlies zijns adeldoms betalen.

79 Alleen de zonde geeft hem 't slaventeeken,
En doet hem 't beeld van 't Hoogste Goed ontberen,
Zoodat voor hem Zijn licht schier is geweken.

82 Ter waardigheid zou 't schepsel nooit meer keeren,
Zoo 't niet, wat schuld geleêgd had, vullen konde
Met juiste straffen tegen 't boos begeeren.

85 Toen uw natuur geheel verviel tot zonde
In hare kiem, is ze uit die waardigheden
En 't Paradijs gezet te zelfder stonde.

DANTE, Par. VII.

XVII Ontsluierd

1 De tijd verslijt de zonden en de deugden:
Toch kunnen enk'le wonden niet genezen,
Toch kent elk vreugden, die hem altijd heugden.

4 Het onweêr, eens zoo teisterend gerezen,
Werd nooit in Irma's ziel geheel bezworen.
‘Wat zijt gij, en wat hadt ge kunnen wezen?...

7 Liet zich als vraag met pijnlijk antwoord hooren.
Als 't vuur, dat doodend uit den krater vloeide
Op bloem en kruid, uit warmte en dauw geboren,

10 Zoo kruiste een brandpijl, die 't gemoed verschroeide,
Haar geest om onmeêdoogend steeds te zengen,
Wat soms nog heimlijk liefdevol herbloeide.

.....
.....
.....

13 Men zal aan 't strand den zomer door gaan brengen,
De zeelucht zal hun frisch langs 't voorhoofd stroomen,
Om staalkracht in de zenuwen te mengen.

16 Zoo werd de verre reis dan ondernomen,
Als vogels, die, op lente's wiek gedragen,
In 't voorjaar hoopvol uit het oosten komen.

19 Maar nauwlijks zijn hun tenten opgeslagen,
Of daar, helaas! verschijnt ook 't schuldloos wezen,
Waarin zij de oorzaak aller rampen zagen.

22 Toen eerst kon Paul in 't hart van Irma lezen:
't Geheim werd aan zijn peilloos floers onttogen,
En wat soms twijflend in hem was gerezen,

Stond, vol schrikwekkend licht, hem woest voor oogen:
Een hartstocht, zoo als haar aan Felix snoerde,
Had feller nooit op aarde een vrouw bewogen.

't Was een orkaan, die 't diepst der zee beroerde;
Een ondier, dat, verborgen in de bladeren,
Op 't sluw verderven van zijn pleegster loerde.

Door, koel bereeknend, al haar kracht te gaderen,
Weet Irma zoo zich zelve te overwinnen,
Dat zij Zelia opgeruimd kan naderen.

Met lach en scherts zit zij het net te spinnen,
Dat de Oosterlinge plots'ling zal verworgen
Met allen, die zij lief heeft en haar minnen.

Zelia, vriend'lijk als de zomermorgen,
Wil gaarne broêr en zuster welkom heeten.
Als vroeger, argloos steeds en zonder zorgen,

Heeft zij hare eerste liefde schier vergeten.
Zij kan met Felix dus gereedlijk wanen,
Dat Paul noch Irma daarvan ook meer weten.

43 De wanhoop wil zich heimlijk wegen banen,
En wordt zij door een boozen geest gedreven,
Dan gaat ze onmisbaar naar onwisb're tranen.

46 Toen 't schitt'rend feest bij Felix werd gegeven,
Sloeg Irma's uur. Zij is met Paul gekomen,
En toen elk heenging stil in huis gebleven.

49 Daar werd het helsche waagstuk ondernomen:
Zij, 't kwaad bewustloos plegend, woest, waanzinnig,
Verscheen, verdween als 't spook van wilde droomen.

52 Dus werd juist zij verslagen, die zoo innig
Elks welzijn wilde, dat geen ziel, als hare,
Den naaste steunde, troostvol en aanminnig.

55 Hoe 't recht de boosheid soms ook schijnbaar spare,
Inwendig zal het altijd strenger spreken,
Opdat ze onfeilbaar loon naar werken gare.

58 Ze ontweken eindlijk de onheilvolle streken,
Waar allen met de hoop gekomen waren,
Die jammerlijk verbleeken moest en breken.

61 Zoo gaat het dikwijls: wat geluk kon baren,
Staaft enkel, hoe berekeningen falen,
En menschen steeds het lot ten speelbal waren.

.....
.....
.....

64 Het baat niet, dat zij uit elkander dwalen:
Eene onbekende hand voert hen weêr zamen.
Zelia moet aan 't strand herstel gaan halen,

67 Want kunst en wetenschap zien zich beschamen
Door 't gift, dat in hare aderen blijft woeden.
't Was toen, dat ook de ontembre wenschen kwamen,

70 Die Nemesis met Irma's bloed liet voeden:
Bezorgd, hoort Paul haar plotseling verklaren,
Dat zij zich weêr naar 't westen denkt te spoeden.

73 Gij schat vergeefs haar smart der laatste jaren:
Zij kan dien last ten laatste niet meer dragen.
Iets drijft haar om weêr op de plek te staren,

76 Waar zij 't gevloekte plan, helaas! zag slagen.
En eeuwig volgen haar de mijmeringen,
Die bitter over 't wreede misdrijf klagen.

79 Dan is 't of slangen haar de keel toewringen,
Of gloeiende adem haar eens zal doen stikken.
Dus kilte en zilte damp moet haar doordringen,

82 Als dauw, die 't dorrend loof weêr kan verkwikken;
De zeewolf zal het gruwzaam spook verslinden,
Welks glazig oog haar dag en nacht doet schrikken.

85 Als Paul en Irma zich aan 't strand bevinden,
Komt langzaam haar iets lieflijks soms beschijnen,
Als de eerste scheemring voor geheelde blinden.

88 Maar ach! te ras ziet zij dat weêr verdwijnen:
Een schim verrijst zoo somber voor hare oogen,
Dat zij haar laatste kracht voelt ondermijnen.

91 Zelia was ook naar dat strand getogen,
Als heimlijk uit het graf omhoog geslopen,
Met bleek gelaat en 't ranke lijf gebogen.

Toch ligt daar nog een edel hart in open:
De zwarte ramp belet geen stille vreugden,
Vrucht van begins'len, die tot eerbied nopen.

Daaruit ontspruit het heir van heldendeugden,
Die de Ouden reeds als een'ge grootheid roemden,
Die de aarde steeds verjeugden en verheugden.

Wanneer verdoemden uit den afgrond doemden
En, krassend als verhongerende raven,
Den naam van wie juist werd gevonnisd noemden,

Hem kennis van zijn eindloos lijden gaven,
Dan werd geen dieper wee en rouw geboren,
Als nu Zelia's trekken Irma staven,

Wat lot zij aan die onschuld heeft beschoren.
Geen middel blijft meer om zich lucht te geven -
Dan in haar schuld den rechter te doen hooren....

Toen is ze in boei en naar 't schavot gedreven,
En hebben Felix' en Zelia's beden
Haar uit den afgrond weêr tot God geheven.

.....
.....
.....

Waar de indruk lig van menschelijke schreden
Bij bloemvalleien, klippen of woestijnen,
Daar is gezwoegd, gestreden en geleden....

Al laat de vreugde vaak haar feestlicht schijnen,
De wolken zullen altijd zamenpakken;
Onzichtbre vingers plooien rouwgordijnen

En strooien elken oceaan met wrakken.
Vernielers zwerven om arduin te gruizen
En takken in de lente weg te hakken.

Voor rampspoed is geen schut in schaamle kluizen,
Al meent de aanzienlijke hem daar te ontvlieden;
De groote huizen torschen groote kruizen,

Schoon de arme waan, dat zij slechts blijdschap bieden.
't Lot staat gelijk: Voldoende is 't mensch te wezen,
Aan arm en rijk zal 't zelfde recht geschieden.

Maar wien ook 't giftigst kruid worde uitgelezen,
Waar ooit de diepste wonde zij geslagen,
De balsems, die verzachten of genezen,

Kan ieder in zijn hart steeds met zich dragen:
Gekweekt wat ge edel, schoon en waar moogt heeten,
En licht giet ge in de donkerste onweêrsvlagen!

Het lot, dat tegen u de macht ontketen,
Welke op u wachtte sinds gij werdt geboren,
Wordt meest aan 't geen waar 't niet uit kiemt geweten.

GIJ bracht het voort, indien ge 't na wilt sporen:
GIJ roept den geest, die heelen kan en dooden,
Door u wordt zijn betoovring ook bezworen.

Geen toeval, geen geweld van duist're goden:
Des menschen eigen werk kwetst hem en anderen,
Dewijl hij vruchten rooft, hem streng verboden.

Hij kan het zaad der snoodste daad veranderen,
Zoodat het straffen afdeinst voor 't verschoonen.
Hij zegeviert als koning aller schranderen,

Die grooter zich dan 't hardste lot zal toonen:
't Gebruik der kracht, in hoofd en hart gegoten,
Bepaalt het zoete en 't bittere aller loonen.

Gij zult geen mensch, hoe diep hij viel, verstooten!
Wie afdwaalt heeft op deernis strenge rechten....
Slechts worde U elks verleden gansch ontsloten,

U blijk wat draden dat te zamen hechtten,
Wanneer en hoe en waar het werd geweven....
En lauw'ren zult Ge welligt willen vlechten

Voor velen, die soms jammerlijk misdreven.
't Zal u tot huldiging der uitspraak voeren:
Wie alles kent, kan alles schier vergeven.

Daar is geen god, die listig ligt te loeren
Op zwakken, die ijlhoofdig 't kwaad bedrijven.
Daar is een God, die hen aan zich wil snoeren,

Door liefde als éérst gebod voor elk te schrijven;
Die roept: ‘Wie staat, zie toe, dat hij niet valle!’
Opdat wij needrig en zachtmoedig blijven.

Die last geeft, dat de hoogste jubel schalle
Bij 't keeren van den zondigen boetvaardige;
Die, waar ook 't kwaad het heil der deugd vergalle,

Toch 't rijkste loon schenkt aan den edelaardige.
Neem 't kruis op van dien God en druk zijn sporen:
Wees elk een minnenswaardige rechtvaardige,

En aarde en hemel zullen u behooren.

Formavit igitur Dominus Deus hominem de limo terrae et inspiravit in faciem eius spiraculum vitae et factus est homo in animam viventem.

GEN. II: 7

Pulvis es et in pulverem reverteris.

GEN. III: 9

‘WAT IS DE MENSCH?’
‘De speelbal van zich zelven;
Meest tastend naar de beelden zijner droomen....
Vol ijver, zich en and'ren 't graf te delven

‘Van 't geen vol liefde en hoop werd ondernomen,
Terwijl hij waant te stichten en te sterken
Wat hem in hoofd of hart is opgekomen!’

‘WAT IS DE MENSCH?’
‘Het kind van zijne werken!...
Hem is 't gegeven, zelf zijn lot te weven;
Zich 't levenspad voor altijd af te perken.

Zijne oogen, die door 't eindelooze zweven,
Daar zonnen volgen in haar bliksemvluchten;
Waarvoor zelfs woud- en zeegedrochten beven,

Doen hem - bijziende! - vuur zich zelven duchten....
Hoe rijkdom, macht en luister hem omringen,
Een blik in eigen ziel dwingt hem tot zuchten....'

.....
.....
.....

't Is grootsch, in verre nachten door te dringen;
Daar 't zwart verleden weêr met licht te kleeden;
De schimmen uit de klauw des doods te wringen,

Opdat ze in 't heden vrij te voorschijn treden;
Lang uitgestorven rassen te zien rennen;
Voorwerelds plant en boom en dier to ontleden;

Maar grootscher is 't, zich zelven wel te kennen!...
.....
Wat is de Mensch, die wond'ren kan verrichten,
Die in verbeeldingsvaart, op serafspennen,

De vonken rooft van heilge hemellichten;
Die al 't geschaap'ne cijnsbaar weet te maken,
En toch voor eigen zwakheid vaak moet zwichten!...

Wat is hij, die door geestdrift 't hart voelt blaken,
Voor eng'lendeugd en helgeneucht ontvankelijk;
Die and'ren, niet zich zelven, kan bewaken!...

.....

‘Als stof is hij onedel en vergankelijk;
Als geest onsterf'lijk: edel als de reinste;
Steeds, dwaalbrein of genie, van God afhankelijk,

‘Hij: ziel in lichaam, is het grootste in 't kleinste.’

10 Juni 1883

Beatrix

Beatrix
FABI-ALTINI SCULPS.
S LANKHOUT & CO. LITH.

αινως αθανατησι θεης εις ωπα εοικεν

ΙΛΙΑΔΟΣ Γ: 158

ουδε εωκει
αν δρος γε θνητου παις εμμεναι, αλλα θεοιο

ΙΛ. Ω: 258-9

In de middeleeuwen vierden de Florentijnen het Lentefeest op 1 Mei of op Hemelvaartsdag. In 1274 zou DANTE den 31 Mei 9 jaar tellen. Weinige weken te voren ging hij met zijne ouders, die in de wijk Santa Margarita woonden, op bezoek bij den rijken FOLCO PORTINARI, hun buurman, wiens advocaat de oude ALDIGHIERO was. Daar ontmoette DANTE het achtjarig dochtertje van den gastheer: BEATRICE, met de gewone verkorting: BICE genoemd. In rooskleurig gewaad, een lint om het middel, onbeschrijfelijk bevallig door schoonheid en verstand, maakte zij op hem den ontzachelijken indruk, welke bij lateren omgang de geniale liefde werd, die hem tot het laatst zijns levens bezielde. Zachtaardig, ernstig, zedig en innemend werd zij door hare stadgenooten aangeduid als de engel van CILIA PORTINARI (hare moeder). Deze kinderen vierden in Mei 1274 hun eerste Lentefeest.

Het is zeer merkwaardig, dat Florence dit wonderbare meisje zag ontluiken, terwijl het vol verbazing den knaap gadesloeg, die, met haar, tot de grootste gloriën zijns vaderlands, de verhevenste weldoeners der menschheid zou behooren.

DANTE ALIGHIERI is de verkorting van den eigenlijken naam DURANTE DEGLI ALDIGHIERI - BEATRICE beteekent ZALIGMAAKSTER.

I Italie

O terre de Saturne! ô doux pays! beau ciel!
Lieux où chanta Virgile, où peignit Raphaël!
Terre dans tous les temps consacrée à la gloire,
Grande par les beaux-arts, reine par la victoire.

SAINT-VICTOR *Le Voyage du Poète*

Vidi urbem venalem, et mature perituram,
Si emtorem inveneris! JUGURTHA.

SALLUSTII *Bellum Iugurthinum*

Daar, waar men Christus daag'lijks durft verkoopen!

DANTE PAR. XVII: 51

1 Italie, eerste wieg van alle grootheid
En tooverkelk van tegenstrijdigheden:
Van hoogen adel en doortrapte snoodheid,

Gelijk doorgalmd van heil- en vloekgebeden!...
Waar zonnen rezen, door geen nacht te blusschen,
Waar walmen dwalmen, nooit met vrucht bestreden....

't Zijn eng'len, die u 't hooge voorhoofd kussen,
Als koeltjes langs uw woud- en bergtop spelen;
't Zijn moeders, die u in hare armen sussen,

Als u twee zeeën met azuurgloed streelen;
Terwijl ge weeld'rig wolkwaarts ligt te staren,
Waar heem'len U haar rijkste gunsten deelen.

O land! bestemd om wonderen te baren....
Beschaving groette u bij haar uchtendkrieken!
Europa was de prooi nog der barbaren,

Toen uw genie reeds dreef op arendswieken!
En 't laatste volk zal u met eerbied noemen
Om uwe ontzagb're godsteelt van klassieken.

O Musenhof! doorgeurd van titansbloemen,
Die nóg den kunstgeest met een nektar laven,
Als waar op Hebe Zeus alleen liet roemen!...

22 En toch, o kweekster van ontelbre slaven!
Bij u kon heersch- en dweepzucht strafloos tronen,
En de eed'le vrijheid dooden en begraven....

25 Wat was het lot van uw gevierdste zonen?
Hoe wist gij uw gekroonde hoofden: Dante,
Torquato, Gallileo te beloonen?...

28 Hoe! toen de dwinglandij haar rouwvaan plantte
In uw gewijden grond, om elk te delgen,
Die zich, opoff'rend, tegen 't ondier kantte;

31 Toen ze als gesmolten lood vloeide op uw telgen,
Hoe scheurde uw schoot, Italie! niet open
Om driest geweld en domheid in te zwelgen!....

34 Hoe moesten eeuwen schandelijk verloopen,
Sinds vorst Jugurtha aan 't heelal verklaarde,
'*Dat als zij iemand vond om haar te koopen*,

37 *Uw Stad weldra verdelgd zou zijn van de aarde!*'
Sinds Dante 't zelfde vonnis heeft gewezen,
Dewijl ook hij op Rome's veilheid staarde!...

Gezegend oord, in schoonheid onvolprezen!
Natuur heeft U als troetelkind verkoren,
En uitgelezen, 't Paradijs te wezen,

Dat tot bekoren al uw pracht liet gloren;
Terwijl flambouwen, aan 't gewelf gehangen,
Als sterrentoortsen door het nachtwaas boren.

Waar klonken ooit welluidender gezangen?...
Waar schiep 't penseel zoo schitt'rende gedichten?..
Waar mocht de wetenschap meer kracht erlangen?..

Bevruchtend trof Gods liefde u met haar schichten,
En wierp vulkanen langs uw bloemenbanen,
Om 't grootsche bij 't bevallige te stichten!

Haar glimlach werd gesluierd door haar tranen,
Toen ze, eerstgeboorne! uw toekomst woû beveiligen....
Gij bleekt bestemd voor zefiers en orkanen,

Voor eer en smaad, voor saters en voor heiligen!

II Lentes Meifeest

G a b r i e l

Und schnell und unbegreiflich schnelle
Dreht sich umher der Erde Pracht;
Es wechselt Paradieses-Helle
Mit tiefer schauervoller Nacht;
Es schäumt das Meer in breiten Flüssen
Am tiefen Grund der Felsen auf,
Und Fels und Meer wird fortgerissen
In ewig schnellen Sphärenlauf.

GOETHE, FAUST, *Prolog*.

1 Smaragden, door de zon begaafd met leven,
Weêrkaatsen in het lommer kleurenstralen,
Die licht en schaduw, warmte en frischheid geven.

4 De feeën dwalen bij de boschkoralen,
Geheimen fluist'rend, die 't geblaârt doen trillen,
Daar ze elks geschied'nis: vreugde en wee, verhalen....

Haar adem laat verholen snaren trillen,
Opdat, waar heimwee 't edel hart doet zuchten,
Een zoet geneugt den dorst naar vreugd moog' stillen.

De specerijen balsemen de luchten,
En tusschen 't groen, dat weeldrig kronkelt, gluren
De sneeuwen bloemen en de gouden vruchten.

De Mei liet heuvel en vallei borduren
Met hoffestoenen, die op mostapijten
Een weêrglans sturen van de hemelvuren.

De berggeest deed de harde rotsen splijten;
Kristal snelt blijde murm'lend naar beneden,
Om 't hart der aarde weldoende op te rijten.

De speelsche golven richten hare schreden
Naar bosch en dal, waar zij haar gaven schenken,
Door vruchtbaarheid in weelde-tooi te kleeden.

De Lente is al 't geschaap'ne komen drenken;
Ze is in haar jeugdig schoon ten troon verheven,
En gansch natuur gehoorzaamt hare wenken.

25 De boden, die onzichtbaar om haar sweven,
Verkonden, dat de feestvreugde is genaderd....
Florence, tot haar welkomst voortgedreven,

28 Is in muziek en zang en dans vergaderd:
Langs d'Arno galmen gulle jubelkreten
En 't lachen ritselt door het digt gebladert.

31 De bonte reien, alle zorg vergeten,
Doorweem'len 't veld met vrolijk vonk'lende oogen,
Waar scherts en moedwil vrij hun krachten meten.

34 De kind'ren, van verrukking opgetogen,
Als voog'len, die voor 't eerst de vleug'len reppen,
Zijn schaat'rend uit het huis ten hof gevlogen.

37 De zilv'ren klokjes, die hen zamenkleppen,
Zijn hun de stemmen, die de zaal'gen dagen,
Om 't hoogst behagen in Gods huis te scheppen.

40 De vreugd breekt telkens los in dart'le vlagen,
En 't weergalooze morgenlied van 't leven
Wordt hier door de onschuld argloos voorgedragen.

De zoete tonen, die de lucht in streven;
De helle blikken, gloeiende aangezichten
Doen dankb're moeders van ontroering beven.

Wat toekomst in de hand dier teed're wichten!
Daar doet een lente ontelb're kiemen spruiten,
Die goed en kwaad voor 't naast geslachte stichten!..

Zoodra zich kind'ren bij elkander uiten,
En eer of spot, rang of miskenning innen,
Kunt ge over 't lot, dat op hen wacht, besluiten.

Zij trekken de eerste lijnen der gezinnen,
Die eens in Staat en slad en huis regeeren;
Van lieflijk minnen, dat elks hart doet winnen;

Van booze leeren, die 't verstand onteeren.
Het voedend graan en 't onkruid groeien zamen:
Wie dorren zal, wie bloeien, wie vermeêren,

Laat steeds de jeugd onfeilbaar zeker ramen.

III Tweelingsterren

En wie de vrome maagd zou noemen,
  Hij noemde zuster Beatrijs;
  Van jaren jong, schoon kloek en wijs,
  Stelde ieder haar op hoogen prijs,
En mocht haar om heur schoonheid roemen.
  Maar nimmer hield een spiegelglas
  't Heur voor hoe jong en schoon zij was:
Rein was ze, en schuldloos als de bloemen.

Dr. J. NOLET DE BRAUWERE VAN STEELAND, BEATRIJS.

I

1 Een elfenbeeld, uit sneeuw geteeld door geesten,
Die in het stof voor 's Heeren hof iets wrochtten
Tot blijde sier en flonkerzwier der feesten,

4 Scheen de eed'le loot, die klein en groot omvlochten
Met groet en lach, waar zij in zag, hoe allen,
Door haar bekoord, een enkel woord verzochten,

Dat hun als taal der nachtegaal zou schallen.
Een fijne boog omgaf haar oog, dat stralen
Vol toovergloed in elk gemoed liet vallen;

En dan daarmeê een dauw van vreê deed dalen
Als pareldrop, de lelieknop besprenkend,
Opdat zij ras als pronkgewas zou pralen.

Die lichtgloor schiep iets wonder diep, elk drenkend
Met wat ter ziel als nektar viel; en blikken,
Als tweelingkelk, vol heil voor elk, haar schenkend.

Hier mocht natuur vrij over vuur beschikken,
Dat, nooit aanschouwd, den mensch ontvouwt, wat gaven
Een sterveling met zegening verkwikken.

Het hart is rein, en helder 't brein; zij staven
Met de englen leest, die onbedeesd mag prijken,
Hoe stille deugd de prille jeugd kan laven

En met den roem van hemelbloem verrijken.

II

Zijn voorhoofd, hoog en breed, de marm'ren zetel
Van zelfbewusten ernst?... Hoe!... hem te storen,
Hem, stillen knaap, schijnt velen reeds vermetel?...

Slechts negen jaar, en in gepeins verloren....
Ligt om natuurgeheimen uit te vorschen,
Als kon geen kinderspel hem meer bekoren!...

Een nieuwere Atlas, die de wereld torschen,
En wijzen zal op 't geen zij heeft misdreven;
Wiens vonnis aard- noch hemelmacht zal schorsen,

Al waant zich 't onrecht boven straf verheven....
't Heelal ligt voor dien arend opgeslagen,
Als waarheidsboek, door 's Heeren hand beschreven.

De zon ziet in zijn blik haar luister dagen,
En sterkte om fier haar in 't gelaat te staren.
Zijn oog kan dat der dagvorstin verdragen

En door den schoot der zwartste nachten varen.
Metalen moker, die de rotsen gruizelt
En puin van eeuwen door de lucht doet waren!

Gestaalde vuist, waarvoor de krijgsgod duizelt!
Heraut! wiens wapenkreet nooit zal verstommen....
't Is of de wind eerbiedig langs u suizelt

Nu knapenvorm geen heros kan vermommen;
Nu 't gansche wezen in 't verschiet doet lezen,
Wat vlammen uit geboortevonken glommen.

III

Een starrenpaar is wonderklaar gerezen,
Dat d'italîaanschen hemel op blijft luisteren;
Om strijd door 't volk bewonderd en geprezen,

Dat zich door liefde aan haar en hem voelt kluisteren,
Die op hunne eeuw hun stempel zullen drukken,
En waardoor menig dwaallicht zal verduisteren.

O, kwistige natuur! twee meesterstukken
Schiept ge om Italie tooverschoon te tooien....
Dat brengt de Florentijnen in verrukken

En doet hen bloemen voor die kind'ren strooien.

IV Toewijding

Gansch d' onsterflijken vrouwen der Goden gelijkt zij van aanzicht.
.....
Kom, mijn geliefd kind, nader, en zit hier dicht aan mijn zijde,
Dat gij uw eersten gemaal kunt zien.....

Mr. C. VOSMAER, DE ILIAS VAN HOMEROS, III: 158, 162-3.

die scheen door zijn adel
Niet aan een sterflijken mensch ontstand, maar eer aan een godheid.

ILIAS, XXIV: 258-9.

Gods weerglans viel eens in haar ziel en vonkelt
Haar wimpers door als meteoor van stralen.
Een schat van haar, op 't schouderpaar gekronkeld,

Omsluiert schier 't albast, waarin zij pralen.
Het inkarnaat, waar 't fijn gelaat in gloeide,
Is zacht als wat de zon omvat bij 't dalen.

De Westewind, die 't zeldzaam kind omvloeide,
Scheen 't wiekgeruisch haars engels, die verkondde,
Dat hij beschermend met zijn zuster stoeide.

Een rozenrood gewaad omsloot de blonde,
Wier middel 't helder groene lint omstrikte,
En om wier hand de blanke kant zich rondde.

Toen hij op dat verruklijk meisje blikte,
Was 't of hem 't leven voor het eerst ontwaakte,
En 't dorstig hart met frissche teug verkwikte.

't Was Liefde, die met lach en groet genaakte,
Om hem tot huldiging dier maagd te nooden,
Die hem voor altijd tot haar ridder maakte.

Neen! nooit werd ergens zooveel schoons geboden.
Homeros doelde op haar, toen hij verklaarde:
‘Geen menschenkind is hier, maar telg der goden.’

Die blanke parel van onschatb're waarde,
Werd door zijn dichterziel in 't goud gesloten,
Dat onvergank'lijkheid aan adel paarde.

Toen reeds is 't gloeiend erts ter kroes gevloten,
Waaruit het eenmaal als kristal zou vloeien,
Opdat haar eeuwig standbeeld werd gegoten.

Zij klonk hem in de weergalooze boeien,
Die 't hart onwrikbaar aan het eed'le binden,
Waar de eng'len komen, die 't met dauw besproeien.

En zij?.. o Muse! waar de snaar te vinden,
Die trouw vertolkt wat eensklaps haar beroerde,
Toen de oogen zeiden, hoe zij haar beminden?...

Iets, naamloos, dat haar aan zich zelve ontvoerde,
Sprak, schier bedwelmend, zulke geur'ge woorden,
Alsof viool en roos haar lok omsnoerde.

Schiep 't zuchten van de Mei die diepe akkoorden:
Een harp van bloemen toklende, uit wier snaren
Het voorspel rees van 't lied der hoogere oorden?...

Die leeuwenwelp, omzwierd van zware haren,
Wiens schrandere oogen vlammen lieten stralen,
Of zij flambouwen in een nachtwolk waren,

Verraadt een kracht, die niemand kan bepalen,
Dewijl geen jeugd de zijne ooit heeft geleken.....
- Zoodra haar blikken schuchter tot hem dwalen,

Is ze, overweldigd, voor zijn vuur bezweken.
't Ontastbaar ideaal van rijke droomen
Staat schitt'rend voor haar als een hemelteeken.

Zij voelt zijn frissche kracht door de aad'ren stroomen;
Een ongekend verschiet wordt haar ontsloten,
Waar heil en glorie juichend tot haar komen.

Een lelie is op eens in haar ontsproten,
Wier kelk geheel haar liefde moet vergaren;
En plechtig heeft zij, naauw bewust, besloten,

Dat zij voor hem dat kleinood zal bewaren.

V Begeestering

Hoe lang ook voor mijn geest het tijdsruim strekte,
Dat hij niet door Haar bijzijn werd bewogen,
En 't hem niet bevend tot bewond'ring wekte,

Toch voelde ik, vóór 'k haar heb erkend met de oogen,
Door een geheime kracht, welke uit haar gloorde,
Van de oude liefde weder 't groot vermogen.

DANTE, VAG. XXX: 34-39.

1 Tot jonkvrouw is het eenig kind ontwikkeld;
Maar *wanneer* haar de Schoonheid liever tooide,
Heeft de aandacht van het volk vergeefs geprikkeld.

4 Als bloem, die langzaam kleur bij kleur ontplooide,
En, door de zon omhelsd, ten hemel staarde,
Terwijl zij de aarde met haar geur bestrooide,

Heeft zich haar vorm, die elk verwond'ring baarde,
Aan jeugdig waas onthuld, en toen bewezen
Ook hart en geest hunne ongelijkb're waarde.

Maar hoe Florence haar toen heeft geprezen,
Het overtrof het loflied niet, voor jaren
Reeds om de knop, die frisch ontlook, gerezen.

't Was soms of zij, het ondermaansche ontvaren,
In sferen zweefde, waar de godsgezanten
Den uitverkoornen 't heilgeheim verklaren.

Tevredenheid bloeide op langs alle kanten,
Waar zij de schrede zette, als waar' ze omgeven
Van onspoeddelgers en gelukstrawanten.

Natuur doet vuur steeds naar de hoogte streven;
Zoo heeft de heilge vlam, die haar doorblaakte,
Uit aangeboren drang zich vrij verheven.

Wanneer haar ziel dan in verrukking raakte,
Als etherstroom, in onweêrstaanb're wieling,
Bleek 't, dat zij Paradijsgeneugten smaakte.

25 't Bezield gelaat verbreidde mild bezieling;
Trof 't fiere en fijne met verhoogde sterkte,
En 't lage en grove rustloos met vernieling.

28 Als zij dan hem, als hij dan haar bemerkte,
Bruischte overvloed uit hunne ontroerde zielen,
Waardoor weêr stouter geest in beiden werkte.

31 Tooneel.... voor engelen om bij te knielen,
Wanneer een vleiend lot soms woû gehengen,
Dat hunne blikken op elkander vielen....

34 Dan zag men liefde en hoog verstand vermengen,
En twee slechts één zijn.... dan kon elk bevroeden,
Hoe Eden de eerste menschen voort mocht brengen.

37 De stormen zullen eenmaal om hem woeden;
Maar 't staag weerkaatsen harer grootsche deugden
Zal zijn karakter voor verval behoeden.

40 Tot troosteres, tot bron der ijle vreugden,
Die hem in 't vluchtig leven schaars verzelden,
En tot zijn laatsten dag weemoedig heugden,

Is zij verkoren. Dát zal hij vergelden,
Gelijk alleen geniën 't soms vermogen:
Door, eeuw in eeuw, aan volk bij volk te melden,

Op welk een adel haer gemoed mocht bogen;
Hoe hare hand zijn reuzentocht bewaakte,
En d'oceaan zijns harten heeft bewogen.

Hoe ze een vulkaan, in hem verborgen, raakte,
Die sinds, tot schrik van Kerk- en Staatstirannen,
Zijn lava eind'loos op de misdaad braakte.

Hij zal een diadeem van sterren spannen
Om 't voorhoofd, waar de smet zich nooit kon toonen;
En, schoon ter dood veroordeeld en gebannen,

Die koningin zoo rijk met lauwren kronen,
Dat zelfs het verst geslacht den kreet zal slaken:
‘*Brengt hulde aan een van 's werelds grootste zonen*,

‘*En aan de Vrouw, die hem mocht zalig maken!*’

Mennistenhemel 18 Juli '85.

A m a n d a

Dinsdag 4 Juli 1882, aan eene buitenlandsche zeebadplaats.

Op de ontbijttafel een met floers omgeven boek. Daarin bladerende, vormt zich onwillekeurig eene meening nopens de onbekende eigenares; er is niemand om nopens haar in te lichten. Een ligte tred onder de veranda.... Daar verschijnt zij, wier indrukwekkend uiterlijk het voortreffelijk beeld is van haar hoofd en hart.

Waar zij zich vertoont, wordt zij bewonderd - en verdient het. Zelfs de wereldberoemde toondichter CHARLES GOUNOD, een harer vrienden, hoort haar met welgevallen. Hare talenten op verschillend gebied, zijn in overeenstemming met haar helder verstand, hare schoonheid en goedheid. Tot de verschillende talen, welke zij uitstekend spreekt, behoort de Nederlandsche.

A m a n d a

Du bist wie eine Blume,
So hold und schön und rein;
Ich schau' dich an, und Wemuth
Schleicht mir ins Herz hinein.

Mir ist, als ob ich die Hände
Aufs Haupt dir legen sollt'
Betend, dass Gott dich erhalte
So rein und schön und hold.

HEINRICH HEINE, DIE HEIMKEHR

1 Aan 't zeestrand nadert onder de veranda,
Als eensklaps uit het ziltkristal geschapen,
De vreugd van 't oord: de vriendelijke Amanda.

4 De donk're lokken golven langs de slapen
Als zwierge rank, gebeeld om rozenwangen.
Het zielvolle oog is sier en schitt'rend wapen,

Dat streelen kan en met ontzag bevangen.
De leest paart kracht zoo aan bevalligheden,
Als heester, rijk met bloem en vrucht behangen.

De waardigheid bestuurt haar vaste schreden;
De kieschheid, 't fijn gevoel staan in haar trekken
Als adelmerken in ivoor gesneden.

Zóó mocht ze in 't uchtenduur mijne aandacht wekken;
En nauw'lijks werd haar schoone mond ontsloten,
Of ieder woord schier deed een bloem ontdekken

In 't held're hoofd of 't warme hart ontsproten.
- 'k Ontmoette in land bij land begaafde vrouwen;
Maar geen met hooger hemelglans begoten.

Wij sleten dagen, weken in vertrouwen;
En nooit was 't gretig oor vermoeid van 't hooren,
Nooit was het oog verzadigd van 't beschouwen. -

Om 't zee-tooneel vaak in gepeins verloren,
Trof ons, hoe een bekoorlijk spel van kleuren
De golf in wisselend gewaad liet gloren.

25 En -vreemd! - het oog kon soms geen wolk bespeuren,
De zon verbergend; toch kwam op de baren,
Als sluier, waar de nimfen onder treuren,

28 Een lange schaduw - of op eens gevaren,
Als de afgrond onbekend en dreigend, rezen,
Die door een zwarte hand geworpen waren.....

31 'k Heb dan gemeend, haar lot daarin te lezen;
Want moeielijk viel het raadsel te verklaren,
Hoe zulk een vrouw zooveel alleen kon wezen.

34 Hoe! voor zoo ver 't zich elk mocht openbaren,
Liet nooit het lot haar ééne gunst ontberen....
- Toch zwierf ze.... als eenzaam vaartuig op de baren!....

37 En haar gezelschap zag men elk begeeren!
Talent deed haar hoog op de handen dragen,
Haar spel vereeren, haar gezang waardeeren.

40 Naar wensch gehuwd; door de ouders ga geslagen,
Als eenig kind en zegen op hun wegen....
Wie zal het wagen, naar 't geheim te vragen,

Waar ook voor haar het spook uit is gestegen,
Dat, van de wieg naar 't graf, elk sluipt ter zijde,
Als eenig trouwe in zonneschijn en regen!

Geen twijfel! ook voor haar, die te allen tijde
Geluk verdiende, is 't uur van druk geslagen.
- Toen trok zij moedig tegen 't lot ten strijde,

En zocht, steeds sterk en goed, geen heil in klagen;
Als bloem, die zich bij nachtkoû zacht gaat sluiten,
Heeft ze alles stil gedragen en verdragen.

Zoo kon in haar de zoete vrede ontspruiten,
Die zelfs de zwaarst beproefde zal genieten,
Als geestkracht zich in liefde en troost mag uiten.

Wáár nog Amanda's levensstroom moog' vlieten,
Wát schaduwen verborgen handen spreiden,
De zon van 't rein gemoed blijft stralen schieten,

Die zich om haar als aureool verbreiden.

15 Dec. 84.

Dante's Avond

DANTE was 15 Juni 1300 prior, d.i. een der twee hoofdbestuurders van Florence. Het prioraat werd slechts twee maanden bekleed. De geleerde staatsman maakte daarna, met drie anderen, deel uit van het gezantschap bij BONIFACIUS VIII. Aan de politiek van dien paus schrijft DANTE de vervolgingen toe, welke hij sinds in zijn vaderland te verduren had. Zijn huis te Florence werd geplunderd; hij zelf verbannen; den 24 Januari 1302 bij verstek tot vijf duizend lire boete, en den 10 Maart veroordeeld om levend verbrand te worden, indien hij het florentijnsch gebied betrad.

De regeering vaardigde 16 December 1316 een besluit uit, dat den ballingen den terugkeer in Florence toestond, mits zij boete deden. DANTE wees dat voorstel met verontwaardiging af, en schreef daarover een beroemden brief, vertaald in ‘De Wachter, II, 393.

Verschillende vorsten boden hem gastvrijheid aan, en hij bracht o.a. drie jaren aan het Hof te Verona door. Van daar toog hij in het voorjaar van 1320 naar Ravenna, waar hij in het paleis van zijn vriend Graaf GUIDO NOVELLO DA POLENTA woonde; ‘Het Paradijs’ voltooide en den 14 September 1321 overleed, 56 jaren, 3 maanden en 14 dagen oud.

Raffaello pinoc Lith Amand.
D a n t e .

I Karakter

De dag vlood heen; de scheemring, die zich spreidde,
Onthief de wezens, die op aarde leven,
Van 't harde zwoegen; en slechts ik bereidde

Mij tot den strijd, waartoe ik werd gedreven.

DANTE, HEL. II: 1-4.

Daar gaat hij weêr, het machtig hoofd gebogen,
Alsof de grootsche drommen van gedachten,
Waar werelden uit rezen, daar op wogen!

Hij, Wekker van ontslapene geslachten,
Die, door zijn woord geraakt, onsterflijk blijven
En sinds geen lotsverwisseling meer wachten.

De Roeping drong hem, zich een taak te schrijven,
Die offers vroeg, welke eng'len deden bukken;
Maar tong en hand zal dorren en verstijven,

Eer hij zich haar' vervulling laat ontrukken....
De gruwelwesp zal dra vergiften zuigen
Uit heilkruid, voor 't gewonde volk te plukken,

Toch kan haar dwing'landij hem niet doen buigen.
De Waarheid heeft de stem om hulp verheven,
En hij treedt op om voor haar te getuigen.

O stalen daad, waar helden schier voor beven:
Geweld versagen, overmoed verjagen!...
- Slechts Michaël deed zulke draken sneven.

Den hoogst geplaatsten rekenschap te vragen,
En voor hun misdaad tot de hel te doemen....
- Alleen den halfgod wordt dit opgedragen!

Het onrecht rekent vruchtloos op verbloemen,
En is vol wrok in aller ijl gevloden,
Zoodra het zijn geduchten naam hoort noemen.

Het menschdom, zuchtende onder bitt're nooden,
Gevoelt bemoediging door 't harte stroomen,
Alsof een god zijn bijstand had geboden.

28 Het recht had naauw zijn komst op aard vernomen,
Of 't smeekte hem, uit naam der wreed vertrapten,
Dat hij de vaart der misdaad zou betoomen.

31 Wie ook sinds lang met goed te doen verslapten,
Als moedeloos, door de overmacht geslagen,
Ontwaarden, dat de ontaarden niet ontsnapten,

34 En hij alleen den kamp met hen zou wagen;
Dat nu rechtvaardigheid haar troon herwinnen,
En op zou beuren wie gekluisterd lagen.

37 Dat deed hen kloek op zelfverdeed'ging zinnen:
De kreet om op te trekken in zijn sporen
Weêrklonk uit stulpen en van hooge tinnen.

40 Zij zeeg'nen 't uur, waarin hij werd geboren;
Want de adders, die de maatschappij verpesten,
Gaan eens, door hem ontmaskerd, wis verloren.

43 Met zweet en bloed en traan der armen leschten
Zij steeds hun heeten dorst.... Daar komt de wreker,
En wrev'lig bergen zij zich in hun nesten!

Hij, vlammend zwaard, profeet en vloekbeêspreker...
Hij, vrijheidsleider en gelukverspreider,
Is schier geen oogenblik zijn leven zeker.

Uit elke krocht loert een verderfbereider:
Hier spitst op hem de vorstenvleier 't wapen,
Hem last'rend sijfelt ginds de volksmisleider.

Maar hoeveel listen zij ook zamen rapen,
Wat eerbewijzen elk heeft aangeboden,
Al ziet hij d' afgrond aan zijn voeten gapen,

Of hoofsche gunst met groet en glimlach nooden,
De onwrik'bre reus houdt kalm het doel voor oogen,
Dat hem een zetel waarborgt bij de goden.

De wereld heeft ontelb'ren sluw bedrogen,
Maar nooit strikt zij dien Eenige in haar netten.
Hij, onomkoopb're vijand van de logen,

Zal haar in Staat en Kerk den kop verpletten.

II Verona

Tu proverai sì come sa di sale
Lo pane altrui, e com' è duro calle
Lo scendere e il salir per l'altrui scale.

DANTE, PAR. XVII: 58-60.

te fia bello
Averti fatta parte de te stesso

68-69.

Iliacos intra muros peccatur et extra

HORATIUS.

1 Wie ook aan blijder strand zijn land vergete,
Den balling, schoon gespijsd uit hoofsche schalen,
Is and'rer keurigst brood een zoute bete....

4 't Paleis ontsluite hem zijn weidsche zalen,
Hij blijft een pad, benard en hard, betreden,
Die and'rer trap bestijgt en af moet dalen.

7 Het speelsche licht stoei lachend voor zijn schreden,
Het kan de schrille schaduw niet verjagen,
Langs elke reet van 't noodlot neêrgegleden.

't Is 't vonnis niet, door norschen haat geslagen,
Noch 't derven van familie en vermogen,
Dat hem het diepste grieft.... hoe zwaar te dragen,

Drukt zwaarder toch, dat ruw geweld en logen
Zijn vaderstad met schande en rouw beladen,
En volksverdrukkers daar op d' eerrang bogen;

Dat valsche broeders 't land het meeste schaden,
En, misbruik makend van de goede leuzen,
Daadwerk'lijk eeren wat zij moesten smaden.

Hem schokt de waanzin van de domme keuzen,
Waardoor de dwergen in verstand en rede
De plaats bezetten der geleerde reuzen.

Te vaak, als hij ontleedde wat men smeedde,
Bleek 't schijnschoon plan, gesmukt met vrome namen,
't Verderf, op elk gebied, der goede zede.

Kiemt de ondergang uit 's vijands loos beramen,
Gewoonlijk valt daarbij nog troost te vinden;
Maar geenszins als ge u over hen moet schamen,

Die vrinden heeten of gelijkgezinden.
Geen zwaarder boei dan 't web van valsche draden
Waar trouw beminden, boos of dwaas, meê binden.

De staatspartijen gaan op slechte paden;
Rechtschapenheid blijft altijd ver te zoeken;
De landsgeschied'nis treurt op zwarte bladen.

Wie zal zich dan nog tot den strijd verkloeken?...
Zoo in als buiten Ilion heerscht boosheid,
En laf verraad kruipt voort uit alle hoeken.

Dat drukt het moedig hart tot troosteloosheid;
De voet, die vasten grond tracht op te sporen,
Zinkt in 't moeras der algemeene voosheid.

En toch... wie alle hoop ook acht' verloren,
De staatsman niet, die, in 't belang'loos streven,
Zich zelven tot partijhoofd heeft verkoren.

Dat heeft hem de onafhank'lijkheid gegeven,
Die, nooit genoodzaakt rechts of links te nijgen,
Door plicht alleen tot hand'len wordt gedreven.

.....
.....
.....

't Is avond. Wand'lende in welsprekend zwijgen,
Ziet ieder wat Hij denkt met bliksemtrekken
In 't vuur-oog of op 't breede voorhoofd stijgen.

Wie kon, als hij, ooit aller aandacht wekken?...
De Veronesen, naar de bron getogen,
Ontleenen hem de stof voor hun gesprekken.

De kind'ren schuilen, door ontzag bewogen,
Bij moeder... Schuchter fluist'rend toonen vrouwen
Elkaâr den man, dien ieder na blijft oogen.

‘Daar is hij, die de hel reeds kon beschouwen,
En gaat en keert, geheel naar welbehagen,
Om hier bericht van wie daar zijn te ontvouwen.’

‘Wel spreekt ge waarheid! Hebt ge gâ geslagen,
Hoe kroes zijn baard is, hoe 't gelaat verbrandde
Van hitte en rook, omlaag door hem verdragen?...’

61 Zóó de eenvoud, die een vorstenkenmerk spande
Om 't hoofd, dat, schoon 't alom bewond'ring teelde,
Florence, ondankbaar, uit zijn landpaal bande...

64 Hoe m'als verheelde wat men mededeelde,
Toch drong 't gesprek den grooten man in de ooren,
En toen bewees zijn glimlach, hoe 't hem streelde.

67 ‘Geen woord, zoo treffend, hoorde ik ooit te voren!’
Dus sprak hij tot zich zelf bij 't overwegen,
Hoe, lieflijk als een woord der hemelkoren,

70 Het volksverhaal weêr tot hem is gestegen,
Den roem behelzend, dien zijn wonderzangen
Tot onder 't minst bedeelde dak verkregen.

73 Geen rijker loon kon ooit een lied erlangen:
De grooten bieden 't hoog genie hun hulde,
Terwijl de mind'ren aan zijn lippen hangen.

76 ‘Haâr' taal, ontschoot een straal, die 't zwerk vergulde;
De waarheid, meest in 't neev'lenkleed gedoken,
Verscheen, nu haar de nederige onthulde.

79 Geen juister woord werd ergens nog gesproken!
't Is waar... ik moet ter helle gaan en keeren;
Die taak wordt naauw met 't leven afgebroken.

82 Italie, 'k zie, tot in uw hoogste sferen,
Demonen, vaak gepurperd, 't hoofd opsteken,
Door overmacht en kwade trouw regeeren.

85 De rozen op den wang der jeugd verbleeken,
Wijl zelfverloochening haar stem laat dooven,
En bijgeloof en hebzucht daar nu spreken.

88 'k Zie vonken van de heiligste outers rooven,
Om vuren in den onrechtspoel te ontsteken,
Waar dwazen preêken wat zij niet gelooven.

91 Wanneer, o Heer! zult gij die schulden wreken?...
De hellekrochten slaan met haar gedrochten?...
Eerst als Uw oordeel 't vonnis uit zal spreken,

94 Ben ik aan 't einde mijner afgrondstochten.'

III Ravenna's Woud

Helaas! hoe moeilijk valt het af te malen,
Dat woud: dat woeste en ongebaande en digte,
Welks heug'nis de angst weêr in mijn hart doet dalen!..

DANTE, HEL. I: 4-6

De zee, steeds ernstig, wentelt hare kilte,
Als adem uit des afgronds steenen longen,
In 't pijnboomwoud, vol ademlooze stilte.

Daar staan de somb're reuzen zaâmgedrongen,
Als onbewogen met het lot der aarde,
Wier schoot hun wortels stug en wreed doorwrongen.

Het was of elk alleen ten hooge staarde,
Versmadend wat beneden was ontloken,
Of zich daar niets verdienstlijks openbaarde.

De trotsche kruinen zijn bijeen gestoken,
En hoe de wind ook zwijge, 't lisplend klagen
Van 't blad verraadt wat kwaad daar wordt besproken.

't Is of ze iets op de hooge schouders dragen,
Niet als 't gewicht van onverdiende lasten,
Maar als een juk van zelf verwekte plagen.

Wellicht, dat boozen hier te zamen tastten,
Wat als zwaarmoedig op den sterv'ling drukte;
Waarbij ze elkaâr in sluw beraad verrastten,

Opdat zelfs vroomheid niets dan doornen plukte,
En al wie 't onherbergzaam oord ontdekte,
Voor d' angstnood bukte en zich er aan ontrukte.

En toch... een gloed, die lust en leven wekte,
Schoot in de verte door de knoest'ge tronken,
Of daar een engel liefd'rijk hulp verstrekte....

De zon, in d'arm van d' oceaan gezonken,
Liet nog naar 't land de weeld'rige oogen doolen,
Wier vonken in een vloed van kleuren blonken.

Zoo woont de duist're geest in doffe holen,
En mint het kalm gemoed de lichtgewelven,
Voor liefde en vrede als rustoord aanbevolen.

Zoo zoekt de lage vrek alleen zich zelven,
En de edelmoedige, tot heil van velen,
Poogt kostb're schatten uit de mijn te delven....

Ook HIJ wil and'ren gaarne 't zijne deelen,
Hij, die daar eenzaam wringt door 't ongebaande,
Terwijl de schemers op zijn voorhoofd spelen,

Waar nooit het licht der geestvermogens taande....
Niet hem kan vrees het somb're woud doen vlieden,
Waar kennisdorst veeleer tot voortgang maande.

Hij, lang gewoon gevaar het hoofd te bieden,
En in 't geheim der arglist door te dringen,
Blijft scherp bespieden - wat ook moog geschieden -

Hoe 't kwaad gebrouwd wordt in verborgen kringen;
Om huich'larij haar masker af te rukken,
Waar zooveel argeloozen door vergingen.

46 En ook: opdat, met innig zielsverrukken,
De goede worst'laars, tot hun troost, bespeuren,
Wat lauw'ren stellig eens hun deugden plukken,

49 Zal hij 't gordijn van ieders toekomst scheuren,
En, naast de reddelooze schriklandouwen,
Het zalig rijk, in zijn doorluchte kleuren,

52 Uit sterrevuur geslagen, doen aanschouwen.
Zoo wete 't menschdom, tot zijn jongste stonde,
Met welk vertrouwen 't aan zijn heil kan bouwen!

55 O weldaad! grensloos als de hemelsponde,
Waar 't schoone en goede en groote uit wordt geboren,
En zich al 't onvergankelijke in gronde!...

58 Hij, die u aan de wereld heeft beschoren,
Verloste haar uit vastgeroeste boeien:
Hij liet bazuingeschal in kerkers hooren,

61 En koude wanhoop weêr tot geestdrift gloeien;
De rotsgrond zelfs wees d' indruk zijner schreden
En in zijn spoor zag elk de vrijheid bloeien.

64 O Dag! sinds eeuwen weenend afgebeden....
Brutaal geweld blijkt niet meer onverwinlijk;
Natuur kan weder in haar rechten treden

67 En 't juk afschudden van het bovenzinlijk;
De Godsdienst, meest mismaakt door schriftgeleerden,
Wordt weêr zachtmoedig, need'rig, dus: beminlijk.

70 De dienaars, die het dienen lang verleerden,
Vervulden met meer ijver nu hun plichten,
Dan ze eerst zich tegen hunne meesters keerden.

73 En één man kon dat godenwerk verrichten:
Één man, die Gods rechtvaardigheid betrachtte,
Wiens stalen wil de hel op aard deed zwichten.

76 O Roeping! die hem vleiend tegenlachtte:
Voor 't recht geheel een leven lang te lijden;
Te heffen wat verwatenheid verachtte;

79 Elk bij te staan om tegen 't lot te strijden;
Zoo hoog als laag te loven of te laken,
Opdat zij zich elkanders welzijn wijden....

Die heros moest daarvoor zich zelf verzaken;
Want slechts wie zich ten offer op wil dragen,
Kan voor de zegepraal van 't goede waken.

En daarom.... 't avonduur heeft naauw geslagen,
Of hij doorkruist de zwaar begroeide paden,
Waar and'ren zich schier niet te middag wagen.

Daar overweegt hij 's menschen wraakb're daden;
Daar vindt hij 't beeld van 's werelds zamenzweren;
Daar ziet hij haar met schuld en vloek beladen.

Maar daar ook treft hem 't licht der hemelsferen,
En witter dan de sneeuw glanst daar 't scharlaken
Van wie rouwmoedig tot de deugd bekeeren.

Hier hoort hij in den geest de zuchten slaken
Van wie in 's levens woud den weg verloren;
Ook hen, die als uit bangen droom ontwaken,

Dewijl zij Gods genade-licht zien gloren.

IV Onsterfelijk

Se mai continga che il Poema sacro,
Al quale ha posto mano e cielo e terra

Vinca la crudeltà
Ritornerò poeta e in sul fonte
Del mio Battesmo prenderò il cappello

DANTE, PAR. XXV 1, 2-4-8, 9.

1 De laatste strofe is 't denkend brein ontsproten....
Daar ligt de pen, die 't eindwoord heeft gesproken...
De sluitsteen heeft den grootschen bouw besloten.

4 Vòòr jaren werd de spade in de aard gestoken;
Een blinkend erts den donk'ren schoot ontnomen;
Graniet uit zijn onwrikb'ren boei gebroken.

7 Een bron is toen geboord, die rijk met stroomen
Van levend water 't menschdom blijft besproeien.
Verwezenlijkt zijn stille en stoute droomen,

Wier telgen zoo in vreugde of droefheid groeien,
Dat de eeuwen hen als lichtgestalten prijzen,
Of, als haar misdaadbeelden, diep verfoeien.

't Gedenkstuk, waar al 't nakroost op zal wijzen,
Dat heel de middeleeuwen in zich vatte,
Mocht - nooit gehoopt geluk - voltooid verrijzen.

Hoe vuig eens de adder met haar zwadder spatte,
Zelfs zonnen in haar gift'ge kolk doe dalen,
Vergeefs gepoogd, het naamloos hoog geschatte,

Dat thans gewrocht is, in het niet te halen!...
De mensch zal trotsch op zijn KOMEDIE blijven,
Waar aarde en hemel cijns aan moest betalen.

Zoo lang de werelden door 't luchtruim drijven;
In bond met de Aarde - om Helios te groeten -
Haar vlammenbanen door 't heelal beschrijven,

Zal volk na volk den dichterheld ontmoeten
In 't vlekloos kleed der blanke glorie-stralen.
't Zal, vol ontzag gezeten aan zijn voeten,

Hem, altijd nieuw, het grootsch taf'reel zien malen
Van d' eindeloozen strijd voor recht en waarheid.
Het stijgt met hem naar 't rijk der idealen,

En wint er 't licht der onuitbluschb're klaarheid:
Daar gloeit het rood der lang verborgen zonden;
Geheime deugd erlangt er openbaarheid.

.....
.....
.....

Gejuich rees uit ontelbare englenmonden,
Toen 't slotvers dier doorluchte orakelzangen
De zegepraal huns scheppers aan mocht konden.

Den duiv'len steeg de doodskleur op de wangen,
Toen uit het jubelkoor hun tegenbruiste,
Wat hemelloon 't genie daar had ontvangen.

De woeste vloekkreet uit den afgrond kruiste
Het dankgezang, dat, als van vuur'ge tongen,
Ten Gever der onmeetb're weldaad ruiste.

De dichter had niet slechts zoo schoon gezongen,
Dat daarbij zaal'gen van bewond'ring weenden,
Maar de onafhank'lijkheid een pleit voldongen,

Zoo zwaar, dat mart'laars schier van schrik versteenden.
Hij - Eenige - bood 't hoofd aan de afgrondskrachten,
Die zich op aard, tot haar verderf, vereenden.

Hij zelf, neen! had dat heil niet durven wachten:
De kroon op 't werk van bange, wrange dagen,
Van nachten, die geen rust maar klachten brachten!...

Gevoel... schier van een hemelsch welbehagen:
Hem werd gegund in 't bovenmenschlijk pogen
Te slagen en den lauwer weg te dragen...

Of... hebben eigen oogen hem bedrogen?
Is uit de snaren werklijk 't lied gevaren,
Dat, als drie-eenig, opsteeg tot den hoogen,

Om 's Heeren macht aan 't menschdom te verklaren,
Om Zijn geheim van loon en straf te onthullen,
En 't strengst gericht als liefde te openbaren?...

61 Wijk, twijfel!.. Ja! hij mocht die taak vervullen;
God liet hem 't weergalooze Lied volmaken,
Waar alle volkeren naar luist'ren zullen.

64 Vaak, hoe de geestdrift ook zijn ziel deed blaken,
Bekroop hem de angst, dat nooit het uur zou naken,
Waarin hij 't wit van 't levensdoel zou raken.

67 De stormen dwongen dikwijls 't werk te staken,
En, als op zee, in duisternis geklonken,
Zocht vruchtloos 't valkenoog dan ster of baken.

70 Als Petrus, haast in de aarz'lingskolk verdronken,
Zag hij zijn Heiland op de waat'ren schrijden,
En 't weiflend hart beschamend tegenlonken.

73 Dat gaf weer sterkte om zich ten strijd te wijden;
Dat gaf Geloof aan de overmacht van 't Goede;
't Gaf Liefde om Christus krachtig te belijden.

76 't Schonk vaste Hoop op 's Heeren veil'ge hoede...
En vol vertrouwen is hij voortgetogen,
Trots vorstenlist en demagogenwoede.

79 Zijn stalen wil bleef daardoor ongebogen:
Want zij verwinnen, die ter deugd volharden,
Al loont eerst laat een heerlijk einde 't pogen.

82 Als overmoedigen de dulders sarden,
Bleek 't, hoe ze in netten, die ze eenvoud'gen zetten,
Ten slotte alleen hun eigen voet verwarden.

85 Het goede, dat de onzinnigen beletten,
Is hún verlies; het kwaad, dat ze and'ren stichten,
Blijkt dra een zwaard, dat zij voor zich slechts wetten.

88 Maar de eed'len, die slechts denken aan hun plichten,
Die 's naasten heil bedoelen, zegevieren,
Al moeten zij 't naauw mooglijke verrichten.

91 Bewijs ligt daarin van een lotsbestieren
Door hooger macht.... en dat doet, vastberaden,
De groote geesten zich met fierheid sieren,

94 Die hen laat peinzen op verheven daden;
En 't van zich werpen, rekening te houden
Met wien hen daarom schaden zal of smaden.

De raadselen der toekomst toch ontvouwden
Zich voor de Zieners, die voortaan hun werken
In 't Licht der onverganklijkheid beschouwden.

De godheid zelve zendt, om hen te sterken,
De zekerheid, dat hun belang'loos streven
Zich door geen nijd laat delgen of beperken.

o Kostbr'e troost! den worstelaar gegeven,
Die elken tegenstander kan voorspellen:
‘Gij wordt vernietigd!... Ik zal blijven leven!’

o Zaligheid! nooit hoog genoeg te stellen,
Want voor HET LEVEN is de mensch geschapen...
Wie 't door zijn werk op aard mag tegensnellen,

Vindt in zijn ziel een wond'ren wrochtend wapen;
Hij hoort de heiligen zijn welkomst zingen,
Terwijl zij vuren vlechten voor zijn slapen.

.....
.....
.....

Het hooge raam, vol bonte schilderingen,
Laat op de rijk gebeeldhouwde eiken wanden
De mengelingen zijner verwen dringen.

't Was of die een gewelf fantastisch spanden,
En, door een regenboog van zachte glansen,
Den dichter uchtendgloed op 't voorhoofd brandden.

De stralen, die op eens zijn kruin omkransen,
En 't bleek, gegroefd gelaat hel op doen klaren,
Ontroofden englen aan de hemeltransen.

Hij staat daar, peinzend, naar zijn werk te staren:
Het perkament op tafel, vol geschreven...
'HET PARADIJS', hier aan de harp ontvaren,

Waaruit voortaan geen toon meer op zal zweven...
Reeds heeft hij 't snaartuig aan de Serafijnen,
Van wie hij 't leende, in dank teruggegeven.

De zon laat daarom, schoon zij moet verdwijnen,
Begeerig om dien koning thans te kronen,
Hem in haar goud en keurjuweel verschijnen.

130 o Zege, waar zijn werken hem meê loonen!
Vergoed is alles wat hij heeft geleden.
Dra gaat hij in het Huis zijns Vaders wonen,

133 Want heden is de goede strijd volstreden. -
Daar treft een stem hem... onbeschrijflijk teeder...
Een blijde sidd'ring schokt en sterkt zijn leden...

136 Een lichtgestalte daalt glimlachend neder,
De Onsterflijkheid vlamt in haar blanke vingeren...
De heros ziet zijn Beatrice weder,

139 En voelt haar lauw'ren om zijn schedel slingeren.

14 Sept. 1885
564e verjaardag van Dante's dood.

DANTE leefde aan het Hof van CAN GRANDE DELLA SCALA, Heer van Verona, sinds de lente van 1317 tot haar einde in 1320. Wat op een zijner wandelingen te Verona gebeurde (hierboven II: 46-66) wordt medegedeeld door GIOVANNI BOCCACCI, in zijn '*Leven van Dante*' dat vóór zijne '*Aanteekening op de Komedie*' staat, in de afdeeling: *Fatteze, Usanze e Costumi di Dante*: *Gelaatstrekken, gebruiken en gewoonten van Dante*. Florence, te laat berouw gevoelende over het wangedrag jegens zijn grootsten zoon, stichtte, ter verklaring van 'DE KOMEDIE', een leerstoel, welken BOCCACCIO in October 1373 inwijdde.

Bij Ravenna, niet ver van de vervallen havenstad Classe (Chiassi), waar oudtijds de vloot der romeinsche imperatoren ankerde, strekte zich, mijlen langs het strand, een zwaar pijnbosch uit (VAGEVUUR XXVIII: 20). Daar placht DANTE de eenzaamheid te genieten. Ook Lord BYRON wandelde er in 1819, en dichtte toen het heerlijke lied in vier zangen '*The Prophecy of Dante*', uitmuntend in het Nederlansch overgebracht door den dichter J.J.L. TEN KATE.

De geheele KOMEDIE werd geschreven van 1302 tot 1321; maar te gelijk een drietal werken in proza. Na 'HET PARADIJS' voltooid te hebben, zweeg de dichter.

[III] Voorgangers

De begaafde MARCELLUS EMANTS schrijft in zijn ‘Op Reis door Zweden’, blz. 350: ‘Dit kerkhof ligt hier allervriendelijkst midden in de stad en dient, evenals te Upsala tot eenige lommerijke wandelplaats.

Schoone monumenten zijn er niet, maar er heerscht eene vriendelijke stemming onder het rijke groen der linden, treuressen, wilgen, dennen, tusschen de dichte heggen en de trouw verzorgde bloemperken.

Elk graf is een klein tuintje met een heg of hekwerk omringd.

De eigenaar, die meestal zelf zijn bloemen verzorgt en zijn' grond komt opharken, heeft er een bank neêrgezet en komt er gaarne peinzen over lang vervlogen dagen en kort genoten vreugd. Er is iets onbeschrijfelijk gemoedelijks in die landelijke doodenstad te midden van het rumoer der levenden.’

Ik las dit vooral met genoegen, dewijl het kerkhof te Malmö den zelfden indruk op mij maakte, toen ik het 3 Juli 1874 bezocht. In 1880 vroeg een Zweedsch geleerde mij een handschrift, en ik zond het nevenstaande vers, ter vermelding van hetgeen ik te Malmö opmerkte.

Het Kerkhof te Malmo

I

'k Bezocht u eens, verzeld, als steeds, van Dante,
Die peinzen deed op leven na dit leven;
En 'k zag, hoe liefde hare bloemen plantte

Op d' akker Gods met lommerijke dreven:
Als moesten, op de vleugelen der geuren,
Herinringsoffers naar den hemel zweven.

Wie ooit de teêrste banden zag verscheuren,
Dewijl de zielsbeminden henentogen,
Vond stille laafnis bij rechtmatig treuren,

Want elke bloem wees naar het licht ten hoogen:
Waar allen onvergankelijk herbloeiden,
Die hier de dood verwelkt had neêrgebogen.

II

Daar waren kind'ren, die bij graven stoeiden,
En 't niet bespeurden, dat, licht, in die ure
De kiemen, om hun zerk te sieren, groeiden.

Zoo staan wij, hoe de levenstijd ook dure,
Als kind'ren van den dood, zijn wisse schreden
Niet ziende, waar het zoekende oog ook ture.

Daar kwam een moeder; veel had zij geleden,
Want de eersteling lag onder gindsche rozen;
Zij, jong en schoon, in tranen en gebeden,

Wilde aan die wieg van d' eeuwgen slaap verpozen,
Om, ongestoord, te midden van die bloemen,
Met de eerste bloem van hare ziel te kozen.

III

Hoevelen mochten in een eerstling roemen,
Op elk gebied, gekweekt met strenge zorgen,
Die ze al te vroeg ten grave zagen doemen!...

Maar nieuwe krachten wisten zij te borgen,
Door werken aan 't herwinnen van 't verleden:
De nacht verdween en schitt'rend rees de morgen

Om 't eedle met zijn stralenglans te kleeden.
Het kwade sterft, het goede ontstijgt den graven,
Gelijk de bloem op 'd akker Gods in Zweden,

Om zich met dauw en zonnegloed te laven.

3 Juli 1880

Het viel mij te beurt vele edelen op den levensweg te ontmoeten. Tot de eersten hunner behoorde CORNELIS STOLK , geb. te Kethel 28 Jan. 1799; priester gewijd 21 Dec. 1824; kap. te Sassenheim 31 Dec. 1824; Past. te Middelharnis 13 April 1831; past. te Zierikzee 21 Sept. 1836; past. te Leidschendam 18 Dec. 1848; naar den hemel verhuisd 15 Mei 1874; begraven te Veur op St. Agatha's berg: 18 Mei 1874. Hij was een man van uitgebreide kennis; naar vermogen begunstiger der wetenschappen; streng voor zich, zachtmoedig voor anderen, onvermoeid voor Gods eer en 's menschen welzijn. Hij vertaalde eenige werken van den H. FRANS VAN SALES en schreef enkele oorspronkelijke boekjes.

Pastoor Stolk

I

'k Denk daaglijks nog aan U, eerwaard karakter,
Dat zich met alle deugden schier zag sieren:
Waar feller kwaad was, streedt gij te onverzwakter,

Opdat de zaak van 't recht zou zegevieren;
Gelijk de held, dien 't stijgen der gevaren
Meer vuur in 't hart, meer staal stort in de spieren.

II

Hoe velen, die in druk en lijden waren,
Geleidde Uw hand op blijder levenspaden!
Hoe hebt ge U, trots het stijgen van de jaren,

Vaak met een deel van andrer kruis beladen,...
Hoe treffend wist ge uw hoorders steeds te stichten,
Dewijl uw woord gestaafd werd door uw daden!

III

Wat is hij eerbiedwaardig, die zijn plichten
In eenvoud, wars van zelfzucht en vertooning,
Alleen tot heil des naasten wil verrichten....

Hoe welkom blijkt hij steeds in ieders woning,
Waar jeugd en grijsheid hem als vader eeren:
Zóó'n dorpspastoor heeft adel als een koning,

En wat de wereld biedt kan hij ontberen;
Want - hoogste lof! - met recht juicht zijn gemeente:
‘Gezegend hij, die komt in naam des Heeren!’

IV

U, goede herder, dekt geen praalgesteente;
En 't hoeft ook niet om elk uw deugd te staven,
De dankbaarheid getuigt bij uw gebeente:

‘Hier ligt een man naar Godes hart begraven;
Tel, zoo gij kunt, zijn goede werken zamen,
En tot den hemel rijst die zuil des braven!’

V

Hoe weinig nuttig zijn ons meest de namen,
Die, onverdiend soms, wijd en zijd weêrklinken;
Vaak moeten zij bij zulk een graf zich schamen,

Wijl zij hun schijnsel daar in 't niet zien zinken,
Waar liefde en ootmoed van den heilverkonder
Met zonneluister onverganklijk blinken.

Ja, 'k denk nog steeds aan U, die zoo bijzonder
Als ware geestelijke werd geprezen;
Dien 'k met zoo velen hoogschat en bewonder,

Wijl gij voor allen alles wist te wezen.

Amsterdam 21 Sept. 1880

Bij het graf van Pius IX

13 MEI 1792 - 7 FEBR. 1878

De rouwklacht huw den lofzang der victorie,
Bij 't graf van dezen Roem der stervelingen:
Hij sierde de aarde met een hemelglorie,

Waarvan nog 's werelds laatste dag zal zingen,
Zoo verre, in 't licht van Kerkleer en Historie,
Het nakroost staart op zijne grootsche dingen.

Hij, Priester, rein als 't goud van zijn ciborie,
Hij, Vorst, in wien zich alle deugden paren,
Leeft, als Rechtvaard'ge, in eeuwige memorie.

De Hel, naar Petrus' steenrots losgevaren,
Liet God hem in haar diepe ellende aanschouwen.
De vrucht van 't Vagevuur mocht hij zich garen,

Door ramp bij ramp, in 't vroomste Godbetrouwen,
Te torschen op de louterendste wijze.
Hij, aller Herd'ren Herder, bij 't ontvouwen

Van Christus' leer, tot aller zielespijze,
In wijsheid, als zijn een'ge Heer, onpeilbaar,
Hij is nu ingegaan ten Paradijze,

Als Paus: Zachtmoedig, Needrig en Onfeilbaar.

Februari 1878

Meer dan één gekroond hoofd ontmoet hebbende, trof mij iets kenmerkends in den paus. 's Avonds acht uur, 22 Juli 1873, ontving Pius IX mij in een bijzonder gehoor. Mijne verbazing, toen ik vurige eenheidsitalianen met eerbiedige genegenheid over dezen Heerscher had hooren spreken, verdween. Zij bleek iets natuurlijks. Het krachtige hoofd van den ruim tachtigjarige; de gegroefde trekken vol kalmte; de forsche, heldere stem, welke zich nooit versprak; de levendige blik van het donkere oog maakten in de door eene lamp flauw verlichte kamer, op de studeertafel, waaraan hij zat, een treffenden indruk. Het was als sprak daar iemand uit eene andere wereld, die geen taak kende dan de handhaving, tegen wien ook, der zedelijke orde; voor wien de luister van kroon, schepter, paleis.... iets was, dat hij zich liet welgevallen, omdat het nu eenmaal bestond, maar die daar overigens ver buiten en boven leefde....

Maria Elisabeth

† BIJ RIMINI 3 JUNI 1879

I

Gelijk een geurge roos, in Mei ontsproten,
Is ze eensklaps afgebroken van haar stengel:
Zij, zoete vreugd van al haar huisgenooten,

Wier grootsche ziel, als met een deugden-strengel,
Al wie haar gaven kenden had omgeven.
Zij, moeder's eêdle trots en radende engel,

Des vaders kroon en steun in 't ernstig streven;
Zij, liefde van de wakk're broeders beiden,
Die reeds het jeugdig zusje wist te omzweven

Met teed're zorg, om 't zusterlijk te leiden,
Zij, rijk begaafde boven mededingeren,
Is al te vroeg, helaas! van hier gescheiden.

II

't Is waar, de dood grijpt met zijn kille vingeren
Zoo vaak naar 't geen ons 't naaste ligt aan 't harte,
Om 't onmeedoogend in het graf te slingeren.

Waar is een balsem voor zoo wrange smarte,
Die nooit een taal naar waarheid uit kan drukken?
Ach, wie ook 's levens felste stormen tartte,

Hij voelt... maar schetst noch heelt die ongelukken.
Alleen de heugnis van haar zijn en werken
Kan 't heulkruid van weemoed'gen troost doen plukken.

III

Marie! ook nà uw leven blijft ge ons sterken,
Door 't beeld van 't onvergetelijk verleden.
Dát kan geen dood ooit rooven of beperken:

Het blijft een staf en licht voor onze schreden,
Dát zal het hart met heilge trouw bewaren,
En altijd wordt in dank door ons beleden:

‘Zij leefde lang en goed in weinig jaren.’

3 Oct. 1879

B e r n a r d

† 7 MEI 1880. AMSTERDAM

Gelijk de ster, die, plotsling uitgeschenen,
In 't diep der heemlen spoorloos gaat verloren,
Is de eerstgeboorne uit 't ouderhuis verdwenen,

Toen nog slechts kort zijn aardsche zon mocht gloren:
Hij, veel begaafd, was daar de vreugd van allen,
Die zich thans diepe droefheid zien beschoren.

Gewis, de dierbare is U vroeg ontvallen,
Maar om verheerlijkt naar Gods woôn te zweven,
Van waar zijn troostwoord u blijft tegenschallen:

‘Wij zien elkander weêr in 't eeuwig leven!’

Bernard Hendrik Joan v. N., zoon van een geacht Amsterdamsch geneesheer, was civiel-ingenieur, en, door zijne bekwaamheden, reeds met een ambt vereerd. Hij stierf, 26 jaar oud, zoo plotseling, na eene ongesteldheid van weinige dagen, in het ouderlijk huis, dat de zijnen het laatste oogenblik niet konden opmerken.

Talloos waren de rouwbetuigingen toen de President der Vereenigde Staten van Noord-Amerika: JAMES A. GARFIELD den 19 September 1881 overleed tengevolge van een moordaanslag, 2 Juli op hem gepleegd. Hij trad gedurende de weinige maanden zijner regeering met kracht tegen het vele verkeerde op, en was de hoop der welgezinden.

Mijn geachte vriend, de beroemde Amerikaansche dichter HENRY WADSWORTH LONGFELLOW, zond mij zijn portret en zijne hulde aan den overleden bewindsman. Het Italiaansche vers is uit Z. XIV, PAR., waar DANTE in den vijfden hemel: de planeet Mars, komt: den zetel der martelaren en geloofshelden. Deze vormen een reusachtig flonkerend vurig kruis. Daaruit schiet een star naar beneden, en spreekt tot Dante. Het is CACCIAGUID, de stamvader van zijn geslacht, die als kruisvaarder sneuvelde, en wiens laatste woorden tot DANTE luidden: ‘En uit de martling kwam 'k tot dezen vrede: E venni dal martirio a questa pace.’

President Garfield

‘E venni dal martirio a questa pace.’

DANTE, PAR. XV: 148.

These words the poet heard in Paradise,
Uttered by one, who, bravely dying here,
In the true faith, was living in that sphere,
Where the celestial cross of sacrifice
Spread its protecting arms athwart the skies;

And, set thereon in jewels crystal-clear,
The souls magnanimous, that knew not fear,
Flashed their effulgence on his dazzled eyes.

Ah me! How dark the discipline of pain,
Where not the suffering followed by the sense
Of infinite rest and infinite release!

This is our consolation; and again
A great soul cries to us in our suspense:
‘I came from martyrdom into this peace.’

HENRY W. LONGFELLOW

President Garfield

‘E venni dal martirio a questa pace.’

DANTE, PAR. XV: 148.

De dichter hoorde in 't paradijs die woorden,
Geuit door een, die, dapper hier gestorven
In 't waar geloof, omhoog herleefde in de oorden,
Waar 't hemelsch kruis van 't offer werd verworven,
Welks hoedende armen dwars die sfeer doorboorden;

Waar fiere zielen, die nooit vreezen konden,
En als kristallen diamanten gloorden,
Op Dante's blindend oog haar glansen zonden.

Helaas! hoe donker waar' de school van 't lijden,
Bracht smart in haar gevolg 't gevoel niet mede
Van eeuw'ge rust en eindeloos verblijden!

Dit troost ons hier, en hoor! daar roept alreede
Een groote ziel tot ons weêr, de onbevrijdden:
‘Ik kwam uit martlaarschap tot dezen vrede!’

Elisabeth Henrietta

† LONDEN 10 SEPT. 1881

I

Daar hebt gij weêr, gij, eerstling der barbaren,
Ontem'bre dood! een loopbaan afgesloten,
Wier jaren veel te weinig voor ons waren.

Weêr hebt ge een beeld van 't voetstuk afgestooten;
Baldadig weêr een kostb're vaas gebroken,
Met eedle geuren eertijds vol gegoten....

Zult gij dan steeds, afschuwlijkste aller spoken!
De beste panden onzer ziel belagen,
En worden zij noch wij op u gewroken?...

't Viel ieder zwaar, voor haar de baar te dragen,
Wij misten immers 't fijn gemoed zoo noode;
Nooit gaven plagen grooter recht tot klagen.

II

En nochtans waart gij haar geen gruwelbode:
Een lichtglans scheen te spelen op haar wangen:
Het was als glimlachte onze dierb're doode.

Schoon lijdzaam, scheen 't of ze eindlijk met verlangen
Aan uw geleide dacht naar 't rijk der schimmen,
Waar menig minnend hart haar zou ontvangen.

Ligt zag zij aan ons onbekende kimmen
Een gloor der zon van vlekkeloozen luister
Haar als eene blijde welkomst tegenglimmen,

En groette zij die met haar jongst gefluister.
Niet zij, slechts wij verloren bij haar sterven:
Haar straalde licht, ons daalde troostloos duister.

III

Wie dacht er aan, haar vroeg te moeten derven?..
Kracht en gezondheid schenen zaâm te streven,
Opdat ze een hoogen leeftijd zou verwerven.

Begaafd en schoon trad ze op in 't rijke leven,
Vlug als de hinde, die de vrijheid minde,
Om and'ren van den overvloed te geven

Der schranderheid, die steeds op 't grootsche zinde,
En vriend'lijk flonkerde in de azuren oogen,
Wier doorzicht nooit een valsche schijn verblindde.

In eergevoel geestdriftig opgetogen,
Trof ze al te zwakken niet met liefdeloosheid;
Maar steunde hen met innig mededoogen.

IV

Dat heerlijk tegenbeeld van alle boosheid,
Wier hart, wier geest voor ieder bloemen plukte,
Staafde eensklaps 's menschen jammerlijke broosheid.

Men zag hoe zich haar leest een weinig bukte,
Hoe, als een ondier kruipend tusschen rozen,
De vale bleekheid hare sporen drukte

Op 't zacht gelaat, en daar 't bevallig blozen,
In elke tint gespreid, zóó snel deed vluchten
Als nimfen 't hazenpad voor saters kozen.

Soms, onbewaakt, ontsnapte een moeilijk zuchten...
Verraders waren sluw in haar geslopen,
Die, om den dood te wenken, heimlijk kuchten.

V

En toch, zij schertste nog; zij scheen te hopen,
Toen ons reeds de angst met stalen greep omknelde,
En haar geen wetenschap meer los kon koopen.

De wreede, die haar hield gevangen, telde
Hare uren af, en lette op geen verwering
Der liefde, die zoo graag ter hulpe snelde.

Daar klonk het woord vol onuitwischb're leering,
Dat als de doodsklok dreunde en kreunde in de ooren:
‘Geen twijfel meer, Elise heeft de tering!’

Als 't langzaam zinkend schip ging zij verloren:
En 't is onzeker, of zij 't heeft geweten,
Want als te voren bleef zij elk bekoren.

VI

Wij hadden menig jaar te zaâm gesleten;
Haar levensboot geleek een ranke gondel,
Waarin muziek en zang de zorg vergeten

En 't kiesch vernuft vlamt als een stralenbondel.
Wij waren vaak voor ons vermaak aan 't lezen
In Byron, Milton, Sheakspeare of in Vondel,

Die dan, naar 't scheen, in werklijkheid verrezen,
Ons dra met zich naar hunne sferen trokken,
En daar den weg, waar laauw'ren groeien, wezen.

VII

O, englenhoofd, omgolfd van blonde lokken,
Gij toogt wel henen, maar zijt niet verdwenen:
De dood kan 't aardsch bestaan onredbaar schokken,

Geen macht belet, dat geesten zich hereenen;
Meer zelfs dan vroeger zie ik uw gestalte,
N u door een zee van 't zuiverst licht omschenen,

Waarin gij gloort als goud van 't fijnst gehalte.

Februari '82.

Jacques Perk

† 1 Nov. 1881

Daar was dan eind'lijk Dante een zoon geboren,
Die, vroeg, van verre 't spoor zijns vaders drukte;
In Neêrlands koren weêr de harp liet hooren,

Wier godenslag Florence eens 't hoogst verrukte;
Een jonge reus, die, leerling der titanen,
Den lauwer plukte, die heroën smukte.

Wie mocht als hij zich 't pad ter glorie banen?...
Hij kwam, hij zong, en dwong zijn volk tot hulde;
Deed sterren tanen in bewond'ringstranen,

Terwijl hij elk met vreugde en hoop vervulde:
't Was Helios, die Neêrlands lettertransen
In purper hulde en echt in vuur vergulde.

Maar, ach! wat wisling van de rijkste kansen...
Op eens weêrklonk, als schrikmaar voor ons allen:
‘Uit hemelglansen vlecht hij reeds zijn kransen,

‘De dichter is zijn dier'bren kring ontvallen:
De toomlooze Alvernieler is verschenen,
Die onzen wallen 't rouwlied langs laat schallen.’

Zoo is die zon gebluscht: de Musen weenen;
Maar de erfnis zijner verzen is gebleven.
Daaraan ontleenen wij gedenkzuilsteenen,

Waar op geschreven: Perk blijft met ons leven!

Amsterdam, Dec. '82.

Jacques Fabrice Perk, zoon van den Waalschen predikant en letterkundige M.A. Perk, te Amsterdam, stierf op zijn twintigste jaar. Hij was een degelijk, veelbelovend student in de rechten, en dichtte zulke schoone verzen, dat de bevoegde beoordeelaars opgetogen stonden. Er was een bijzondere klank in zijne poëzij, welke onwillekeurig aan Dante deed denken. In hem uitte zich eene natuur, welke voorspelde, dat men eenmaal zou kunnen zeggen: ‘Zie, de florentijn is in Nederland verschenen.’

Als in dien van Jacob Bellamy, bevinden zich in Perk's bundel, door Mr. C. Vosmaer en den heer Willem Kloos uitgegeven, gedichten, welke aan tijdgenoot en nageslacht als toonbeelden mogen aangeboden worden.

Hugo de Groot

1583 - 10 APRIL - 1883

Het Delftsch Orakel, de rechtsgeleerde van buitengewone wetenschap en scherpzinnigheid; de wijsgeerige dichter; de man van velerlei schoone gaven was op Paaschdag, 10 April 1583, geboren. Ofschoon hem blijken van waardeering gegeven zijn, en het eener schaar kloeke mannen gelukt is, het noodige te zamelen voor een standbeeld, dat eerlang te Delft zal verrijzen, scheen het derde eeuwfeest van HUIG DE GROOT's geboorte in het vaderland nauwelijks herdacht te zullen worden, gelijk in het buitenland.

De Kon. Academie van Wetenschappen vervulde haren plicht, toen haar Voorzitter, Mr C.W. OPZOOMER , in de zitting van 9 April, GROTIUS huldigde. Des anderen daags gaf de gemeente Delft een waardig feest, en sprak Mr E.J.J.B. CREMERS eene belangrijke rede uit op het graf van den wereldberoemden Nederlander.

Amsterdam had het te danken aan den heer J.W. BROUWERS , van Bovenkerk, dat de vooravond van DE GROOT's geboortedag aan eene voor ieder toegankelijke vereering gewijd werd. Deze geletterde behoort tot de hoogst zeldzamen, die met onbekrompen grootmoedigheid hun geld offeren aan den luister van het land. Op het door hem ontworpen en bekostigde feest verschenen tal van aanzienlijken, en werd o.m. het volgende gedicht voorgedragen.

Hugo de Groot

Onorate l'altissimo Glurista!
L'ombra sua torna, ch'era dipartita.

DANTE, Inf. IV: 80. 81.

Drie honderd jaren zonken in de baren,
Gewenteld door den oceaan der tijden:
Miljoenenscharen, die eens menschen waren,

Zijn schimmen slechts, die langs haar kolken glijden.
Wie kan nog weten, hoe die allen heetten,
En aan hun vreugde of lijden de aandacht wijden?...

Wie vraagt nog, wat hun 't lot had toegemeten:
Of zij waardeering of miskenning vonden?...
Tot stof versleten, zijn zij lang vergeten.

Vermolmd zijn tronen, die als rotsen stonden;
Verdwenen groote staten en geslachten:
Naauw hoort men meer hun vroeg'ren naam verkonden.

Op gloriedagen volgen onspoedsnachten,
Als schrikreuzinnen, die de schikgodinnen
Met rouwfloers brachten, waar verheugden lachten...

Men wist natuur geheimen af te winnen,
Waarvoor zelfs goden, lang gehuldigd, vloden,
En puin slechts bleef van trotsche tempeltinnen!

Geen wereldkrachten, die ooit weerstand boden:
Planeten zijn in splinters weggespleten;
Onsterflijken begraven bij de dooden.

Kometen hebben baan en tijd vergeten;
De zeeën, door graniet en ijs gesloten,
In noord en oost haar keten stuk gesmeten.

De bliksems hebben 't zwerk in brand geschoten;
Rivieren zijn hun bedding uitgedreven,
En bergen van hun voetstuk afgestooten.

Elektrisch werd de doodsteek 't laatst gegeven
Aan tijd en plaats: metaal met taalvermogen
Doet schrift en spraak langs wolk en afgrond zweven.

Bewogen door des levens ademtogen,
Verandert rustloos 't aanschijn aller dingen:
Elk vindt zich in zijn pogen wis bedrogen,

Die in den tijd ter eeuwigheid wil dringen:
Verdelging jaagt met stormvaart op de hielen
Van allen, die een aardsch bestaan ontvingen.

Dat is de wet: bezielen en vernielen;
De wet, wier wijze werking nooit zal falen,
En waarvoor zonnen uit de heemlen vielen....

Maar wat ook werd veroordeeld, diep te dalen;
En wie ook eenmaal spoorloos gaan verloren -
't GENIE blijft pralen in zijn gloriestralen,

Die door de nachten aller tijden boren;
Der volk'ren talen mogen vrij verstommen,
Zijn stem doet zich tot 's werelds sterfdag hooren.

Door eerstgeboorterecht ten troon geklommen,
Kan pool noch middaglijn zijn grens bepalen;
De drommen, die zich voor zijn schepter krommen,

Blijft iedere eeuw in nieuwe jeugd herhalen;
Als hoogtijdsgaven schenkt het levenskrachten,
Om tijdgenoot en nageslacht te stalen.

Met zulk een nooit onttroonb'ren vorst bedachten
De feeën onze fiere Nederlanden,
Toen zij te Delft het grootsch orakel brachten.

Sinds dien zingt de oceaan langs onze stranden
Een zegelied, als schatting aller volken,
Wier groote mannen nog van geestdrift branden,

Wanneer zij Hugo's godentaal vertolken:
Elk prijst zijn waarde als de ongeëvenaarde,
Die noorderlicht deed stroomen door de wolken,

En vuur liet springen uit den schoot der aarde.
Verbazing hield de Musen opgetogen,
Toen zulk een zeldzaamheid zich openbaarde;

En als verliefden zijn zij toegevlogen
Om zooveel hulde en gunst tot hem te dragen,
Dat vorsten op geen rijker schatten bogen.

De faam steeg op met forscher vleugelslagen,
En melde Europa 't ongehoorde wonder:
De volk'ren zagen 't aan de westkim dagen,

Als in 't bijzonder Neêrlands roemverkonder;
En heilprofeten deden de aarde weten:
‘DIE NIEUWE WERELDZON GAAT NOOIT MEER ONDER!

Zoo blijft De Groot ten hoogsten rang gezeten,
En schenkt zijn vaderland nog steeds den luister,
Waardoor 't zich met Athene en Rome meten

En schittren kan, dat and'rer glans verduister.
Dien arend nochtans loonden magistraten,
Onschetsbaar slaafsch, met levenslangen kluister,

Dewijl bekromp'nen steeds genieën haten:
De onbuigb're held van eer- en deugd-betrachting
Viel in 't geweld van eerlooze onverlaten.

Van hen bleef niets meer; maar hun rechtsverkrachting
Blijft op hun graf, tot schand van 't land, zóó spoken,
Dat wij hen slaan met eeuwige verachting.

Het laag bedrijf werd in zijn vaart gebroken
Door trouw en moed, gevoed aan Zeeuwsche stroomen.
Toen heeft zich de arend als een vorst gewroken,

Daar hij zijn vlucht zoo heerlijk heeft hernomen,
Dat op 't ondankbaar volle, als vuurge kolen,
Ontelbre lauwren versch zijn neêrgekomen.

Eerst dezen tijd werd de achtbre taak bevolen,
Onze oude schuld in hulde te betalen:
Het erts, met ongeduld ter mijn verscholen,

Moet dra zijn roem met onzen dank verhalen.
De groote zonen zijn de onschatbre panden,
Die Vrijheid, Macht en Eer op 't volk doen dalen;

Die, waar men zijn bestaan poge aan te randen,
De helden wekken en met schilden dekken.
En daarom eischt de schutsgeest dezer landen:

‘Brons, word' bezield! en spreek' met Hugo's Trekken!’

Naturalisatie

multarum quod fuit unus habes.
.....
O facies oculis insidiosa meis!
Sume fidem et pharetram: fies manifestus Apollo;

S.G. DE VRIES, EPISTULA SAPPHUS AD PHAONEM, 22.

Tot de groote verdiensten van Dr J.C. HACKE VAN MIJNDEN zal altijd blijven behooren, dat hij DANTE in zijn eigen dichtmaat vertaalde. Grondige kennis van italiaansche taal en letteren en fijne smaak behoedden hem voor eene wijziging der terzine in onverschillig welken vorm. De loflijke vertolkingen van den heer A.S. KOK in blanke verzen en van den heer J.J.L. TEN KATE in afwisselend staand en slepend rijm bieden o.m. het voordeel van te bewijzen, dat verbastering of vervanging der terzine niet strekt om DE KOMEDIE duidelijker of nauwkeuriger in het nederlandsch voor te dragen.[1)]

1) De kundige Kok verplichtte zijne landgenooten door hun de geheele KOMEDIE te schenken; de begaafde Ten Kate bepaalde zich tot dusver bij de uitgave van 'DE HEL', met de platen van Gustave Doré. De degelijke Hacke bracht 'HEL', 'VAGEVUUR' en 'PARADIJS' in onze taal over (ook versierd met Doré's scheppingen). In plaats van zijn onwaardeerbaar reuzenwerk te koop te stellen, schonk hij het met vorstelijke grootmoedigheid weg. De verschijning van het laatste deel mocht hij niet beleven. Het zag het licht door de zorgen van zijn schoonzoon: Mr. G van Tienhoven, thans burgemeester van Amsterdam, en van Dr J.J. Kreenen.

Toen gestaafd was, dat de nederlandsche taal zich voor de eigenaardigste der italiaansche versmaten leende, zeide een hoogleeraar: ‘het is nu buiten geschil, dat italiaansche gedichten in nederlandsche terzinen kunnen vertaald worden. Een ander vraagstuk is: “wanneer geen in het italiaansch door italianen gedachte verzen geschreven worden: wanneer een nederlander een oorspronkelijk werk ontwerpt, zal ook dan de terzine het geschikte voertuig blijken van nederlandsche kunst, toestanden, begrippen, opvattingen, tafereelen, enz.?” Eerst als dit vaststaat, zal zij het burgerrecht verworven hebben.’

De opmerking was te juist; de oplossing van het vraagstuk te bekoorlijk om er geen aandacht voor te hebben. Wie de naturalisatie der terzine op den nederlandschen Parnassos verkrijgt, verrijkt onze taal met een nieuwen dichtvorm.

Het lot, altijd grillig, wil dat daartoe eene poging beproefd wordt door.... een onbevoegde; niet door een volbloed letterkundige, maar door een onbekeerbaar rechtsgeleerde, die eene enkele maal - tegen zijne bedoeling - op het gebied der fraaie letteren verdwaalt. Hij, die elken ochtend haakt naar het wetboek; in de hoogste mate bekoord wordt door vonnissen, arresten, rechtsgeleerde verhandelingen, enz., hij wordt door zijne natuur, trots zijn juridischen hartstocht, tegen wil en dank, in een onbewaakt

oogenblik verleid, aan de Muzen te offeren. Nieuw bewijs, hoe gevaarlijk het gezelschap van dames kan zijn.

Het is dus geen aanmatiging, geen bemoeizucht met de zaken der litteratoren, welke een advocaat een oogenblik buiten zijne sfeer doet doolen. Bovendien, het verzen schrijven is verlokkelijk.... het kost geen moeite. Een Dichter is een Ziener. Personen en feiten stijgen voor zijn geest met onmiskenbare klaarheid en in zoo fraaie kleuren, dat hij zich laat begoochelen, die anderen mede te deelen. Verkiest hij dit te doen in eene bepaalde maat, terstond leent een zuiver muzikaal gehoor hem de loffelijkste diensten, terwijl de verkwistende nederlandsche taal hem met zulk een zondvloed van woorden overstelpt, dat er nooit iets uit te denken valt of het kan op treffende wijze gebeeld worden.

Ook is hij Ziener, dewijl hij in den geest zijner schepselen schouwt, en daardoor hunne gewaarwordingen kan wedergeven. Wat zijne helden begeestert, wat zij gevoelen ligt voor hem opgeslagen. Hij werpt een oog in het boek der ziel van allen, die, uit zijn hoofd gesproten, door de pen aan de wereld voorgesteld worden. Daaruit vloeit voort, dat zijn blik in toestanden en gebeurtenissen dringt, hun logisch verband, en hetgeen daaruit onvermijdelijk voorvloeit, opmerkt. Komt het in zijn ontwerp te

pas, dat hij dit laatste mededeelt, dan wordt hij een ziener der toekomst: een profeet. Dit is zeer natuurlijk en vordert blijkbaar geen wonderwerk: slechts een helderen geest, die oorzaak en gevolg in hun zamenhang gadeslaat. Zulk een geest krijgt de mensch om niet, bij zijne geboorte Het is derhalve uitgemaakt, dat nauwelijks iets gemakkelijkers valt uit te denken dan gedichten te scheppen.

Om een goed schrijver te zijn, wordt niets vereischt dan wetenschap en talent. Wie veel gestudeerd, vooral de wijsbegeerte beoefend heeft, kan van zijn natuurlijken aanleg de gewenschte vruchten plukken; want hij bedenkt o.a.: 'qui ne sut se borner, ne sut jamais écrire.' Dat was de meening van alle groote mannen. DANTE stelde vooraf vast, in hoeveel zangen, verzen en woorden hij zijne rijke stof wilde vatten. Dat gaf een kernrijk, gezond, levensvol geheel. Soberheid is den dichter eene vruchtdragende deugd. De italiaansche gave der welluidendheid is hem een weergaloos sieraad. Verzen dienen te vloeien als keurig proza, en zoo te boeien door schoone klanken, dat de lezer onwillekeurig verplaatst wordt, waar hij muzijk hoort.

Voor een boek met oorspronkelijke terzinen ligt, ter herinnernig aan hare italiaansche afkomst, de naam CANZONEN voor de hand. Dat zijn liederen, waarin de poëzie al hare krachten: het fiere, forsche,

teedere, verhevene, eenvoudige enz. ten toon kan spreiden; waar de zuivere stijl het galakleed is der stoute, roerende gedachte; der levenswijsheid, welke de lessen der ervaring, de kenmerken der waarheid aanbiedt. Zij lokt den kreet:

‘.... gij alleen bezit wat veler deel was!
.....
O gelaat, verleidelijk voor mijne oogen!
Grijp snaar en pijlkoker: gij zult de ware Apollo zijn;[1)]

BRUNI, VITA DI DANTE zegt: *Lo studio suo principale fu poesia, non isterile, nè povera, nè fantastica; ma fecondata e arrichita e stabilita da vera scienzia e da molte discipline. Scrisse Canzoni morali e Sonetti. Le Canzoni sue sono perfette e limate e leggiadre e piene d' alte sentenze: Hij legde zich hoofdzakelijk toe op poezie: geen onvruchtbare, armzalige, hoogdravende; maar eene door echte wetenschap en uitgebreide studiën vruchtbaar, rijk en degelijk gemaakte. Hij schreef zedelijke Canzonen en Klinkdichten. Zijne Canzonen zijn volmaakt, kernrijk, bevallig en vol wijze uitspraken*.’

Studeerde een begaafde als DANTE zwaar, om

1) Aan deze op de Canzone toepasselijke verzen uit OVIDIUS' SAFFO AAN FAON werd te juister ure herinnerd door het belangrijke proefschrift van Dr. Scato Gocko De Vries, den zoon van onzen gevierden hoogleeraar Dr. M. De Vries. 10 October 1885 was weder een schoone dag voor onze luisterrijke Leidsche hoogeschool, toen de jeugdige geleerde met zijne degelijke EPISTVLA SAPPHVS AD PHAONEM op waardige wijze den doctorsgraad verwierf.

goede gedichten voort te brengen, oneindig meer is dit noodig voor minder bedeelden. En dewijl juist dezen rijmen en lijmen, zonder geleerdheid, is het raadsel opgelost ‘waarom de letteren aller volkeren rijk zijn aan slechte en middelmatige gedichten.’

DE CANZONEN moeten bewijzen, niet slechts, dat de nederlandsche taal, wegens rijkdom en smijdbaarheid recht heeft op den drievoudigen dichtvorm; maar ook, dat zij met de terzine zangeriger kan optreden, dan hare italiaansche zuster zich tot dus verre liet hooren. Tenminste, alleen de nederlandsche terzine biedt een schat van tusschenrijmen, waardoor elk vers eene zamenstelling wordt van meerdere. B.v.

Daar treedt de *bruid haar kleedz*aal *uit*, omstrengeld
Van mirten*kruid* en frissche *spruit* der zoete enz.

Intusschen, daarmede is nog niet aan alle eischen der poëzie voldaan. De keurigste vorm bewijst niets meer dan heerschappij over de taal. Opdat de poëzie als vorstin schittere, dient zij wijsgeerig te zijn. In de verzen moet gedachte, een doel, eene openbaring leven. B.v. MR. MODDERMAN - helaas! reeds ontslapen - huldigende, geldt het, de waarde te doen beseffen van een beginsel, dat hem eert, die het onverschrokken verdedigt. ‘HOMEROS IN NEDERLAND’ moet vooral, met enkele toetsen, den heilzamen invloed schetsen der grieksche beschaving. ‘DANTE'S DAGERAAD’ poogt te doen beseffen, hoe zijne

gevoelens waren tegenover de maatschappij; welke plichten hij ter vervulling vond; welke toekomst hij zich droomde, toen zijn reuzengeest zich in jeudige kracht ontvouwde. ‘DANTE'S AVOND’ schetst zijne ervaring; wat in zijne ziel moest omgaan bij de geweldige worsteling tegen de verdorvenheid van zijn tijd; hoe de gedachte aan de voltooiing van zijn meesterwerk hem altijd staande hield; in de bitterste uren blijdschap schonk, en hem ten slotte deed zegevieren. ‘BEATRIX’ rijst als het geheimzinnige lichtbeeld, dat DANTE sinds de prilste jaren omgaf en tot de grootste krachtsinspanning noopte. De haar gewijde CANZONEN moeten vooral doen bevroeden, hoe slechts eene als zij de geestelijke wederhelft van DANTE kon zijn.

De beteekenis van dezen onvergelijkelijken staatsman ligt daarin, dat hij zijne uitgebreide wetenschap en onmetelijk kunstvermogen uitsluitend heeft aangewend om voor de vrijheid der menschen te strijden; de misbruiken in staat en kerk te veroordeelen, en daardoor niet voor Italie en voor zijn tijd alleen, maar voor alle volkeren en eeuwen nuttig, heilrijk, beschavend, bemoedigend, verheffend te zijn. Onder de weldoeners der menschheid bekleedt deze eerbiedwaardige held eene eerste plaats. Een genie als RAFAEL wist dat zeer goed, en beeldde hem daarom op het Vatikaan in zijne DISPUTÀ.

‘DE OOSTERLINGE’ is eene geschiedenis onzer

dagen. Weinige jaren geleden bevond eene aziatische prinses zich aan eene buitenlandsche zeebadplaats. Hooge ontwikkeling, verheven geest, groote rijkdommen behoedden ZULEIKA niet tegen de slagen van het lot. De personen in het haar gewijde lied leven. Zwijgen is dus gepast. De OOSTERLINGE behoort tot de aangenaamste herinneringen van den CANZONE-schrijver. Hij kon haar op hoogen prijs schatten, dewijl hij sinds lang, in en buiten Nederland, vrouwen met kostbare geestvermogens en van grootmoedige toewijding kende. Het was hem niet te doen, slechts het verhaal der ontwikkeling eener liefde en van het hartzeer over teleurgestelde verwachtingen te geven, wel om eene bijdrage te schenken nopens den *Mensch*, die, in zijne wijsgeerige verschijning van lot en leven, steeds tot de gewichtigste vraagstukken behoorde, welke de denkers overwogen.

De geschiedenis der prinses bood gelegenheid eene verzameling levenservaringen aan te bieden, welke deze wijsbegeerte leeren: ‘geen mensch wordt geboren buiten het bereik van den rampspoed, wiens bezoek niet afgewend, slechts in de gevolgen verzacht kan worden door een edel karakter. Tot wat wederwaardigheid de mensch gerake, hij zie naar een dieper getroffene, en zal verligt worden. Er is slechts één reddeloos ongeluk: door kwade middelen een beklagelijk lot te willen afwenden of wreken. De mensch wachte zich voor streng

oordeel: 1° hij weet niet waartoe hij zelf nog komt; 2° was hij in omstandigheden geweest als die der gevallenen, hij zou waarschijnlijk ook niet staande gebleven zijn.'

De poëzie heeft hare eigene taal. Wie die niet verstaat, behoort geen gedichten te lezen, en nog veel minder, te schrijven. Zij drukt zich gemeenlijk uit in beelden, bestemd het door haar gewenschte voor 's hoorders geest te tooveren, en op zijn gemoed den daarbij behoorenden indruk te maken. Spreekt de dichter zuiver, slechts zelden zal een beschaafde hem niet vatten. Het duistere en gewrongene vloeit gewoonlijk uit gebrek aan kunde, nadenken en voorstellingsvermogen. Wat hij in geschrift wil brengen moet rijp overwogen, hem zelven helder zijn. Hij kieze dan het eenvoudigste woord met verwerping van het platte en gezochte.

Het alledaagsche leent zich even goed voor uitstekende poëzie als het verhevene[1]. Voor het eerste is de gewone spreekwijze geschikt, gelijk voor de andere de zelden gehoorde. Deze valt minder onder ieders bereik dan gene; maar dit mag niet nopen tot wijziging der taal, welke beiden kenmerke.

Sierlijke, krachtige, klare stijl rijst uit zamenvoeging der juiste woorden. Velen schijnen allen

1) Oude en nieuwe meesterwerken bewijzen het. HOMEROS' ILIAS wisselt het gemoedelijkste af met het lyrische vol stoute vlucht; gelijk GOETHE'S FAUST. Welke heerlijkheid in die door duizende jaren gescheiden klassieken!

hetzelfde te doen kennen; toch zal onder hen slechts één zijn, dat iets het volmaaktst teekent. De woorden zijn de kleuren der taal. Zij bevatten tal van schakeeringen, vaak zoo fijn, dat alleen het zeer geoefend oog de ware tint ontdekt. Hoofdvereischte is dus grondige taalkennis, om, voor al wat men wil uiten, het schitterende, treffende, éénige woord te kiezen.

Meer ware op te merken. Wie er echter eenige aandacht aan wijden wil, zal wel alles vinden, wat in de CANZONEN werd nedergelegd. Zij hebben in zoo ver eene zedelijke strekking, dat zij den mensch willen sterken in den levensstrijd, door het verkondigen van beginselen, welke het gemoed en den geest kunnen adelen. Strekken zij bovendien om de terzine in Nederland te naturaliseeren, dan zal het volk weder eene schrede verder doen ter beschaving.

31 Oct. 85
MR JOAN BOHL